LOUIS de BERNIÈRES

KANATSIZ KUŞLAR VE YÜZBAŞI CORELLI'NİN MANDOLİNİ YAZARI

Partizanın Kızı

ALTIN KİTAPLAR

KİTABIN ORİJİNAL ADI

A PARTISAN'S DAUGHTER

YAYIN HAKLARI

© LOUIS de BERNIÈRES
AKCALI TELİF HAKLARI AJANSI
ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
VE TİCARET A.Ş.

KAPAK DÜZENİ

GÜLHAN TAŞLI

BASKI

1. BASIM / ŞUBAT 2009
AKDENİZ YAYINCILIK AŞ
Göztepe Mah. Kazım Karabekir Cad.
Nu.: 32 Mahmutbey - Bağcılar / İstanbul

BU KİTABIN HER TÜRLÜ YAYIN HAKLARI
FİKİR VE SANAT ESERLERİ YASASI GEREĞİNCE
ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ VE TİCARET AŞ'YE AİTTİR.

ISBN 978 - 975 - 21 - 1053 - 3

ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
Göztepe Mah. Kazım Karabekir Cad.
Nu.: 32 Mahmutbey - Bağcılar / İstanbul
Tel.: 0.212.446 38 88 / 446 38 87
0.212.446 38 88
Faks: 0.212.446 38 90

http://www.altinkitaplar.com.tr
info@altinkitaplar.com.tr

LOUIS de BERNIÈRES

Partizanın Kızı

TÜRKÇESİ
GÜLDEN ŞEN

ALTIN KİTAPLAR

Yazarın Yayınevimizden Çıkan Kitapları

KANATSIZ KUŞLAR
BAY VIVO VE KOKAİN KRALI
KARDİNAL GUZMAN VE BELALI ÇOCUKLARI

Ülkemin insanlarını ev kedisine çeviren
burjuva usulü evlilikler,
pek yakında bizleri ölümün
kapılarına götürecek.

Albert Camus *Düşüş*

İçindekiler

1 Sokağın Köşesindeki Kız 9
2 Dışkı Rengi Allegro'daki Adam 15
3 Gübre Yığınındaki Prenses 19
4 Şu Benim Babam 26
5 Belgradlı Kız 33
6 Gizli Polis 35
7 Bombalanan Yerdeki Kamp 38
8 Elma 43
9 Jasenovaç Felaketzedesi 53
10 Bayan Radic 64
11 İhanet 70
12 Natalja 73
13 Zavallı Babam 81
14 Üniversite 84
15 Alex 88

16 Hadım Edilmiş İnsan Âşık Olabilir mi? 94
17 Ayrılış 98
18 Gidiş 104
19 Tatmin 110
20 Yolculuk 119
21 Giriş 125
22 Bergonzi'nin Pisi Pisi Konsomatrisler Cenneti 133
23 Zindan 144
24 Aşağılık Herif'ten Sonra 148
25 Konsomatris 154
26 Habis Bir Yanım 162
27 İçim Delik Deşik 168

1

Sokağın Köşesindeki Kız

Ben, fahişelere giden türden bir adam değilim.

Sanırım her erkek bunu söyler. Bunu söylemeniz gerektiğini düşündüğünüz için de insanlar buna inanmazlar. Kendi kendini yalanlayan bir ifadedir. Eğer aklım olsa siler, baştan başlardım, ama şöyle düşünüyorum: "Karım öldü, kızım Yeni Zelanda'da, sağlığım kötü ve artık umurumda da değil, zaten kimin umurunda ki? Hem zaten, yalan da değil."

Ama bunu kabul eden birini tanıyorum. Askerken fahişeyle birlikte olmuş bir Hollandalıydı. Amsterdam'daydı ve izinliydi, ama cebinde fazla parası olmadığı bir gündü. Kadının çok güzel ve seksin de düşündüğünden daha iyi olduğunu söylemişti. Ancak kadın başucuna küçük bir çöp tenekesine benzer, kapaklı bir kutu koymuştu. Şaka dükkânlarında bulunan cinsten. Her neyse, işi bittiğinde prezervatifini çıkarmış, kadın da uzanıp kibarlık olsun diye kapağı kaldırmıştı. Ağzına kadar prezervatif doluydu. Tıpkı pembe beyaz kauçuktan kocaman bir pasta gibi. Adam kullanılmış prezervatifle dolu kutu karşısında öylesine dehşete düşmüştü ki, bir daha hiç fahişeye gitmedi. Gerçi onu yirmi yıldır görmüyorum, şimdiye dek nefsine yenilmiş olabilir. Bu hikâyeyi anlatmayı seviyordu, çünkü o bir ressamdı ve büyük olasılıkla biraz sıradışı olmanın kendisi için bir görev

olduğunu düşünüyordu. Sanırım banliyöde yaşayan biri olduğum için dehşete düşeceğimi filan sanmıştı.

Hayatımda bir kez bir fahişeye gitmeye çalıştım ve hiç de beklediğim gibi gelişmedi. İhtiyaçtan çok yalnızlık yüzündendi. Bir dürtüydü sanırım. O zamanlar eşim hayattaydı, ama sorun şu ki eninde sonunda karınız kız kardeşiniz gibi oluyor. En kötüsü de bazen düşmanınız, hatta mutluluğunuz karşısında en büyük engel oluyor. Benimki istediği her şeyi elde etmişti, o yüzden artık benimle uğraşmak için bir nedeni yoktu. Beni kafeslemek için kullandığı bütün zevkler birer birer geri çekildi, sonunda elime sorumluluklardan ve müebbete mahkûmiyetten başka hiçbir şey kalmadı. Bir erkeğin cinsel güdüsünü çoğu kadının anladığını zannetmiyorum. Erkek için bunun tıpkı çiçek düzenleme gibi, yalnızca ara sıra yapılması isteğe bağlı olan hoş bir şey olmadığını algılayamıyorlar. Birkaç kez karımla bu konuda konuşmaya çalıştım, ama her zaman ben sanki paralel bir evrenden yeni gelmiş arsız bir uzaylıymışım gibi sabırsızlıkla ya da bomboş bir ifadeyle karşılık verdi. Kalpsiz ve aptal mı, yoksa alaycı mı olduğunu anlayamadım. Hiçbir şey fark etmezdi zaten. Beni ilgilendirmez, diye düşündüğünü görebiliyordu insan. Damarlarında yağsız süt dolaşan, o yavan İngiliz kadınlarından biriydi ve öyle olmaktan da pek mutluydu. Evlendiğimizde onun ancak bir morina balığı kadar tutkulu olabileceği hiç aklıma gelmemişti, zira kendini artık çaba harcamayacak kadar güvende hissedene dek çok iyi numara yapmıştı. Sonra da kalkmamacasına televizyonun karşısına kurulup daracık çizgili kazaklar örmeye koyuldu. Gitgide daha fazla ifadesiz ve uyuşuk oldu. Bana selofana sarılıp kanepeye bırakılmış, kocaman, bembeyaz bir somun ekmeği hatırlatıyordu. İngilizler sıkıntılarından söz etmeyi sevmezler, ama etrafta barlarda benim gibi insanlarla da yeterince konuşmuştum. Herkes eve dönüşünü geciktirmeye çalışırken bir yandan da diğerlerinin sözlerinden anlamlar çıkarıp, kaçımızın içindeki alevi söndüren o klostrofobik ve ürkütücü cinsel perhize mahkûm olduğunu kestirmeye çalışıyordum. Bazen dindar tiplerin evlenmeye o kadar he-

vesli olmalarının nedeninin aslında bunun insanların mümkün olan en az seksi yaşamasının bir yolu olduğundan mıdır, diye kuşkulanıyorum.

Kadın, Archway'de bir sokağın köşesinde durmuş, sanki birini bekliyormuş gibi yapıyordu. Kısa eteği ve çizmeleri vardı, yüzünde çok fazla makyaj vardı. Eflatun rujunu anımsıyorum, ama o görüntüyü sonradan da uydurmuş olabilirim. Mevsimlerden kıştı, gerçi Archway'de mevsimin ne olduğunu hiç bilemezsiniz, çünkü iyi bir gün her zaman kasım sonu, kötü bir günse şubat başı gibidir.

Aslında *mutsuzluğumuzun kışıydı* o. Sokaklar çöp yığınlarıyla dolmuş, ekmek ya da *Sunday Times* alamıyordunuz ve Liverpool'da kimse ölüleri gömmüyordu. Fuel oil bulunmuyordu ve kanser bile olsanız hastaneye yatmanız şans eseriydi. Sendikalardaki yoldaşlar devrimi başlatmaya çalışıyor, özellikle umutsuz başbakanımızın gemisi ise delinmiş, su alıyordu. İngiliz olmaktan hep memnun olmuşumdur, ama onlar hatırlayabildiğim en kötü günler ve İngiltere'de yaşamanın içimizi karartmasının kaçınılmaz olduğu tek zamandı. O zamanlar bir Büyük Beyaz Lapacı ile evli olmasak bile hepimizin teselliye ihtiyacı vardı.

Yumuşak tüylü beyaz bir ceket giyiyordu. Soğuk rüzgârda çöpler çevresinde uçuşuyor, o ise siste parlayan bir ışık gibi duruyordu. Yapılı bir kızdı. Elimde olmadan çekiciliğine kapıldım. Karnımda bir sızı ve midemde hafif bir bulantı başladı.

Hayatımda ilk kez özellikle bir fahişeyi inceliyordum, ama aslında arabayı sürüp gitmem gerektiğini fark ettim. Ya içeri çekip cüzdanımı çalarsa? İnsan herhalde polise gitmeye utanırdı. Öyleyken bile, yolun sonuna geldiğimde sanki iradem yok olmuş gibiydi. Bir şey ellerimi tuttu, sokağın sonundan dönüp geri geldim. Kızın yanında durarak camı indirdim. Mantığıma karşıydı aslında, göğsümdeki çarpıntıları ve şakaklarımın terlediğini hissediyordum. Zaten, herhalde hiçbir şey beceremeyecek kadar endişeli olduğumu düşündüm.

Ben, ona baktım, o bana baktı, bir şey demeye çalıştım, ama hiçbir şey söyleyemedim. Kız, "Evet?" dedi.

Bu işlerin nasıl yapıldığını bilmediğimden, "Saat kaç?" dedim. Anlamsız bir sözdü. Saatine baktı, bileğini sallayıp kulağına götürdü. "Kusura bakma, durmuş," dedi. "Saatlerden yana şansım yoktur."

Yumuşak ve melodik, hoş bir sesi vardı. Güçlü aksanını kestiremedim.

Bana şaşkın bir ifadeyle baktı, sonra anladı.

Bir daha denedim ve, "Çalışıyor musunuz?" diye sordum.

Şaşkın bir ifadeyle baktı, sonra ne demek istediğimi anladı. Kızgınlıktan sevince, yüzünden birbiri ardına ifadeler geçti. Sonunda bir kahkaha patlatıp çok sevimli bir biçimde elini ağzına kapattı. "Oh," dedi. "Oh, siz beni kötü kız sandınız."

Çok şaşırmıştım, kekelemeye başladım. "Oh, çok özür dilerim, gerçekten çok üzgünüm. Bilmiyordum, sandım ki, aman Tanrım, çok özür dilerim, çok utandım, lütfen beni bağışlayın, korkunç bir hata, korkunç bir hata."

O kahkahalar atıyor, bense kulaklarım kıpkırmızı, arabada oturuyordum. O noktada arabayı sürüp gitmem gerekiyordu, ama nedense yapamadım. Kız kıkırdamayı kesip, yan kapıyı açarak arabaya bindi, beraberinde de beğenmediğim boğucu bir parfüm kokusu doldu içeriye. Bana yaşlılığında altına kaçırdığının kokusunu gizlemeye çalışan babaannemi anımsattı.

Kadın yanıma oturdu ve yılışık bir ifadeyle bana baktı. Koyu kahverengi gözleri vardı ve parlak siyah saçları sanırın alagarson denen modelde kesilmişti. Ona çok yakışmıştı. Dediğim gibi, yapılı bir kızdı, geniş kalçaları ve iri göğüsleri vardı. Normalde hoşuma gidecek bir tip değildi.

"Taksi çağırdım ama gelmedi," dedi. "Ben de uzun süre bekledim. Şimdi beni eve götürebilirsin, ama maalesef seninle yatmayacağım."

"Oh," dedim.

"Uzak değil, birkaç sokak," dedi. "Yürümeyi sevmiyorum. Burası kötülerle dolu, her türden insan var."

Çok şaşırmıştım. "Yabancı erkeklerin arabalarına binmemelisin," dedim. "Başına bir iş gelebilir."

Bana küçümseyen bir bakış fırlattı ve, "Az önce, beni kötü kız sandığında arabana binmemi istiyordun. Sonra da arabalara binmememi söylüyorsun."

"Evet, ama..."

Elini sallayarak sözümü kesti. "Ama hiç. Saçmalamayı bırak. Şu tarafta oturuyorum. Beni götürürsün ve bu şekilde özür dilemiş olursun. Hem beni başka yabancı erkeklerden de korursun. Haydi gidelim."

Onu artık var olmayan bir yere götürdüm. İçkiyi bırakma kliniğindeki alkoliklerin eskiden aşağıdaki yola atlayıp intihar ettikleri o tepedeki köprüye yakındı. Bütün sokak yarı metruk evlerle doluydu. Bir zamanlar herhalde şık evlermiş bunlar, ama o günlerde sokak terk edilmiş arabalarla ve çöplerle doluydu. Çoğu evin camı çerçevesi yoktu ve yıllardır boya yüzü görmemişlerdi. Duvarların birçoğu çatlaklarla dolu; hemen her damda kiremitler eksik ya da kırılmıştı. Yine de oldukça rahat ve tehditkâr olmayan bir yere benziyordu ve gerçekten de öyle olduğu ortaya çıktı. Yoksullarla, rahatsız edilmeden yaşamak isteyen gel-geç insanlarla dolu bir sokaktı. Boya badana gibi işler burada yaşayanlar için hem pahalı, hem de anlamsızdı. Bütün sokak Thatcher döneminde yıkılıp yeniden yapılmıştı. Üzülmüştüm, ama gerekliydi sanırım. Yıkarlarken oradan geçip yıkanlardan sokak tabelasını istedim. Hâlâ garajda bir yerde duruyor.

Arabayı durdurduğumda sağ elini uzatıp resmi bir şekilde, "Roza," dedi. "Tanıştığımıza sevindim. Getirdiğin için teşekkürler. Umarım yatacak iyi birini bulursun."

Elini tutup sıktım. Ona sahte bir isim vermem gerektiğini biliyordum, ama aklıma gelmedi. Hem zaten adımdan utanırım. Varlıklı bir aileden gelmediğim için hep fazla iddialı olduğunu düşünmüşümdür. "Ben Christian," dedim. Ne yapacağımı bilemediğimden doğruyu söylemiştim.

"Christian mı?" Sanırım bu ismin bana uymadığını düşünmüştü.

"Annemle babam havalı olduğunu düşünmüşler. Herkes bana Chris der."

Dönüp gitmeden önce cama eğildi ve bana ciddi ciddi gülümsedi. "Peki Chris, bana ne kadar verecektin?"

"Sana vermek mi?"

"Seks için yani."

"Oh, bilmem," dedim. "Bilmiyorum... hiçbir fikrim yok."

"Yani daha önce kötü kızla olmadın mı Chris?"

"Hayır, olmadım." Bana kuşkulu bir şekilde baktı, yine kulaklarımın yanmaya başladığını hissettim.

Roza, "Hepsi böyle der," dedi. "Herkes. Tek bir erkek bile daha önce kötü bir kızla beraber olmamıştır. Hiç... hiç, hiç."

Bunun ne kadar şaşırtıcı anlamları olduğunu düşünürken devam etti: "Ben kötü kızken hiçbir zaman beş yüzden aşağı almadım. Ucuza yapmazdım."

Bu sözlerden sonra döndü ve eğri büğrü basamakları çıkıp kapıya gitti. Yavaşça, elini çok eskilerde kalmış dairesel bir hareketle sallayıp selam verdi ve içeri girmeden önce, "Bir ara gelirsin, belki de sana bir kahve ikram edebilirim," dedi. "Bilemiyorum."

Bir süre motor çalışır durumda orada oturdum, sonra Archway yağmuru şiddetlendi. Roza'nın bir zamanlar gerçekten fahişe olduğu, ama artık yapmadığı sonucuna vardım. Acaba canını mı sıktım, yoksa yalnızca eğlendirdim mi, diye düşündüm. Sanki benimle dalga geçmiş gibiydi.

Roza'ya âşık olmamı nasıl anlatabilirim bilmiyorum. Bıkıp usanacak kadar sık âşık olmuştum ve artık ne anlama geldiğini bile bilmiyordum. İnsan dönüp geriye baktığında her zaman anlatmanın başka bir yolunu bulabiliyor. "Saplantı oldu, aslında sadece şehvetti, kendi kendimi kandırıyordum," diyebilirsiniz. Çünkü aşk bittiğinde aslında hiç âşık olmadığınıza karar verirsiniz.

Her âşık olduğunuzda biraz farklıdır ve aşk da zaten çok kolay kullanılan bir sözcüktür. Aslında çok ender kullanılan kutsal bir sözcük olması gerekir. Ama o zaman motoru rölantiye almış arabamda otururken ve silecekler çalışır durumdayken, en azından bir çekime kapılmaya başlamıştım. Uygun sözcük buysa, aşk da diyebilirsiniz. Sanırım ben öyle derdim.

2

Dışkı Rengi Allegro'daki Adam

Yalnızca içimdeki o garip dürtülerden biri yüzünden çıktım.

Paraya ihtiyacım yoktu ve hiçbir zaman fahişelikle para kazanmaya çalışmadım. Belki de sıkılmıştım. Eskiden, bazen kendimden sıkılırdım. İçimden bir his tıpkı *Neşeli Günler*'deki gibi şarkılar söyleyerek bayırlardan aşağı koşmamı, kollarımı sallayıp neşeli olmamı söylerdi ve kendimi bunun yerine yıkılmakta olan bir binada, televizyonun karşısında bir yarışma programını seyrederken, bir taraftan da sigara içip ağzımı acıtan sütsüz kahve içerken bulurdum. Benim ideal yaşamım bu değildi. Bu yüzden, ağzımın tadını geri getirmek için bir şeyler yapmak gelirdi içimden.

Fahişeymiş gibi yapmak belki insanın bir üniversite arkadaşıyla sarhoşken denediği bir şeydir. İlk arabanın yanaşmasıyla gülerek kaçışır ve "Aman Tanrım! Aman Tanrım!" diye bağrışırdınız.

Bu sefer bunu yaptım, çünkü ben zaten tam olarak normal biri değilim ve üstelik, herhangi birimizin de kendi nedenlerimizi anlayıp anlamadığımızı bilmiyorum. Önemli olan benim kafamın içinde neler olupbittiği değil, çıkıp yapmış olduğum şeydi. Pırıltılı, simli dikişli kısacık bir etek, yüksek topuklu beyaz çizmeler ve kısacık bir bluzdan oluşan açık saçık giysiler giyindim. Bir zamanlar umutlu bir cimrinin bana vermiş olduğu

iğrenç bir parfümü sürdüm. Yıllardır duruyordu ve her kokladığımda bu Eau de Fahişe olmalı, diye düşünüyordum. Başım dönene dek, bolca sıktım. Neden olmasın, diye düşünüp yüzümü de bir Fransız romanından çıkma vamp kadınlar gibi boyadım. Hatta tuhaf bir ruj bile sürdüm.

Dışarı çıktığımda komşularımın ne işler çevirdiğimi fark edeceklerini düşündüm, ama aslında orası tam da iyi bir mahalle sayılmazdı. Bütün evler yıkılmaya yüz tutmuştu ve biz hepimiz serseriydik. Etraf kendi başının çaresine bakan devrimcilerle, hipilerle, hayali gruplarda bas çalan adamlarla, etnik etekler giyen kızlarla, amatör uyuşturucu satıcılarıyla, avare aktörlerle, akıldan sorunu olan, belirsiz büyük fikirler peşinde koşan ve gerçek yaşamı arayan 70'lerin öksüzleriyle doluydu. Hepsi de aslında New York'ta olabilmeyi, Andy Warhol ve Lou Reed ile düşüp kalkabilmeyi ya da Paris'te olup İşçi Bulma Kurumu'na kaldırım taşları atabilmeyi diliyorlardı. Benim evimde bir Yahudi oyuncu, başkasıymış gibi yapan, ama aslında Bob Dylan olmayı isteyen bir delikanlı ve de küçük seramik nesneler yapan heykeltıraş bir kız vardı. En üstte kimse oturmuyordu, çünkü dam denebilecek bir şey yoktu. Bob Dylan eskiden orada araba motorları toparlıyordu.

O mahallede gerçekten sıradan birilerinin de oturduğunu düşünüyordum, ama ben hiçbirini tanımıyordum. İrkiltmeyi istemeyeceğim kimse yoktu gerçi, ama öyleyken bile, birkaç sokak öteye gittim, çünkü Londra'da her sokak bir köydür ve insan ancak kendi sokağında oturanları tanır.

Sanıyorum ki orada durmuş, bir köşeye yaslanıp sigara içer, bacaklarımı sergiler ve fahişe numarası yaparken aslında kimsenin durmasını beklemiyordum. Orası kırmızı fenerli bir mahalle değildi, o yüzden neden kimse aranmaya çıksındı ki? Kendimi gayet güvende hissedip fantezimin keyfini çıkarıyor, sanki bir drama dersindeymişim gibi rol kesiyordum. Yağmur atıştırmaya başlamıştı ve artık bırakmayı düşünüyordum, ama geri dönüp hayatımın bir anlam kazanmasını beklerken yine yarışma programları seyretme düşüncesine dayanamadığımdan, orada yağmurda dikilmek zorunda olmanın, yaşamak için gerçekten bu işi yapmak zorunda olmanın nasıl bir şey olduğunu gözlerimin önüne getirmeye çalıştım. Çöplerin

oradan oraya uçuşmasını seyrediyor, çöp olmasalardı aslında güzel bir manzara olabileceğini düşünüyordum. Gözüme iki sıçan çarptı ve bir süre onları izledim. O zamanlar sıçanların mutlu zamanlarıydı, çünkü kimseler çöpleri toplamıyordu.

Kahverengi döküntü bir araba yanımdan geçip de U dönüşü yaptığında tamamen hazırlıksızdım. Zavallı adam çok mahcuptu ve bir süre beni kaldırımdan toplamaya çalıştığını bile anlamadım. Benimle konuşur konuşmaz, ne numarası yaptığımı unuttum ve ona saatimin iyi çalışmadığını söyledim. Neler düşündüğünü anlamaya başladığımda utanmakla eğlenmek arasında, orta bir yerdeydim. Numaramın başarılı olduğunu görünce sevinmiştim, ama başımı nasıl bir derde soktuğumu düşünüp dehşete kapılmıştım.

Neyse ki çok iyi bir adamdı. İnsanın hemen içinin ısındığı cinsten, biraz bana benziyordu. Sanki daha heyecanlı günler için yaratılmış, ama sıradan bir yaşama razı olup zaman dolduruyor gibiydi. İsminin Christian olduğunu söyledi. Bu da sokaktan fahişe toplamaya çalışan birisi için çok komik geldi bana. Ama zaten dinin kimse üzerinde iyi bir etkisi olduğunu hiç görmemiştim. Ülkeme neler yaptığına bakın. Herkes ona Chris diyormuş, öyle dedi, bu da bana makul geldi. Ben de bir isim takana dek Chris dedim ona.

Chris kırklı yaşlarında, oldukça ince biriydi ve pek uzun değildi. Geniş bir alnı, tepesinde cılız bir tutam saçı, ona kocaman ve dostça bir gülümseme kazandıran güzel, iri dişleri vardı. Aynı anda hem esprili, hem de ciddiydi. İşi için sürekli araba kullanmaktan buruşmuş bir takım elbise giyiyordu, ama zaten takım elbisenin yakışmadığı bir tip gibi görünüyordu. Yirmi yıl daha genç olmayı isteyeceğini düşündüm. O zaman kot pantolon giyer ve Who konserlerinde anfilerin yanında kafasını sallardı. Bence o mahzun bir şekilde kırk yaşındaydı. Daha da genç bir kadına çekici gelebilecek kadar genç ve mahzundu yani.

Beni eve bırakmasını rica ettim ve yabancı bir adamla arabaya binmeye istekli oluşum karşısında dehşete düştü. Gerçekten masum biriydi.

Ona veda ettiğimde bir ara gelip beni görmesini söyledim. Zararsız olduğunu anlamıştım ve insana kendini yalnız hissettirip hayalete dönüştürmek konusunda hiçbir şey Londra'da yaşamaya benzemez. Eskiden konuştuğum tek insan üst kattaki, durmadan Dylan şarkıları çalıp söyleyen çocuktu. Ona hikâyelerimi o kadar uzun uzun ve birçok açıdan anlattım ki, sonunda her şeyi birbirine karıştırdım.

Her neyse, işin doğrusu şu ki, aramızda bir sempati oluştuğunu hissettim. Onu bir daha hiç görmeme düşüncesi hoşuma gitmedi, aslında beş sterlin ettiğimi söylediğime de pişman oldum. O zaman bilmiyordum ama, bu ona söyleyebileceğim en yıkıcı şeydi.

3

Gübre Yığınındaki Prenses

Geri döndüğümde belli belirsiz,
Roza'nın bir gün benimle yatabileceği fikrine kapılmıştım.

İşin doğrusu bu, ama ben gerçekten bir umut olduğuna inanmıyordum. Üniversitede bir kızı ve Sutton'da orta büyüklükte bir ev üzerinde ipoteği olan isteksiz bir satıcıydım sadece. Dışkı rengi bir Austin Allegro'yla her tarafa gidiyor, doktorlara satmak zorunda olduğum ilaçları ve tıbbi cihazları taşıyordum. "Kötü kızları" bir olasılık olarak düşündürecek türde komisyon kazanacağım kadar kazancım yoktu. Öyle bile olsa bir kenara beş, bazen de on sterlin koymaya başlamıştım.

Şimdilerde dönüp bakıyorum ve ne kadar sefil olduğumu düşününce ürperiyorum. Ancak, üç mazeretim var: Birincisi, Büyük Beyaz Lapacı'yla evliydim; ikincisi de Roza'ya hiçbir zaman seks karşılığında ciddi ciddi beş yüz sterlin teklif etmeyi düşünmedim. Bu hayatın o derece yalnızlaşıp teselli için başka yol kalmaması olasılığına karşı bir tür önlemdi sadece. Sanki doksan yaşında birinin bir gün aya gitmeye fırsatı olursa diye kurşun tabanlı botlar almasına benziyordu. Üçüncü mazeretim de, bunca yıl arzulanmadıktan sonra birinin çıkıp da ekstradan bir teşvik olmadan beni isteyebilmesinin olası görünmemesiydi.

Roza'ya karşı hissettiğim cinsel çekim hiçbir zaman, biz arkadaş olduktan çok sonraları bile kaybolmadı. Hatta Roza içime dokunmaya başladığında, arttı bile. Sanki ekmeğin içindeki maya ya da bifteğin üstündeki biberli sos gibiydi. Hayatımda arkadaş olduğum her kadınla birazcık da olsa cinsel çekim olmuştur. Eskiden Roza'yla seks yapmayı hayal ederdim, hâlâ da bazen ediyorum. Yaşlı adamlar sırf yıllar onları duvara yapıştırıp kulaklarına hakaretler fısıldıyor diye erdemli oluvermiyorlar. Zaman, insana her deliğinden ölümü tıkıştırıyor, ama özlemin asla bitmiyor.

Davenant Yolu'nda Dr. Pattel'i gördükten sonra Roza'nın kapısını çaldığımda ne beklediğimi bilmiyorum. Zili denedim, ama çalışmadığı belliydi, bir yandan da elimle kapıya vuruyordum. Vietnamlıların Kamboçya'yı daha yeni işgal etmiş olduklarını hatırlıyorum, çünkü sokağın köşesini dönerken arabada radyo da dinlemiştim.

Kapıyı kot pantolonlu ve çıplak ayaklı bir delikanlı açınca şaşırdım. Karmakarışık kıvırcık saçları ve normalde dikkatini daha yüksek şeylere yoğunlaştırırmış gibi bir havası vardı. Beni gördüğüne hiç de şaşırmışa benzemiyordu. "Roza evde mi?" dedim.

"Hiçbir fikrim yok," dedi. Çok düzgün konuşuyordu. "Gidip bakayım."

Koridorda biraz ilerleyip bir kapıyı vurdu. "Hey Roza, biri seni görmek istiyor."

"Evdeymiş," dedi, bana resmi bir şekilde gülümsedi, sonra başka bir odaya girip gözden kayboldu ve sanırım eskiden "saykodelik" denen türde bir müziğin sesi duyuldu. O zamanlar kırk yaşlarındaydım ve gençlerin neler dinledikleri ya da hatta nelerden konuştukları hakkında hiçbir fikrim yoktu. Kendimi sanki dışarıda kalmış ve günü geçmiş gibi hissederdim. Artık gerçekten yaşlandığım için umurumda değil. O kadar ciddiye aldıkları her şey yalnızca eski belgelerden ibaret. Bugünlerde gençlere bakıyorum ve çoğunlukla onlar için üzülüyorum. Acımadıklarım da gidip kendilerini göle atabilirler. Yine de, kırk yaşındayken kendimi genç hissedecek kadar genç, dışlanmış hissedecek kadar da yaşlıydım. Bir devrim olmuş ve

ben ıskalamıştım, devrimin tam olarak ne hakkında olduğunu bile bilmiyordum. Yalnızca kızımın kız kardeşlerime hiç mi hiç benzemediğini ve neyse ki Büyük Beyaz Lapacı gibi de olmadığını biliyordum.

Roza odasından çıktı ve bir an beni tanımadı. "Ben Chris, hatırladın mı?" dedim. "Bana kahve ikram edeceğini söylemiştin."

"Oh evet. Chris. Pekâlâ, neden olmasın? Aşağı gel."

Peşine düştüm ve ev beni şaşkına çevirdi. Duvarlardaki sıva koca tabakalar halinde dökülmüş, alttaki gri çıtalar ortaya çıkmıştı. Lambaların abajuru yoktu ve elektrik tesisatı da savaş öncesinden kalmış o bordo renkli örgülü kablolardandı. Hevenkler halinde duvarlardan sallanıyordu. Parkeler kısmen eksik olduğundan bastığınız yere dikkat etmeniz gerekiyordu. Bodruma inen merdivenin de bir basamağı da yoktu. Bodrumda, ocağın önündeki yağdan katılaşmış gri bir halının dışında halı filan da yoktu. Ocak sarı kahverengi, tarihöncesinden kalma katılaşmış yağ akıntıları içindeydi. Bir de gazocağı ve birkaç ahşap koltuk vardı. İşte Roza o koltuklardan birinde, gaz ateşinin önünde benim ruhumu büyüledi ve hayat hikâyelerini sıraladı.

O şiirdeki, insanları köşeye kıstırıp hikâyesi bitene kadar bırakmayan İhtiyar Denizci gibiydi, ama ben de gitmek istemiyordum. Dediğim gibi, büyülenmiştim. Dinlemediğim zamanlarda bile, onun konuşmasını seyretmeyi seviyordum, çünkü aynı şeyleri bana defalarca anlatıyordu. Sözlerine dikkat etmediğim zamanlarda vücuduna, ağzına bakıyor, yatakta olduğumuzu, bana neler yapabileceğini hayal ediyordum.

Evin geri kalanı da gördüğüm kısım kadar viraneydi. Dam aktığından en üst katta kimse oturmuyordu ve odalardan birinde bir tezgâh üzerinde motor yapılıyordu. Roza bunun birinci katta oturan ve tamirhanede çalışan gencin bir projesi olduğunu söyledi. Onu pek çok kez görmüştüm. Bence perişanlığın otantik bir yaşam biçimi olduğunu düşünen, yanlış fikirli o orta sınıf delikanlılardan biriydi. Eskiden odasında Bob Dylan şarkıları söylerdi ve hiç de tatsız olmayan sesiyle melodisi, sanki Roza'yla yaşadıklarımın fon müziğiymiş gibi evin içine yayılırdı. Kızım eskiden gramofo-

nunda Bob Dylan plakları çalardı, şikâyet etsem de beğenirdim, delikanlının söylediği şarkıları da işte bu sayede tanıdım. Sanıyorum yalnızdı ve günün birinde bir yıldız olmayı umuyordu. Yukarı kattaki Bob Dylan, John Horrocks denen biriydi güya, ama gerçek John Horrocks, Katmandu'ya hipi olmaya gitmiş ve Bob Dylan da değişikliği ev sahibine bildirme zahmetine girmemek için onun ismini devralmıştı. Gerçek John Horrocks hakkında öğrendiğim tek şey genelde birkaç sevgilisi ve kocaman ayakları olduğuydu, çünkü mutfağın ortasında bir çift mokasenini bırakmıştı ve ben oraya gidip geldiğim sürece, Bob Dylan giymediği günlerde onlar orada öylece dururdu. Yukarıdaki Bob Dylan'a gelince, gerçek adını hiç öğrenemedim. Ona YBD demeye başladım. Çok geçmeden Roza da bunu benimsedi.

Görünürde oyuncu olan bir tip daha vardı. Roza eskiden onunla dalga geçerdi, çünkü onun hayatta tanıdığı ve Yahudiler kadar hasis olmayan tek Yahudi olduğunu söylüyordu. Evde bir tek onun telefonu vardı, başkası kullanmasın diye kadranına kilit takıyordu. Güzel, sarışın oyuncu kız arkadaşı küçük kırmızı bir Renault'la gelir, sürekli sevişme sesleri Bob Dylan şarkılarıyla ve Roza'nın müzikal sesiyle karışıp eve yayılırdı. Gürültülü sevişmenin dürüstlüğünü severim. Ben o tür bir dürüstlükle büyümedim. Ancak utanırım da. Yüz kilometre mesafede biri olsa da Büyük Beyaz Lapacı tek bir kez cırlamazdı bile.

Evin son sakini pek görmediğim genç bir kadındı. Bahçıvan pantolonlar giyen güzel bir heykeltıraştı ve yelken biçiminde kil levhalar yapar, sular çekildiğinde Thames'e koyup fotoğraflarını çekerdi. Üstünde "bir kadının erkeğe ihtiyacı, bir alığın bisiklete ihtiyacı kadardır" yazan bir rozet takardı, ama onu pek görmememin nedeni hemen hemen tüm zamanını erkek arkadaşının evinde geçirmesiydi. İşte yetmişler ve seksenlerin başı böyleydi.

Kırk yaşındaki bu adam için tüm olan bitenler sanki gizlice bir Alternatif Topluluk'un ortasına fırlatılıvermişim gibiydi. Eskiden böyle derdik. Yalnız, devrimin ateşi söndü ve sonunda hiçbir yere varamadı. O zaman-

lar hoştu ama. Düzensizlikten korksam da, kendimi çok dışlanmış hissetmedim. Punk çıkıp da bütün hipiler ortadan kaybolduğunda, aralarına katılmaya çalışmanın bir anlamı olmadığını sonunda anladım. Orta yaş insana vakar veriyor ve vermezse de acınacak biri oluyorsunuz. Bazen orta yaşlı bir punk görüyorsunuz ve ne yazık, diye düşünüyorsunuz. Orta yaşlı bir punk'tan daha acınası tek şey rasta saçlı bir beyaz. Bir seferinde onlardan birini tanımıştım ve benden de daha yalnızdı.

Garip olan, o günlerde bütün marjinaller sanki marjinalleşen aslında bizmişiz gibi göstermeyi becerebiliyorlardı. İyi numaraydı. Bütün gençlerin sıkıcı olduğumu düşünmelerini istemezdim, zira büyük ölçüde öyle olduğuma inanıyordum. Sıkıcı olmanın, belirli bir kimse olmamanın en hazin tarafı, başka herkesle aynı olduğunuz anlamına gelmesidir. Bu dünyada yalnızca yer kaplıyorsunuzdur. Kuramsal olarak belli bir kilo sosise karşılık gelebilirsiniz ve hepsi bu kadardır. Yalnızca bir süreliğine var olan, sonra varlığı sona eren etsinizdir. Şimdi aslında sıkıcı olanlar o gençler miydi, diye düşünüyorum. Ama o zamanlar benmişim gibi geliyordu.

Roza, beni sıkıcı bulmuyordu. İlaç gibi geliyordum ona. Kahvesini içen, ona sevgiyle bakan ve hikâyelerini dinleyen, sonra yanağına bir öpücük kondurup giden biriydim. Çok kendine dönüktü, ki bu genelde bir kusurdur, ama benim de söyleyecek pek bir sözüm yoktu ve en azından bu onun benden bıkmasını engelliyordu.

O gün bana evi gezdirdikten sonra berbat ocakta, o iki katlı İtalyan aletlerinden kullanarak bir kahve yaptı ve karşılıklı koltuklara oturduk. Kibritle gaz ateşini tutuşturup sonra Black Russian marka bir sigara yaktı. Bazen Abdullah marka içse de, en sevdiği sigara onlardı. Kahvesini yudumladı, sigarasının dumanını tavana üfürdü.

Aslında ne diyeceğimi bilmiyordum, o da benim bir şey dememi beklemiyor gibiydi. Beni şaşırtıyordu. Pahalı giysiler giyip aristokrat sigaralar içiyordu ve her şeyiyle kusursuzdu, ama sefil bir yerde yaşıyordu. Sanki bir gübre yığınının tepesine tünemiş bir prenses gibiydi.

Sonunda, "Nerelisin?" diye sordum.

"Yugoslavya," dedi. "Aslında Sırp'ım ben."

"Yugoslavya hakkında pek bir şey bilmiyorum, güzel midir?" dedim.

Omuz silkti. "Duruma göre. İngiltere güzel midir?"

Karşılıklı gülümsedik. "Şu anda değil," dedim.

"Asıl bilmek istediğin neden burada, böyle, bu pis yerde oturduğum, değil mi?"

"Merak ediyorum," diye itiraf ettim.

"Buraya haftada beş sterlin ödüyorum."

"Aman Tanrım, çok ucuz!"

"Dam akarken değil. Her neyse, kooperatife ait ve bir gün yıkmak istiyorlar, o gün gelene kadar da haftada beş sterline kiraya verip adına da 'Kiralaması Zor' konut diyorlar. Yıllar süren bir bekleme listesi var." Bu çelişki güldürdü onu.

"Ama bu neden burada oturduğunu tam olarak açıklamıyor."

Bana sanki aptalmışım gibi baktı ve, "Bütün paramı biriktiriyorum," dedi. "Onunla büyük şeyler yapmak istiyorum."

"Çok paran mı var?"

"Sana dediğim gibi, ben kötü kızdım. Artık yeterince var ve zaten sıkıldım, bıraktım. Şimdi tekrar cici kız oldum. Dinleniyorum." Kendinden gerçekten memnun görünüyordu. "Ayrıca ben aslında yaşamıyorum, o yüzden saklanmam gerekiyor ve burası da iyi bir yer," dedi. "Yukarıdaki oğlanı biliyor musun? O John Horrocks diye biri olma iddiasında, ben de Sharon Didsbury'mişim gibi yapıyorum. Bu isimlerin gerçek sahipleri daha önce burada oturmuş, biz de işi resmiyete dökmemek için onların odalarını ve isimlerini devraldık. Çok fazla dert, çok fazla kırtasiye."

"Sen yaşamıyor musun?" diye sordum. Ruhunun durumu hakkında metafiziki bir saptama yaptığını sanmıştım.

"Vizem yok, çalışma ruhsatım yok," dedi. "Minicik bir parazitim ben." Başparmağıyla işaret parmağı arasına birazcık hava sıkıştırıp ne kadar minicik olduğunu gösterdi bana.

"Hiçbir becerin yok mu?" dedim.

Alınmış göründü. "Zagreb'de üniversite diplomamı aldım. En azından, üniversiteye başladım," dedi.

Sonra, "Buradayım, çünkü bazı işleri yüzüme gözüme bulaştırdım," dedi. "Her şey berbat oldu. Bilirsin, patatesi çatalıma alıyorum, ağzıma götürene kadar içinde at kılı olan bir gübre yığınına dönüşüveriyor. Ben de bunlara ve dişlerime takılan at kıllarına alıştım artık, ciddiyim."

Roza tavana biraz daha duman üfürdü ve filozofça konuştu. "Artık sorun yok. Roza'ya artık saçmalamak yok. Bilmek istiyor musun?"

"Bilmek mi?"

"Çok fazla gübre yiyen ve başını belaya sokan Roza'yı? Gülmek için."

Omuz silktim. O sırada yalnızca onunla yatmak istiyordum aslında, ama bir kadına tutulduğunuzda hikâyelerine de fit oluyorsunuz, çünkü rotadan sapmamanın yolu bu.

Dumanını üfürüp bir kahkaha patlatarak, "Bütün hayatım birbiri ardına berbat işlerden ibaret," dedi. "Yine de biliyor musun, düşününce hoşuma gidiyor. Bu benim hayatım ve ben beğeniyorum. Serüvenler yaşadım."

4

Şu Benim Babam

Babam Tito'yla aynı partidendi.

Ona böyle söyledim. Babamdan söz etmeyi seviyordum. Onun hakkında asla sert konuşmuyordum ve Chris, onun hakkında anlattıklarım ışığında buna şaşırıyordu. İşin aslı, tabii ki eğer ilginç olmak istiyorsanız öngörülebilir olmamalısınız.

Babamın korsanlar gibi tek gözünün göz bandıyla kapalı olduğunu ve vücudunda savaştan kalma beş kurşun bulunduğunu söyledim. Her yıl röntgen çektirmek için hastaneye gider ve röntgenini mutfak camına asardı. Kurşunların vücudunun bir tarafından diğerine dolanmasını izlerdi. Bir gün derisinden çıkmalarını ve alıp onları şöminenin üstüne tek sıra dizebilmeyi umuyordu. En çok istediği şey buydu. "Günün birinde bu kurşunlardan biri akciğerlerime gidebilir ve öylece ölebilirim," diyor, tek kaşını kaldırıp parmaklarını şıklatıyordu.

Bana nasıl ölebileceğinin küçük bir provasını yaptırırdı. Bir seferinde biraz şarap içip kafayı bulduğumuzda ve yine babamı anlatmaya başladığımda Chris'e de tekrarladım.

"Pekâlâ," dedim babamın taklidini yaparak. "Kurşun ciğerlerime saplanıyor ve ağrımaya başlıyor. Şiddetli bir ağrı. Elimi göğsüme koyuyorum, 'Ahhhhhh!' diyorum ve ellerimi sallıyorum, işte şöyle, sonra öksürüyorum, Öhö! Öhö! Öhö! Ve birdenbire ağzımdan kan geliyor, tamam mı? Çenemden akıyor ve ağzım doluyor, öksürüyorum öksürüyorum ve annem geliyor, tamam mı? Ve diyor ki, 'Adam, daha yeni yıkadığım temiz gömleğini mahvediyorsun,' ve ben yerde yatmış ölüyorum, annem de kan lekesi çıksın diye gömleğin üstüne tuz serpmeye çalışıyor."

O aşamada bir elimde sigaram, diğerinde bir kadeh şarap, yağlı zemine uzanmış ölüyor numarası yapıyordum. "Sonra babam hep aynı şeyi söylerdi," dedim. "Beni bayrağa sarılı bir şekilde götürüyorlar ve gidip fabrikada sosis yapıyorlar. Mareşal Tito da beni resmi ziyarete gelen ABD Başkanı'na ikram ediyor. Kemiklerimi öğütüp tarlalara serpiyorlar, bazı kemiklerden de tutkal yapılıp kitaplar ciltleniyor ve işte öldüğümde böyle işe yarıyorum."

Chris, bana baktı. Gözlerinde gerçek bir sevgi ve neşe vardı. "Bunu her yıl elinde röntgeni eve geldiğinde yapıyor muydu?" diye sordu. "Evet, ayrıca partilerde arkadaşlarına da anlatıyordu," dedim.

"Herhalde tatlı bir küçük kızdın sen," dedi Chris. "Kendini kaybetmiş her kadının içinde tatlı bir küçük kız vardır, " diye cevap verdim.

Chris, benim aslında oyuncu olmam gerektiğini, o ölme numarasını hiç şarap dökmeden oynamamın da bir mucize olduğunu söyledi.

Babamın, gözündeki bandı kaldırıp gözyuvasına gömülmüş gözkapağını göstererek beni korkutmaktan hoşlandığını, sonra da hayvan sesleri çıkararak, elleri pençeymiş gibi beni evin içinde kovaladığını anlattım. Bunu yeterince yaptıktan sonra artık beni korkutmaz olmuş, sadece sonu gıdıklamayla biten diğer herhangi bir oyuna dönüşmüştü. Ama arkadaşlarım ve ağabeyimin arkadaşları o göz bandından her zaman etkilenirlerdi.

Chris, babam hakkındaki bu hikâyeleri anlatmamdan hoşlanıyordu. Sabırlı bir insandı ve hayatımda bu kadar büyük yer kaplayan bu insan hakkında konuşmaya gerçekten ihtiyacım olduğuna inanıyordu. Ona bu hi-

kâyeleri sanki dünyadaki en önemli şeylermiş gibi anlatıyordum ve o da pis koltukta oturup, kahvemi yudumlayarak gözleri zevkle dolu, bana bakıyordu. Aslında sanırım herhangi bir şey anlatıyor olabilirdim. Onu neredeyse tavlamıştım ve kendi kendime bunu sorun ediyor, şimdi oltanın ucunda sallandığına göre onu ne yapacağımı düşünüyordum. Chris'ten istediğim şeyin ne olduğunu düşünmem gerekiyordu.

"Babam dağ gibiydi," dedim. "Bir dikilitaştı. Hayranlık uyandırırdı... Çok yemek yer ve hiç şişmanlamazdı, yemek zamanı bazen çatal kaşığını yumruklarının içinde tutup yalnızca savaştan konuşurdu. Kendi neslinden pek çok insan gibiydi. Savaş gelmişti ve sonra hayatta kalanlar hâlâ yaşadıklarına inanamadıklarından, savaş hakkında konuşmadan yapamıyorlardı. Babam, 'Hayatım lanet olası bir son söz ve son söz de lanet hikâyenin kendinden daha uzun,' derdi hep. Kadehini şöyle kaldırırdı: 'Uzun ve mutlu bir son söze, bu da başaramayan tüm o zavallılar için....'"

Chris'e bir komünist olarak yetiştirildiğimi söyledim. İnsan o devirde Yugoslavya'da öyle olmak zorundaydı, tıpkı insanların doğuştan Müslüman ya da Katolik olmak zorunda kaldıkları gibi. Ben o konuda fazla bir şey bilmezdim. O günlerde Londra'da pek çok insan komünist olduklarını söyleyerek dolaşıyorlardı ortada. Bazı tipler bunun kendilerini kahraman gibi göstereceğini sanıyorlardı. Archway birbirlerinden gerçekten nefret eden komünist fraksiyonlarla doluydu. Yugoslavya'da biz eskiden komünistlerin idam mangası oluşturmak istedikleri zaman daire şeklinde dizildiklerini söylerdik. Her neyse, artık kimse buna inanmıyor ama o zamanlarda Archway'de Devrimci Komünist Partisi, İngiltere Komünist Partisi, Uluslararası Marksist Grup, Sosyalist İşçi Partisi, mümkün olan her türden sosyalist ve bir de çeşit çeşit anarşist vardı. Toplantılardaki insanların yarısının İngiliz gizli servislerinden geldiğini ve birbirlerini gözetlediklerini herkes biliyordu. Aklı başında olan kimse buna artık inanmaz. Ben de umursamıyor, ama Tito'yu savunuyordum. Sadakat meselesiydi. Chris, benimle fazla tartışmazdı, ama sanırım, o aslında bir Muhafazakâr'dı. Bir seferinde bana Liberal olduğunu söylemiş, hatta camına posterler asıp anket

yapmaya gitmişti. Ancak seçim sandığının önüne geldiğinde sanıyorum mührünü Muhafazakâr ismin altına basmıştır. Muhafazakârlar kazandığında o da herkesle birlikte homurdandı, ama Bayan Thatcher üç seçim kazansa da ona oy verdiğini itiraf eden kimse olmuyordu zaten.

Ancak babam gerçek bir komünist ve Stalinciydi. Bunun ona, savaştan sonra, Tito'nun her şeyi kendi kafasına göre yapmak istediği ortaya çıkınca pek faydası olmadı. Babam sıkı rüzgârda yarışa önden başlayan, ama rüzgâr dinince bütün kayıkları geçilen bir yelkenliye benziyordu.

Savaş başladığında babam on beşindeydi ve ilk başta Ravna Gora Platosu'ndaki Çetniklere katıldı. Bunun Chris için ne ifade ettiğini bilmiyorum. O, yalnızca benimle beraber olmak istiyordu ve vücudumu hayran hayran seyredip sesimi dinlemekten mutlu olduğunu görebiliyordum. Ben de memnundum, çünkü bu kendimi çekici bir kız gibi hissetmemi sağlıyordu.

Her neyse, Çetnikler kralcıydı ve kraliyet ailesi de o dönemde Londra'daydı sanırım. Babam ilk başlarda Çetniklerle eğleniyordu. Onun için çamurların içinden geçmek, iplere asılıp sallanmak, künklerin içinden sürünmek, kum torbalarına süngü saplamak büyük bir serüvendi.

Sorun şu ki; kral, babamın umurunda bile değildi, o yüzden kralcı olması da zordu. Çetnik subayların hepsi Habsburgcu aristokrat tiplerdi, talimlerden ve kendilerini geliştirmekten hoşlanıyorlardı. Bu arada erkekler gerçek Balkan eşkıyası gibi birbirleriyle kan davalarına tutuşuyor, subaylar disiplini sağlayamıyorlardı. O yüzden bir gün babam bir grup kavgacı kralcıyla ormanda surat asmaktan sıkılıp komünist partizanların yanına kaçtı.

Savaşacak bolca insan vardı. Ortalık Romanyalı, Bulgar, İtalyan, Alman ve Macar kaynıyordu, hatta bazı Hırvatlar da Nazi olmuşlardı. Hırvatlara hakaret etmek isterseniz onlara Ustase dersiniz. Onlar da Sırplara hakaret etmek istediklerinde Çetnik derlerdi.

Etrafta bolca söylenti dolanıyordu. İnsanlar, Çetniklerin komünistleri yok etmek için Nazilerle, hatta Ustase'yle bile işbirliği yaptığını söylü-

yorlardı. Ustase Sırpları, Yahudileri ve Çingeneleri boğarak onlardan kurtulmak istiyordu. Jazenovac'ta bir ölüm kampı vardı ve bu kamptaki zulüm Gestapo tarafından bile kınanmıştı. Savaşta 1.7 milyon Yugoslav'ın öldüğünü duydum. Bunlardan bir milyonu kardeş katliydi. Almanlarla İtalyanların gelip bizi öldürmeleri gerekmiyordu, biz bunu kendimiz de becerebiliyorduk. Chris, "Hey, Roza, senin sinirine dokunmamam gerek," dedi. Ben de, "Balkan kızları çok sabırlıdır," dedim.

Babam komünistlere karşı saldırıya katılması gerekirken onların tarafına geçmişti. Cephenin en kenarında olmaya dikkat etti ve birlikler yaklaşırken kaçıp onlara katılarak, yaklaşan saldırıyı haber verdi. Böylece tuzak kuranlara tuzak kurdular ve babam da eski yoldaşlarının yok edilmesine yardım etti. Çarpışmada bir gözüne süngü battığından sol eliyle ateş etmeyi öğrenmek zorunda kaldı. Çok romantikti.

Komünistler direniş savaşçıları olarak oldukça başarılıydı. Okullar, silah ve sigara fabrikaları bile kurdular. Yalnızca İtalyanlar ve Almanlarla değil, diğer direnişçi gruplarla da çarpıştılar. Savaşın sonuna doğru yeterince İtalyan, taraf değiştirip bizimle birlikte çarpışacak bir tabur oluşturdu.

İkinci Dünya Savaşı hakkında çok şey bilirim. Üniversite de uzmanlık alanımdı ve kimin kim olduğunu, neyin ne olduğunu, her şeyin ne zaman olduğunu çok iyi biliyordum. Ancak Chris'in tüm bunları takip etmekte zorlandığından hiç kuşkum yok. Çok ilginç olduğunu söylüyordu, eşi de başucundaki kitaplara şaşırıyormuş. Eskiden Louis L'Amour romanları ve *Kendin Yap* dergileri okurken, şimdi benim ödünç verdiğim, Tito ve Fitzroy Maclean hakkındaki kitapları okumaya başlamıştı.

Chris'e kanlı ayrıntıları anlatmak çok zevkliydi. Örneğin babam bir seferinde kendi atını yemek zorunda kalmıştı ve Tito'nun hayatı da bir seferinde yanında patlayan bombaya köpeği siper oldu diye kurtulmuştu. Eskiden işbirlikçilerinin işaret parmağını birinci ekleminden, orta parmağını ikinci ekleminden, yüzük ve küçük parmaklarını tamamen kesip adamları kamyondan atarlardı. Başparmakların tendonlarını kesip dudaklarını birbirine zımbalar, kadınsalar bu işi başka dudaklara da yaparlardı.

Chris ürperir ve bunun ne kadar korkunç olduğunu söylerdi, ama ben öyle görmezdim. Bence onlar bunu hak etmişlerdi ve, "Öyle insanlardan nefret ederim," derdim. Bende Amazon tavırları var, sanıyorum bu beni Chris'in gözünde daha da mükemmel yapıyordu.

Chris, "Ben kimseden nefret etmem. Umurumda bile değil. Ama sanırım karım benden nefret ediyor," dedi.

"Ben birçok insandan nefret ediyorum," dedim ve kaşlarını soru sorar gibi kaldırınca, "Hırvatlardan, Arnavutlardan, Ruslardan ve Sırp olmayan Bosnalılardan," diye parmaklarımla saydım. "Bir de nefret ettiğim bir İngiliz vardı ama öldü, o yüzden sorun yok. Bir ara anlatırım."

Chris şaşırmış göründü ve, "Sen bana tamamen nefret dolu gibi görünmüyorsun," dedi. "O kadar çok insandan nefret ediyor olamazsın. Mümkün değil. Çok fazla duygu ister. Nefret edilmek zaten yeterince kötü. Hiçbir şey insanı kendinden nefret eden biriyle yaşamak kadar kötü değildir."

Ben de cevap verdim. "Sorun değil. Slovenyalıları ve Karadağlıları severim. Belki, bir de Yunanlıları. En azından Yunanlılar Ortodoks."

"İngiliz kimdi?" diye sordu Chris.

"Bir ara anlatırım belki, ama şimdi değil. Biliyor musun, bir partizanın kızı olmayı seviyorum. Kendi kendime, 'Hey Roza, sen bir partizanın kızısın,' diyorum. İşte kendimi düşündüğümde ve bir şeyleri neden yaptığımı merak ettiğimde kendi kendime böyle açıklıyorum. Ben başkalarıyla bir değilim, çünkü ben bir partizanın kızıyım."

Chris her zamanki ruhsuz tavrıyla, "Babanın senin için çok önemli olduğu anlaşılıyor," dedi. Omuz silktim. "Tabii. Her küçük kızın âşık olduğu ilk erkek babasıdır."

Chris, "Benim kızımın bana hiç âşık olduğunu sanmıyorum," dedi. "Acaba benim kusurum neydi?"

"Senin partizan olma fırsatın hiç olmadı."

Chris için üzülüyordum. Aslında çok hassastı ve ben de kalkmış onunla oyunlar oynuyordum. Hatta ona biraz işkence ediyordum, ama za-

limce değil. Koltukta öne doğru eğilip bir duman bulutu üfledim. "Sana başka bir şey söyleyeyim," dedim. "Babam benim yattığım ilk adamdı."

Chris buna nasıl tepki vereceğini bilemedi. Dehşete düşmüştü. Gözleri iri iri açıldı. Ama ben gülümsüyordum ve kafası karıştı. Sonunda, "Çok üzüldüm, çok üzüldüm," dedi.

"Neden üzüldün?"

"Korkunç olmalı. Babanın sana bunu yapması. Ne kadar kötü bir şey olduğunu hayal bile edemiyorum."

"Çok komiksin," dedi. Çok eğleniyordum. "Dediğim gibi, insanın âşık olduğu ilk erkek babasıdır."

"Öyle bile olsa... kızına öyle yapmak?"

Eğlenceliydi. Biraz daha duman üfleyip sigaramı söndürdüm. Gidip oturduğu yerde önünde diz çöktüm. Aynı anda hem korkmuş, hem de sevinmiş görünerek sıçradı ve ona bir şey yapmak üzere olduğumu sandığını fark ettim.

Ama eğilmesi için işaret ettim ve dudaklarımı kulağına yaklaştırdım. Tıraş losyonunun kokusunu alabiliyordum. Şu *Old Spice* kolonyasıydı. Onu büyülemek ve şaşırtmak istiyordum. Kıkırdadım, sonra fısıldadım. "O yapmadı. Zavallı Roza değil. Zavallı baba. Bendim. Ben yaptım."

Arkama yaslanıp yüzündeki tepkiyi seyrettim.

5

Belgradlı Kız

Roza, bana Belgrad yakınlarındaki küçük bir köyde doğduğunu söyledi. Tuna'dan pek uzak değildi ve Avala'ya oldukça yakındı. Orada çok büyük bir İsimsiz Asker anıtı vardır. İklim çok sert ve çoğu zaman olumsuzdur. İnsanlar soğuktaki Amerikalıların California'yı hayal ettikleri gibi Dalmaçya kıyılarını hayal ederler. Dinar Alpleri'nin öte tarafı daha çok İtalya'ya benzer; şarap, zeytin, aromatik çalılar ve Halep çamları ülkesidir. Daha sonraları, Yugoslavya dağılmadan önce oraya birkaç kez gittim. Benim için bir tür hac gibiydi.

Belgrad civarında insanlar yaz sıcağında boğulurlar. Yollardaki asfalt yapış yapış ve akışkan olur, yapraklar ağaçlarda kurur, tarlalar kendiliğinden tutuşur ve her düzlükte seraplar titreşir. Kalemeydan denen eski bir kale vardır. Oraya gidip de kocaman taş salonlarda serinlemek insanı rahatlatır. Öyle şiddetli fırtınalar olur ki, yerden birdenbire seller kabarır, çünkü sular pişmiş toprağa işlemez. Bir de Alpler'deki buzların erimesinden oluşan seller vardır. Yeraltından kabarıp hiç yağmur yağmayan yerlerde bile gölleri doldurur. İnsanların yalnızca toprağı sulamak için değil, aynı zamanda yerleşim yerlerinin sular altında kalmasını önlemek için de sürekli sulama kanallarında çalışmaları gerekir.

Roza, babasının gökgürültüsünden nefret ettiğini, çünkü ona topçu saldırılarını hatırlattığını söyledi. Bir tür öfke nöbetine kapılır ve Roza ile annesi yukarıda kan ter içinde yatarken vücutlarındaki statik elektriği hissederlermiş. Babası bardaktan boşanırcasına yağan yağmura çıkıp yumruğunu sıkarak etrafta dolanır, çiftesinin her iki namlusuyla gökyüzüne ateş edermiş. "Çok endişeleniyordunuz herhalde," dedim ve Roza, "Hayır, babam öyleydi işte," dedi. Bir seferinde annesi onu içeri getirmek için çıkmış, ama babası yanlışlıkla tüfeğin kabzasıyla yanağına vurmuş ve korkunç bir şekilde morarmış. Sonra da annesi onu şiddetli yağmurlarda öfkesiyle baş başa bırakmış. Kazanın ertesi günü elinde karısı için bir yüzük ve Roza için bir bebekle eve gelip, "Kontrol etmeye çalışıyorum, ama bazen zor oluyor," demiş. Roza, onun ağlayacağını sanmış, çünkü alt dudağı titriyormuş ve gözleri nemliymiş. Kendi babamı ağlarken düşünemiyorum. İngiliz babalar çocuklarının önünde ağlamazlar. Annesi de ona, "*Printzeza*, baban ne yaparsa yapsın, onun cesur bir adam olduğunu, cehenneme gidip bir süre orada kaldığını, sonra tekrar geri döndüğünü unutma," demiş.

Yazın Macaristan'dan gelen soğuk rüzgârları özlerlerdi, ama kışın Macar rüzgârları her şeyi ikiye böler ve karlarda yuvarlanırlarken yazın pişiren sıcağını düşlerlerdi. Yalnızca ilkbahar ve sonbaharda iklime esir olmadan yaşamak mümkündü.

Daha da önemlisi, o bölgede tarihe esir olmadan yaşamak asla mümkün değildir. Hepsi tarihe kapılmışlardır ve etkisinden kurtulamazlar. Geçmiş, onların ruhundaki mantığı ve insanlığı alıp onlara yiğitçe bir aptallık verir.

6

Gizli Polis

Babam partizanlıktan sonra gizli polis oldu.

Chris'e böyle söyledim. Onu babam hakkında yeni hikâyelerle taciz etmeyi seviyordum, çünkü babamla yatmış olmam fikrine takılmış ve hiç de rahatsız olmamıştı. Ona önce babam hakkında başka pek çok şey anlatarak merakta bırakıyordum.

İşin aslı şu ki; Chris'i sevmeye başlamıştım. Hayatımın güvenilir ve mutlu bir parçasıydı. Ziyaretlerini özlemle bekliyordum ve her gün üstüme başıma çekidüzen verip Dr. Patel'i ya da diğer doktorları gördükten sonra çıkagelirse neler anlatacağımı düşünüyordum. Ona ensestle ilgili ayrıntıları bir süre daha anlatmazsam gelmeye devam edeceğini düşünüyordum. Bir kez bunları açıkladım mı, diğer hikâyeleri de anlatmam gerekecekti.

Böylece ona babamın partizanlıktan sonra gizli polis olduğunu söyledim. O günlerde gizli polise UDBA deniyordu. 1966'da Tito'nun çalışma odasına bile dinleme cihazları yerleştirmiş oldukları ortaya çıktı ve Tito da planlarının neden hep engellendiğini anladı. Polisi öyle bir reforma tabi tuttu ki, bir daha ayağa kalkamadılar. Ancak savaştan hemen sonra Ti-

to'nun iktidarda kalmasına ve Yugoslavya'nın yeniden parçalanmamasına katkıları olmuştu.

Babam çok meşgul bir dönem geçirdi. Ortalıkta yüzlerde savaş suçlusu, artı öyle kabul edilebilecek pek çok insan vardı. Hırvatistan'daki faşist Ustase, Sırbistan'daki kraliyet yanlısı Çentikler, Kosova'daki genel olarak baş belası sayılan ve hiç kimseyle işbirliği yapmayan Arnavutlar. Babamın görevlerinden birinin Çetnik komutan Mijailoviç aleyhinde kanıt toplamak olduğunu ve ayrıca Sırp Ortodoksluğunu bastırmakla meşgul olan Hırvat Başpiskopos Stepinac'ın yargılanmasında da rol oynadığını anlattım. Herkes onun Vatikan'ın maşası olduğunu söylüyordu.

Tito savaşın ardından on yıl boyunca partide güçlü bir disiplin uyguladı ve hiçbir gevşekliğe izin vermedi. İdeolojik düşmanlar da o dönemde takip edildi. Artık komünizm bittikten sonra tüm o düşman sınıfları hatırlamak garip geliyor: Rövanşistler, residivistler, liberaller, reaksiyonerler... koca bir hainler listesi. Babam burjuvaziyi özellikle küçümser ve tekerleği düşmüş bir el arabası ya da bozulan sevgili otomobili gibi canını sıkan her şey küçük burjuva reaksiyoner olarak reddedilirdi. Aslında züppelikten başka bir şey değildi.

Chris'e, "Babam her zaman her şeyden emindi," dedim. Dalga geçiyordum.

Chris, "Sen de bu huyunu herhalde ondan aldın," dedi.

Sabit fikirli olduğum doğrudur. İyiye ve kötüye inanırım, neyin ne olduğunu bilirim ve bazen iyilik yapmak için kötülük yapıldığını da bilirim. Chris, benden daha ince zekâlıydı. Bana hayatın bundan daha karmaşık olduğunu söylemeye can attığını, ama büyüklük taslamak İngiliz terbiyesine uymadığından kendini tuttuğunu biliyordum. Hem zaten kadınlara büyüklük taslamanın fazlasıyla tehlikeli bir hale geldiğini görebiliyordunuz. Erkeklerin canına okunabiliyordu.

Chris'in benimle yatmak istediğini anlamıştım bile, ama ne yapacağımdan emin değildim. Benim fahişe olduğumu sanıp anlaşmaya çalışarak

ters bir başlangıç yapmıştı, ben de ona ücretimin beş yüz sterlin olduğunu söyleyerek ters bir başlangıç yapmıştım. Evliydi ve bir de kızı vardı. Bu beni pek kaygılandırmıyordu gerçi. İnsanın karısının zaman içinde bir kız kardeşe ya da düşmana dönüştüğünü söylüyordu ve haklı olduğundan emindim. Her evli erkek bana bunu söylerdi eskiden. Bu doğanın şakalarından biridir, çoğu erkek ateşten, çoğu kadın da topraktan yaratılır. Chris, karısının damarlarında kan yerine yağı alınmış süt dolaştığını söylüyordu.

Chris'in bana âşık olup olmadığını ve karısı ya da metresi olmanın neye benzeyeceğini anlamaya çalışıyordum. Onunla yatarsam bir daha gelmeyeceğinden korkuyordum. Büyük bir riskti.

7

Bombalanan Yerdeki Kamp

Sanırım insanın inançlarının olması savaşıp hayatta kalmasına, sonra da anılarına katlanmasına yardımcı oluyor. Roza'nın babasının dayanmasını sağlayan da herhalde bu oldu. Benim babam hayata eski usul bir vatansever olarak göğüs gerdi. Roza'nın komünist olduğunu düşündüğümde kendi kendime uzun süre komünist olmanın kolay olduğunu, çünkü komünistlerin çok uzun bir süre sistemlerinin ekonomik ve insani bir felaket olduğunu gizlediklerini hatırlatıyorum. Tarihin en uzun ve en büyük kendini kandırmacalarından biriydi ve hiçbirimiz gelecek bir yana, şimdiyi bile algılamakta başarılı değilken insanları buna kandıkları için suçlayamayız. Hatta Yugoslav komünizminin başarısız olduğunu varsaymak bile yanlış olur. Sistem uzun süre bir şekilde işledi, herkesi eşit derecede ezdi ve sonra duruverdi. Ben, Roza'nın komünizmini bir kilisenin önünden geçerken haç çıkartan, ama içine hiç girmeyen ve ilahiyat konusunda hiçbir şey bilmeyen birinin Katolikliğine benzetiyorum. Bu fikri ona açtığımda büyük olasılıkla haklı olduğumu söyledi.

Roza'nın babasının sorunu şuydu ki, Tito, devletin eninde sonunda kuruyup gideceğine gerçekten inanıyordu. Fabrikaların kontrolünü işçilere

verdi ve cumhuriyetlere daha fazla özerklik tanıdı, ama Roza'nın babası bunun korkunç bir hata olduğuna inandı. Gitgide daha çok dışlandığını, yapacak işlerinin daha az önemli olduğunu fark etti. Anlaşılan melankoliye kapıldı ve zaman zaman da çok öfkelendi. Roza bunlara ek olarak, sonunda savaşta yaptıklarından dolayı pişmanlık hissetmeye başladığına da inanıyordu.

Başka herhangi bir şey için pişmanlık duyuyor muydu bilmiyorum. Roza'nın anlattığına göre bir baba olarak bana göre çok rezilce davranmıştı, ama Roza'nın umurunda değildi. Aslında bundan memnun bile görünüyordu. Bunca yıl geçtikten sonra hâlâ kafamın içinde takılmış bir plak gibi, babasına hayran sesini duyuyorum. Aksanma her zaman bayılmışımdır.

"Babam ince uzundu, esmer bir teni vardı ve tam bir Slav'a benzerdi. Yalnızca tek gözü kalmıştı, ama o da kendi başına pırıl pırıl yanar, babam o gözle dünyanın geleceğinin çok güzel olduğunu görür ve o gözle karşısına çıkan herkese öfkeyle bakardı. Savaşta birisi çelik miğferle iki dişini kırmıştı ve yerine takılan altın dişleri ona hem sinsi, hem romantik bir hava veriyordu. Küçükken korsancılık oynardık. O bahçede durur, ben ona tırmanırdım ve en tepedeyken üst dudağını kaldırıp güneşe baktırırdım. Dişlerinin parlamasına bayılırdım ve o da, "Ben öldüğümde ne yapacağız?" derdi. "Dişlerini alıp satacağız ve sonsuza dek zengin olacağız," derdim, o da, "Ne korkunç bir Printzeza'sın sen," derdi. Sonra kusacak gibi olana dek beni döndürür, döndürürdü, başı döner ve düşerdi, ben de üstüne atlayıp yüzünü öperdim.

Annemle 27 Mayıs 1945'te, partizanların Kızıl Ordu'yla beraber Belgrad'a girdikleri büyük zafer alayında karşılaşmışlar."

Annesi babasının boynuna çiçeklerden çelenk taktı ve o da elini tutup dudaklarından öptü. Her şey çok romantik, günün genel mutluluk havasıyla çok uyumluydu. Annesi geceyi bombalanmış bir bölgede kurulan kampta onunla geçirdi, Roza bunun nedeninin belki de o günlerde partizanların güvenilir yiyecek kaynaklarının bulunması olduğunu söyledi. Di-

ğerleri ot bile yiyordu. O bir gece uzayıp onlarca yıl oldu. Bunun bir nedeni de Roza'nın ağabeyinin kısa zamanda varlığını hissettirmesiydi. Adı Friedrich'ti ama Roza ondan pek söz etmezdi.

Anne babasının hiç evlenmemiş olmasını dilediğini söylerdi. Uyumlu değildiler. Annesi eski tarz muhafazakâr bir Hıristiyandı ve ateist bir eski partizanla pek uyumlu olamıyordu. Roza, babasının annesiyle belki onuru yüzünden ya da belki de partinin ona verdiği yıkık dökük çiftlik evine bakacak bir kadın istediği için evlendiğini düşünüyordu. Belki annesi de partinin yükselen yıldızının eşi olarak hayatın daha kolay olacağını düşünmüştü. Her neyse, savaştan sonra herkes doğurmaya bakıyordu.

Annesi anlaşılan kapkara gözleri, siyah saçları ve dolgun dudaklarıyla çarpıcı bir kadındı. Roza, onu öyle hatırlamıyordu, çünkü çok geçmeden yıpranmış, saçları kırlaşmıştı. Kendi dudaklarını kanatana dek emme ve çiğneme gibi bir sorunu vardı. Evin içinde olabildiğince sessiz dolaşırdı. Belki bir akıl hastalığı olabileceğini düşündüm, ama Roza'ya göre bunun için insanın çok daha deli olması gerekiyordu.

İlk başlarda mutluydular. Baba oğluna bayılıyor, anne de ev hanımı olmaktan hoşlanıyordu. Ta ki oğlan okul yaşına gelene kadar. Sonra anne çalışmaya ve öğretmenlik yapmaya karar verdi, ama baba razı olmadı. Karısının çalışmaya gitmesinin kendisi için iyi olmayacağını ve zaten evde yeterince yapacak iş olduğunu düşündü. Aslında anne, başka çocuk istemiyordu ve kendine ait bir parası olsun istiyordu. Baba ise kocaman bir ailede, kardeşlerle, kuzenlerle, dayılar, amcalar, teyzeler, halalarla büyümüştü. Bazı akrabaları o kadar uzaktı ki, artık kimse kan bağını bilemiyordu. O bu mutlu klandan hayatta kalan tek kişiydi, diğerlerinin hepsi Bulgar ordusunun ellerinde ölmüştü ve kuşkusuz çocukluk döneminin ortamını yeniden yaratmak istiyordu. Karısının doğum kontrolü kullanmasına karşıydı. Roza, anne babasının cinsel ilişkilerinin sonunda bozulup tecavüze benzer bir duruma indirgendiğine inandığını söylemişti. Geceleri uyumaz, ne anlama geldiğini bilmeden onların odasından gelen sesleri dinlermiş. Roza, anne-

sinin muhtemelen birkaç kez kürtaj yaptırdığını, çünkü bazen günlerce yataktan çıkmadığını ve çocuklara bakmak için büyükannelerden birinin geldiğini söylüyordu. Belki de Roza'nın babası eşinin ne yaptığını biliyor, ama kanıtlayamıyordu.

Bir gece her şey değişti ve babası patladı. Roza yatak odasının kapısında dururken babasının annesinin ağzına vurduğunu gördü. Anne koridora doğru geri geri gidip merdivenlerin başındaki sahanlığa yığıldı. Başını tırabzana çarpmıştı.

Roza o sırada çok küçüktü, ama annesinin ölmüş olduğu korkusunu hep çok net hatırladığını söyledi. Ama anne kısa zamanda kalktı. İki ön dişi kırılıp dudağını kesmiş, ağzından kan geliyordu. Ellerini yüzüne kapatıp aşağıya, bahçeye koştu.

O noktada Roza, babasına saldırdı. Babası yaptığından dehşete düşmüş hiç kıpırdamadan duruyordu. Roza, onun üstüne atılıp yumruklamaya başladı. Bağırmaya çalışıyor, ama hiç sesi çıkmıyordu. Tüm gücüyle babasının bacaklarına vuruyordu ve adam, onu durdurmak için elini uzatınca elini ısırdı. Roza, Yugoslavya'yı terk ederken dişlerinin izleri babasının elinde hâlâ duruyordu. İzleri ona gösterir ve, "Bak babanı nasıl cezalandırdın küçük Printzeza," derdi.

Roza bu olayın evlilikteki tüm sevginin sonu olduğunu söyledi. Baba pişmandı, ama annesi gücenmiş ve katılaşmıştı. Sonuçta baba da evden uzak durmak için mazeretler bulmaya başladı. Hafta sonları ve tatillerde gelir, mutsuzluk, öfke ve suçluluk duygusundan bitkin düşmüş bir halde misafir odasında yatardı.

Roza ilk başlarda babasının gitmesinin kendi suçu olduğunu düşündü ve kendi kendini cezalandırmak için elini ısırdı. Bir seferinde bana yara izini göstermeye çalıştı, ama ben hiçbir şey göremedim. Ancak çok geçmeden babası tüm sevgisini ona vermeye başladı. Kaderine razı hüznünde acınası, onu yaklaşılır kılan bir şey vardı. Roza, babasıyla hayatının çok erken dönemlerinde âşık olmaya başladıklarını söyledi. Tıpkı bir deprem gibi ya da devrilen bir ağaç gibi, oluvermişti işte.

Bana gelince, ben oturup bütün bunları, garip aksanlı, sigaradan kısılmış sesinin ritmini dinliyor ve hemen her zaman içimden bir akımın geçtiğini hissediyordum. Babasıyla olanları düşünmeden edemiyordum ve zihinsel görüntüler beni huzursuz ediyordu. Geceleri uyumaya çalışırken durmadan gözlerimin önünden geçiyorlardı. Ayrıca bunun onun yaşlı erkekleri çekici bulmasını sağlayabileceğini ve benim de avantajıma olacağını düşünüyordum. Umutlu bir aptallık anımda arabamı satıp daha ucuz elden düşme bir araba alabileceğimi ve parayı artık ona hiçbir zaman teklif edemeyeceğimi bildiğim beş yüz sterlin için ayırabileceğimi düşündüm. Yapmadım tabii. O kadar da aptal değildim. Yalnızca alışkanlık olduğu için beşer onar sterlin biriktirmeye devam ettim.

Bazen Roza'nın hikâyelerini kendiminkilerden daha iyi bildiğimi düşünüyorum. Ben alçakgönüllü ve aklı başında bir aileden geliyordum. O kibar İngiliz kontrollülüğünün altında da içten içe kaynayan bolca sevgi vardı. Ellili yılların sonunda piyanoda komik şarkılar çalan bir arkadaşım vardı. Arada sırada bir şarkının tam ortasında durur ve, "Tanrı'ya şükür normalim," diye söylemeye başlardı. Bir de mutlaka bir noktada durup araya, "Bir muz ye," diye sokuştururdu. Her neyse, ailem oldukça normaldi ve ben de hep normal oldum ne yazık ki. Bana pek çok hikâye kalmadı. Her şey öylesine normaldi ki, Tanrı'ya şükür mü desem, sitem mi etsem bilmiyordum.

8

Elma

Düşler hep aynıdır.

IRA'nın Airey Neave'i öldürdüğü gün geldim ve Roza'yı Yukarıdaki Bob Dylan'a çok kötü davrandığı için tövbekâr bir havada buldum. Buzdolabından aldığı bir şişe beyaz şarapla kendini teselli ediyordu, bana da biraz ikram etti. "Çok isterim, ama bir buçuk kadehten fazla içmeme izin verme!" dedim.

"Neden olmasın? İnsana iyi geliyor. Şarap olmazsa uygarlık da olmaz," dedi. "Bana iyi gelmiyor," dedim. "Beni tuhaflaştırıyor. Az daha tamamen bırakmak zorunda kalıyordum, o yüzden sınırım bir buçuk kadeh."

"Ooh, sana ne yapıyor ki?" diye sordu. Gözleri bir tür kendinden memnun şekilde ama merakla pırıl pırıl parlıyordu.

"Jekyll ile Hyde'ın hikâyesini bilir misin?"

"Kim?"

"Jekyll ile Hyde. Sanırım duymuş olman için bir neden yok. Bir iksir içip etkisi geçene dek katile dönüşüveren bir doktorun hikâyesi. Alkolle bana da öyle oluyor, yalnız genelde az daha öldürülecek olan ben oluyorum. Birdenbire sinirleniyorum ve çoğu zaman bir kavgaya karışıyorum. Daha sonra her şeyin neden olduğunu pek bilmiyorum. Son seferinde

Watford'da bir pub'da harç teknesi taşıyan iriyarı bir İrlandalıyla kavgaya tutuştum ve emin ol, çok kötü bir fikirdi. İçebilmeyi özlüyorum, ama gerçekten seçeneğim yok. Ne yaptığıma dikkat etmem gerek. Yaklaşık on yıldır kendimi aptal yerine koydurmadım Tanrı'ya şükür."

"Kavgaya mı tutuşuyorsun? Seni kavga ederken düşünemiyorum Chris. Hep çok tatlı ve iyi görünüyorsun."

"Eh, çok fazla içene dek iyiyimdir. Bana yarım kadeh ver, mutlu olurum ve tehlike de olmaz. Peki Bob Dylan'la şu münakaşa nereden çıktı?"

Anlaşılan çocuk küçük bir kedi getirmiş. Birisi için ona bakmaya söz vermiş, Roza da kriz geçirip onu atmasını söylemiş. Bob benden daha sağlam kumaştan olmalı ki, Roza'ya çekip gitmesini söylemiş ve kediyi yukarı, odasına çıkarmış. Herhalde onun çantasındaki kasap bıçağından haberi yoktu henüz.

Roza kediler konusunda fobisi olduğunu söyledi. Ama Bob Dylan'a bağırıp çağırmayı istememişti, çünkü Bob Dylan çok iyiydi ve onun şiirlerini dinliyordu. "Şiir mi?" dedim. "Ne şiiri? Şiir yazdığını bilmiyordum."

"Sana söylemedim. Sen şiir tipi değilsin."

Bu cehalet iftirasına alındım, ama aslında haklıydı. Roza'yı tanıyana dek şiir umurumda bile değildi. Onu çok anlamsız buluyordum. Benim yaşam ufkumun çok dışındaydı. Bir seferinde Bob Dylan'a Roza'nın şiirlerinin neye benzediğini sordum, o da, "Sırpça-Hırvatça. O yüzden bilmiyorum aslında ama İngilizceye çevirince Çin şiirine benziyor," dedi.

Pek bir şey anlamamıştım ki, Bob Dylan ekledi: "Bir dize görünürde birbirinden bağımsız gözlemlerden oluşuyor. Bunlar bir tür yorum olan son dize tarafından toparlanıyor."

Bob Dylan'la konuşmak, bilmediğim pek çok şey olduğunu fark etmemi sağladı. Ancak yarı yaşımda olmasına rağmen bana bilgi vermesi biraz utanç vericiydi, ama zaten cehaletle ilgili genel sorun, cahil kişinin hiçbir zaman bunu bilmemesidir. İnsan cahil ve aptal olabilir, tüm hayatını dâhi olduğu hipotezine karşı tek bir kanıt bile görmeden geçirebilir. Eğer kişi aptalsa yanlış hesapları her zaman şanssızlığa bağlayabilir. Her neyse, Roza'nın şiir yazdığı gerçeği onu benim gözümde daha da yüceltti. Şiiri

pek umursamasam da, umursamak gerektiğini biliyordum. Ben kovboy romanları okumayı severim. Louis L'Amour gibi yazarların kitapları benim için iyi kitaplardır. Roza hayatımı değiştirdi, kalite anlayışımı geliştirdi ve bugünlerde biraz şiir okumaktan da zevk alır oldum. Ancak artık tuhaf bir adam olduğuma göre, düzgün edebi zevkler geliştirmek için herhalde çok geç, ama kızım yine de beni eğitmek için elinden geleni yapıyor. Benim *Middlemarch*'ı okumamı istiyor, ama kitap öyle kalın ki, içimden gelmiyor. Noel'de ta Yeni Zelanda'dan göndermiş bana.

Bir fahişenin şiir yazmasını beklemezdim. Onları düzgün insanlar olarak düşünmüyorsunuz. Bir markette alışveriş yapacak ya da yüzmeye gidecek birileri gibi. Roza bir insan olarak hep beni şaşırtmıştır, tıpkı benim ona bu kadar kapılarak kendi kendimi şaşırttığım gibi. Fahişelerin de herkes gibi sinemaya gittiklerini ve parkta yürüyüş yaptıklarını anlamamam aptallıktı. Hepimiz kavramları basitleştirerek kendi kendimizi kandırıyoruz, o yüzden artık tıpkı bir askerin kelebek bilimiyle uğraştığını ya da bir kralın tuvalete gittiğini hayal etmediğimiz gibi, bir fahişenin de alışverişe gittiğini gözümüzün önüne getiremiyoruz.

Roza her zaman çocukken mutlu olduğunu, anılarında bir seferinde saman yığınında bir ceset bulmaktan ve babasının annesine vurmasından başka onu rahatsız eden fazla bir şey bulunmadığını söylerdi.

"*O buğday tarlalarının ve hendeklerin arasında tek çocuk olmak güzeldi. Yalnızdım, çünkü ağabeyim Friedrich 1946'da doğmuştu. Engels onuruna o ismi vermişler. Ben 1960'a kadar bekledim. Annem benim güzel bir kaza olduğumu söylerdi, ama bildiğim kadarıyla babamın onu zorladığı bir geceydi ve zamanında icabıma bakamamıştı.*"

Ağabeyi Friedrich eskiden arkadaşlarıyla eve gelip ona sataşırmış: "Meme ne demek Roza? Kızların kaç memesi olur?" Ve o da tahmin yürütürmüş: "Üç veya dört." Oğlanlar da birbirlerini dürte dürte çok gülerlermiş. Friedrich daha sonra gelip ona sataştıkları için özür dilermiş, ama yine de devam edermiş. Daha sonra orduda subay olmuş ve Roza, onu pek az görmeye başlamış.

Roza'nın adı da Rosa Luxemburg'dan geliyordu. Gerçi ikincisi çok çirkindi ve sonu da kötü oldu. Komünist bir kahramanmış ya da Roza bana öyle anlattı, ama ne yapmış olduğunu şimdi hatırlamıyorum. Benim Roza'mın bir çocukluk fotoğrafını gördüm ve hiç de çirkin değildi. Yapılı görünüyordu, ama güzel ve tatlıydı. Fotoğrafa baktığımda Roza'nın sonunda ne olduğu hakkında içimde bir pişmanlık sızısı hissettim, ama bu onun hakkında hayaller kurmamı engellemedi.

Roza'da Çingene gözleri vardı. Saçları simsiyah ve parlak, ortadan ayrılmıştı. Yumuşak, dolgun bir ağzı vardı ve sanki alkolle sigarada aşırıya kaçmadan önce cildi de güzelmiş gibi geliyordu bana. Eskiden aynaya bakıp parmaklarının üzerinde dans ettiğini ve günün birinde bir prensin kapıp götüreceği kadar güzel olup olmayacağını merak ettiğini söylemişti. "Bu pek komünistçe bir düşünce gibi gelmedi bana," dedim. Omuz silkti ve, "Düşler hep aynıdır," dedi.

Onu tanıdığım zaman bile Roza'da bir şeyleri sayma saplantısı vardı ve anlaşılan çocukken daha da kötüymüş. Parmaklarından birini kaybetmediğini bildiği halde hep sayardı ve bir yandan da aynı parmağı iki kez saymamak için saydıklarını kıvırırdı. Yürüyüşe çıktığımız zaman korkulukları ya da şapka takan insanları sayardı. Kar yağarken rahatsız olurdu, çünkü kar taneleri sayısızdı. Sayılarla ilgili bir felsefesi vardı. Bir, babasının gözlerinin sayısıydı; iki kendi gözleri; üç, babasının arabasını çalıştırmak için kolun çevrilmesi gereken sayı; dört de tekerleklerin sayısı. Beş, bir eldeki parmakların sayısıydı; altı, ilk harçlık almaya başladığı yaş. Böyle devam edip gidiyordu işte. Yedi sayısından nefret ediyordu, çünkü hiçbir şeyi temsil etmiyordu. Bir seferinde, "Peki beş yüzün özelliği nedir?" diye sorup acemice ona takılmaya çalışmıştım. Bana küçümseyerek baktı, küllüğe biraz kül silkeledi, başını çevirdi ve, "Eskiden yatmanın karşılığında istediğimi söylediğim rakam," dedi.

"Peki şimdi kaça yapıyorsun?" dedim. Sanki şaka yapar gibi, hafifçe söyledim, ama cevap verdi. "Neden bunu soruyorsun?" Ben de sustum. Utançtan kıpkırmızı olmuştum ve korkunç bir hata yaptığımı düşünüyor-

dum, ama sonra Yukarıdaki Bob Dylan geldi ve bize en son aptalca fıkrasını anlattı, durum da böylece kurtuldu.

Roza'nın hayali bir arkadaşı yoktu. Benim de yoktu aslında. Eskiden büyükannesinin ona anlattığı masallardaki tüm karakterlerden söz ederdi. Bu büyükanne keldi ve başını şalla örterdi. Dul karası gibi giyinirdi ve zahmet olmasın diye insanın her iki ayağına da uyan ayakkabılar giyerdi. Hayatımda hiç öyle ayakkabı görmedim ve şimdi acaba Roza uyduruyor muydu diye merak ediyorum. Roza'ya göre büyükannenin sağ yanağında kocaman kıllı bir et beni vardı, onu öpmek bir erkeği öpmeye benziyordu. Ayıyla boğuşup kazanan bir de büyük amcayı anlatırdı. Kendi büyükannesinin kardeşi de zalim kocasının elinden birtakım haydutlara takılıp Dinar Alpleri'ni geçerek kurtulmuştu. Sonra bir balıkçı teknesiyle Kefalonya'ya geçmiş ve Gerasimos isimli bir adamla yaşamaya başlamıştı. Yıllar sonra ev kadar kocaman iki oğluyla gelip boşanmak istemişti. Anlaşılan ölmeden önce Gerasimos'un şerefini kurtarmak ve oğullarını meşrulaştırmak istiyordu.

Roza'nın hikâyelerini severim, ama hangilerinin tarihi gerçeklere dayandığı konusunda kafam karışıyor. "Kara George" isimli biri, bir de Matija Gubec isimli birini hatırlıyorum. Çok, kana susamış hikâyeler de biliyordu, hepsi de Türkler hakkında ve bunları büyük bir zevkle ve haklı olarak biraz da korkarak anlatıyordu. Bir hikâyesi her yüz kişiden biri dışında tüm esirleri kör eden bir imparatorla ilgiliydi. O bir esir de diğerlerine yol gösterecekmiş. Düşman kral, askerlerinin başına gelenleri gördüğünde geçirdiği şoktan ölmüş. Bir de Prens Michael'ın trajik aşk öyküsü ve Gubec'in Zagreb Katedrali'ne götürülüp "Köylüler Kralı" olarak taç giymesi vardı. Kalabalık tezahürat yapıp şapkalarını sallarken başına akkor demirden bir halka geçirilmişti. Roza bu hikâyeleri anlatırken çoğu zaman öfkelenirdi ve bunlar bu kadar çok milletten; Türklerden, Hırvatlardan, Arnavutlardan, bölgedeki herkesten neden nefret ettiğini açıklardı. Bir seferinde İrlandalıların Alzheimer hastalığı hakkında bir fıkra duymuştum. İnsan kininden başka her şeyi unuturmuş. Eğer Roza'ya bakılacak olursa, Bal-

kanlar'da Alzheimer da böyle bir şey olmalıydı. Ona İngilizlerin en sevdikleri ulusal mitlerden, Kral Alfred'le çöreklerden, Robert the Bruce(*) ile örümcekten bahsettim, ama her nedense hiçbiri insanlara akkor çelik taçlar giydirilmesiyle ilgili hikâyelerle boy ölçüşemiyordu. Yıllar sonra kızım, bana Kral II. Edward'ın makatına akkor halinde bir ateş süngüsü sokularak öldürüldüğünü anlattı ve bunun tam Roza'ya göre bir hikâye olduğunu düşündüm. Yanımda olup da ona anlatamadığım için üzüldüm.

Roza yabani hayvanlarla dostluk kurabiliyordu. Ayçiçeği tarlalarına gidip ancak kuşların kendisini görebileceği şekilde uzandığını ve hiç kıpırdamadan durup hayvanların kendisini gördüğünde irkildiklerini anlatırdı. Bana bunları anlatırken kendine gülüyordu, ama fareleri habercileri olarak, tavşanları da lordlar ve leydiler olarak farz ettiğini söyledi. Doğru hatırlıyorsam, eşekarıları Rus casuslar veya Türk suikastçiler; tilkiler de prens ve prenseslerdi. Roza'nın bir de kendisinin prenses olma hayali vardı ve komünist olduğunu iddia eden birisi için kraliyet konusunda fazlaca saplantılıydı. Onu tanıdığımda daha Prenses Diana yoktu, ama hiç kuşkum yok ki, Diana olayı sürdüğü sürece keyfini çıkarmıştır. Onunla Prenses Margaret ile Yüzbaşı Peter Townsend ve Windsor Dükü'yle Madam Simpson hakkında konuştuğumuzu anımsıyorum. Onlar hakkında benden çok daha fazlasını bilirdi.

Roza yazları çok yandığını ve saçının açılıp kızılımsı kumrala dönüştüğünü söyledi. Yazın yürüyüşe çıktığımızda görebiliyordum. Yürümeyi severdi. Eğer Londra'dan ayrılırsa en çok yaşlı hanımların beslediği ördek sürüleriyle parkları özleyeceğini söylerdi. Bir seferinde, "Eğer tavşanlar lord ve leydiyseler ördekler kimdir?" diye sordum. "Onlar krala ne kadar yüce biri olduğunu söyleyen budalalar," dedi. "Oh, yani saray erkânı demek istiyorsun," dedim.

Roza çocukluğunun kış aylarında yanaklarına renk gelsin diye iyice giydirilip dışarı gönderilirdi. Sert kışlarda kar iki metre ya da rüzgârın biriktirdiği yerlerde daha da derin olurdu. Üstünde zıplayıp boşluğa gelince

(*) 1306-1329 ölümüne dek İskoçya'da hüküm süren 1. Robert.

gözden kaybolmak mümkündü. Roza ısınırken ayaklarını sıcak su dolu bir leğene sokup ateşin önünde oturmayı severdi. Bunu anlatmasından hoşlanırdım, çünkü aynen benim Shropshire'da anneannemlerle kaldığım günlerin anılarına benzerdi. Anneannemlerin orası Noel'de o kadar soğuk olurdu ki, sabahları camlar buz tutardı ve yatarken pantolon, yün bere ve çorap giyilirdi. Kar yağıp da yığınlar oluşunca içine tüneller açılıp küçük inler yapılabilirdi. Bir seferinde biri tepeme yıkılmıştı ve sanırım çıkabildiğim için şanslıydım. Ancak o günlerde insanlar çocukların riskler almasına karşı daha rahattı. Annem eskiden, "Çık ve oyna. Karanlık basana kadar da gelme," derdi. Bütün gün ormanda kalır, kendimize sığınaklar yapar, ağaçlara tırmanır, derelere set çekmeye çalışırdık. Kardeşlerimle bir seferinde annemin de yardımıyla bir iglo yapmıştık. İnsanlar hep Eskimoların onların içinde sıcacık oturduklarını söylerdi, ama biz donmuştuk. Kar da o işe pek uygun değildi. Tuğlalar halinde kesince dağılıyordu, biz de iglomuzu kara, kürekle vurup sıkıştırarak yapmıştık. Onu yaparken annemi hiç bu kadar genç ve mutlu görmediğimi düşünmüştüm. Yanakları elma gibi al al olmuş, nefesinden buharlar çıkıyordu. Bitirince içeri girdik ve annem çay yaptı. Hepimiz artık dayanamayacak kadar titreyerek oturup çaylarımızı içtik. Umarım kızımın da annemden bana kalan anılar kadar güzel anıları olur benimle. Roza savaşta partizanların bazen ormanda buzdan evden yaptıklarını söyledi. İçlerinde kardan küçük raflar varmış ve kapıya da kanvastan bir perde asılıp geceleri gaz lambaları yakılıyormuş. Bütün söyleyebileceğim, iyi ki birisi yapmış ve o da ben değilim. Ben herhalde diğer tüm gezgin satıcılar gibiyim; doğal cesaret ve serüven duygumun olmamasına üzülüyorum, ancak son demde bu konuda hiçbir şey yapmak da istemiyorum. Hafta sonları tatil ve bütün görevler seçime bağlı olmadıkça partizan olmak istemezdim doğrusu.

Yukarıdaki Bob Dylan ve Roza'nın kedi fobisi hikâyesinden çok uzaklaştığımızı fark ediyorum, ama sonunda oraya geleceğim. Roza, bana gerçek bir hayvansever; atlara elma veren ve başkalarının köpekleri için sopalar fırlatan tipte biri olduğunu söyledi. Aslında eskiden parka gittiğimizde yapardı bunu, o yüzden doğru olduğunu biliyorum.

Olan şu ki, bir gün babası eve elinde çadır bezinden çamurlu bir torbayla geldi ve, "Bak ne buldum," dedi. Masanın üstüne koydu, hepsi içine baktı. İçinde gözleri daha yeni açılmış perişan bir kedi yavrusu vardı. Babası nehir kıyısında miyavladığını duymuş. Birisi torbanın ağzını bağlayıp nehre atmış, torba yüzmüş ve kenarda bir şeye takılmış babası da sopayla kıyıya çekmiş.

Roza'nın annesi, "Yaşamaz bu. İşini bitirmeliydin," dedi.

Babası sordu. "Sen ne düşünüyorsun Printzeza?" Roza kediye parmağının ucuyla dokundu ve, "Onu istiyorum," dedi.

"Peki ölürse çok üzülür müsün?" Roza, "Evet," deyince de, "Ona çok iyi bak o halde."

Kedi ilk başta tavşan yavrularıyla büyüdü. Tavşanlar güya sayı sayamazlardı ve anne tavşan da yavrularının bir tanesinin diğerlerine pek benzememesini umursamıyordu. Gariptir ki, daha önce kendi yavruları boğulan bir anne kedi tarafından yetiştirilen tavşan yavrularını da duymuştum.

Her neyse, yavru kedi küçük tavşanlarla beraber, patileriyle yoğurarak ve kuşkusuz mırıldanarak meme emdi, sonunda tavşanlığı bırakıp, kedi olabileceği kadar büyüdü. Roza, onu her yere gömleğinin içinde taşıyordu ve ona Elma adını verdi. Memesini emmeye çalıştığını ve çok hoş bir duygu olduğunu anlattı. Burada hafif bir haksızlık duygusuna kapıldım, beni hiç memesine yaklaştırmamıştı bile.

İnsanların bana hayvanlarının ne kadar harika olduğunu anlatmalarından sıkılırım. Her nasılsa ben de kendi köpeğimin ya da kedimin gerçekten istisna ve harika olduğuna inanırım, ama başkaları anlatınca sabırsızlanır ve kuşku duyarım. Roza'nın bana Elma'nın ne kadar tatlı olduğunu, kulağını nasıl kediye dayayıp kalbinin atışlarını dinlediğini ya da geceleri battaniyenin altına sokup geceliğini emmesine izin verdiğini; kedinin nasıl tavşan gibi davranmaktan hiç vazgeçmediğini, tavşanların bölmesinin tepesine nasıl tünediğini, atılanları geri getirdiğini, Roza kâğıttan top yapıp attığında kedinin koşup getirip ayakkabısının içine koyduğunu ve Roza'nın da tekrar atmak için nasıl aramak zorunda kaldığını dinlemek zo-

runda kaldım. Roza'nın en sevdiği hikâye bir seferinde kedinin tasına bir parça kıkırdak koyduğunda kedinin de onu alıp ayakkabısının içine gizlediği, Roza sabah ayakkabısını giyince nasıl üstüne bastığıydı.

Roza'nın babaannesi ona bir ketenkuşu armağan edince, kedinin sonu da kötü oldu. Sanıyorum dünyanın o yöresinde yabani kuşları kafeste beslemek hâlâ çok yaygın. Ben çocukken serseri bir saksağanım vardı, ama bugünlerde kimsenin sıradan ötücü kuşlar beslediğini sanmıyorum.

Roza, ketenkuşu konusunda tahmin edebileceğim kadar romantikti. Kuşun nasıl kırmızı bir göğsü olduğunu, alnında kırmızı lekeler bulunduğunu dinledim. Sıkıldığı zaman "Soooo-eet, soo-eet," diye ötüyordu. Evin içinde uçarken ayrım yapmadan her yeri pisliyordu, ki bildiğim kadarıyla istisnasız tüm kuşlar bunu yapar. Sonuçlarına katlanmadan, umursamazca pisleyebilmek hoş olmalı.

İlkbahar geldiğinde kuş, Roza ile çiftleşmeye çalıştı. Kanatlarını indirip kuyruğunu açıyor ve tüylerini silkeliyordu. Kendi etrafında dönüp alçak, tatlı sesler çıkararak ötüyor, sonra Roza'nın parmağına konup kanatlarını çırpıyor ve parmağına bir damla meni bırakıyordu. Roza bunu her anlattığında ben yine o aynı haksızlık duygusuna kapılıyordum.

Roza'nın sonra ne anlatacağını neredeyse önceden biliyordum. Eğer evin içinde uçuşan bir ketenkuşu ve pencere önünde uyuklayan bir de kedi varsa, ketenkuşu cama çarpıp önüne düşerse, olanlar için kediyi suçlayamazsınız. Roza o zaman daha küçücük bir kız olduğunu söyledi. Doğanın buz gibi kayıtsızlığını pek bilmiyordu.

Elma ağzında çırpınan kuşla bir iskemlenin altına kaçtı, Roza da bir çığlık atarak kuşu ondan almaya çalıştı. Kedi daha da gerilere çekildi ve Roza, kuşu ondan çekmeye çalışıp elinde yalnızca başsız gövdesinin kaldığını gördü. Elma koluna bir tırmık atıp bir dizi paralel çizik bıraktı, sonra da saldırıya geçti ve bir yandan kolunu ısırırken bir yandan da ön ve arka patileriyle tırmaladı.

Roza bağırıp kızgın kediden kurtulmaya çalıştı. Ayrıntıları tam olarak anlayamadım, ama sanırım Roza kolunu şiddetle salladı ve kedi odanın diğer tarafına geçti. Sonuçta Roza'nın iki hayvanı da öldü.

Babası gelip onu teselli etmeye çalıştı. Roza, babasının tütün ve kolonya koktuğunu, çok rahatlatıcı olduğunu söyledi. Önce kuşun iki parçasını topladılar. Gözleri hâlâ parlaktı ve bu Roza'yı çok üzdü, ama kedinin boynunun kırılmış olduğunu görünce daha da üzüldü.

Çoğu insanın sevdikleri hayvanları aniden ölür, o yüzden Roza'nın neler hissettiğini herkes anlayabilir. Üstelik, o zaman daha küçücük bir kızdı. Katil olduğunu düşünüp hapse atılacağından korktu.

Kediyle kuşu bahçenin ucuna yan yana gömdü, sonra birkaç günlüğüne kel babaannesine yatıya gönderildi. Ne yazık ki, döndüğünde doğruca mezarın başına gidip yeterince derin kazmamış olduğunu gördü. Kuş gitmiş, kedinin de karnı deşilmişti. Koyu kırmızı ve kenarları parçalanmış bir boşluk vardı ve mevsim yaz olduğu için de berbat bir koku yayılmıştı etrafa. Özellikle ağzıyla poposuna kurtçuklar üşüşmüş, sanki dişleri hareket ediyormuş gibi görünüyordu. Roza, onu kazabildiği kadar derine gömdü ve bir daha kedi edinmeyi hiç göze alamadı.

Roza, bana bu hikâyeyi anlattığında kedilere zarar vereceğinden korktuğu için onlardan ürktüğünü ve yukarıdaki Bob Dylan'ın da kediyi odasına kapatmasını bu yüzden istediğini söyledi.

Dikkatle dinleyip, ilgimi elimden geldiğince belirtmeye çalıştım, ama açıkçası fahişelik yaptığı zamanla ilgili bilgi edinmek daha fazla bir merak uyandırıyordu bende. Sanırım aslında şehvetli bir röntgenciydim.

Roza ilerleyen zamanlarda beni sevdikçe, ayrılırken kapıda kucaklamaya başladı. Fransız usulü, iki yanağıma birer öpücük konduruyordu. Bir seferinde elimi koluma koydu ve, "Seni seviyorum, çünkü beni dinliyorsun," dedi. "Bana kendimi ilginçmişim gibi hissettiriyorsun."

"Daha ilginç birini görmedim," dedim ve beni tekrar öptü.

9

Jasenovac Felaketzedesi

Roza'dan uzak duramıyordum, aslında bunun içinde pek de uğraşmıyordum.

Roza'dan uzak duramıyordum, aslında bunun içinde pek de uğraşmıyordum. Ben kediler gibi, ancak yakalanırsa suçluluk duyan insanlardanım. Zaten yoldan eve dönerken uğramak, hatta onu görmek için bir tur atmak çok kolaydı. O çevrede üç muayenehane vardı ve ben de İngiltere'nin güneyinde çok geniş bir bölgeden sorumluydum, o yüzden zaten çalışma saatim yoktu. Bazen arayıp evde mi, keyfi yerinde mi sorardım. Çoğu zaman Yahudi oyuncuyla konuşurdum, bir tek onun telefonu vardı. Benim habercim olmaktan rahatsız olmuyor gibiydi ve Roza'nın gelme dediği de pek olmuyordu. Eve gittiğimde beni iki yanağımdan öperdi. O günlerde İngilizlerin pek alışkın olmadığı bir davranış olmasına rağmen, hoşuma giderdi bu. Tabii artık herkes Avrupalı oldu ve insanlar ölümcül düşmanlarını bile öpüyorlar.

Roza o inanılmaz kirli ocakta koyu bir kahve pişirirdi ve oturma odasına gidip gaz ateşinin iki yanına oturur, o sigara içerken bana hayatından hikâyeler anlatırdı.

Öyle sabırla oturup hepsini dinlemem beni çok şaşırtıyor şimdi, ama gerçek şu ki, Roza'ya ilgi duyduğum kadar hikâyelerine de duyuyordum. Eve döndüğümde sigara koktuğumu karımın hiç fark etmemiş olmasına şaşırıyorum, ama aslında o yıllar önce beni fark etmeyi bırakmıştı. Paramı harcıyordu, ama onun dışında dediğim ya da yaptığım hiçbir şeyle ilgilenmiyordu ve ne kadar cömert olursam olayım önemli değildi; hâlâ kendi evimde yalnızca bir hayaletten ibarettim.

Hiç sigara içmediğimi memnuniyetle söyleyebilirim; on iki yaşındayken denedim ve kustum. Bundan ölen çok insan tanıdım ve öyle korkunç şekillerde öldüler ki, eğer diktatör olsam bu işle ilgili herkesi toparlar, toplu katliam yaratmakla suçlar ve kurşuna dizdirirdim.

Roza için bu kadar çıldırmasam daha iyi olurdu. Eğer âşık olmasaydım bunu başka nasıl anlatırdım bilmiyorum. Âşık olmak nasıl olur hiç bilmiyorum, ama sanırım birkaç kez başıma geldi. Özellikle Roza'yla. Bu tıp ansiklopedilerinden bakabileceğiniz ya da televizyonda belgeselleri olan bir şey değil. Son zamanlarda bunun romanlardan, filmlerden ve şarkılardan öğrenildiğini düşünmeye başladım ve hiçbir yanı doğal değil. Aşkı şehvetten nasıl ayırırsınız? En azından şehvet anlaşılabilir. Belki aşk da o kahrolası şehvetin insana uyguladığı işkencedir.

Doğru sözcüğün ne olduğundan emin değilim, ama kesinlikle kendimden geçmiştim. Belki onun eskiden fahişe olmasıyla ilgiliydi. Benim küçücük dünyamda bu son derece egzotik bir durum. Sanki bir kobra ya da bir panterle arkadaş olmak gibi. Cesaretimden dolayı kendimi beğeniyordum. Uçlarda bir yerde olduğuma inanıyordum.

Garip olan şu ki, onun yedeği oldum ve artık onun hikâyeleriyle bağlantı kuran benim. Usta bir yedek Roza oldum. İçimden insanlara onun hakkında bildiğim her şeyi anlatmak geliyor. Sanki benden başkası için önemliymiş gibi. Onun Belgrad yakınındaki evini bile sanki orada kendim oturmuş gibi biliyorum. Oraya hiç gitmedim, ama Roza'nın anılarını sanki kendi anılarımmış gibi saklıyorum.

En yakın köyün iki kilometre dışında ve ilk başlarda oldukça yıkık dökük bir evdi. Çerçevelerinde yalnızca astar boya ve boyasız, sıvalı duvarları vardı. Duvarlarda uzun çatlaklar vardı. Biri o kadar genişti ki, yama yapılana dek içinde baykuşlar yuva yapmıştı. Damda kalın kırmızı kiremitler döşeliydi ve eskilikten o kadar çarpılmışlardı ki, uzun süre stratejik noktalara kovalar yerleştirilirdi. Eskiden üst kattaki insanlar ısınsın diye zemin katta hayvanların beslendiği türden bir yerdi. Roza'nın zamanında aşağıda mutfak ve emlakçının "misafir odası" olarak tanımlayacağı iki oda vardı. Bunlar pek kullanılmıyordu, çünkü aile çoğunlukla mutfakta otururdu. Döşeme taşlarının üstüne hasırlar atılmış, Roza eskiden bunların köşelerine ne kadar sık takıldığını hatırladıkça sinirlenirdi.

Yukarı katta üç küçük yatak odası ve gıcırdayan bir merdiven sahanlığı vardı. Duvarlar eski partizan yoldaşların portreleriyle süslenmişti. Hepsi de çok genç ve görünürde tasasız, İtalyan tanklarının yanında ya da bir sahra topunun namlusuna sıra sıra oturup poz vermişlerdi. Mareşal Tito'nun Roza'nın babasıyla el sıkışırken çekilmiş bir fotoğrafı ve Winston Churchill'in de elinde purosunu sallarken bir pozu vardı. Stalin'in ve kendi kocaman Havana'sı ve kâhin sakalıyla Fidel Castro'nun da fotoğrafları vardı. Bu dört adam, Roza'nın babasının kahramanlarıydılar.

Roza hiçbir şeyi atmaktan hoşlanmadığını söyler. O yüzden odası darmadağınıktı. Kurgulu oyuncaklar, bebekler ve sürgülü hesap cetveli gibi şeyleri toplardı. Kitap rafında Shakespeare'in eserlerinin, folklor kitaplarının ve insan giysileri giyip ellerinde sepetlerle somun ekmekleri taşıyan tavşanlarla kedi yavrularının öykülerini anlatan komünizm öncesinden kalma çocuk kitaplarının yanında *Das Kapital* de varmış. Duvarda Belgrad Muharebesi'nden kalma çarpraz bir dizi makineli tüfek ateşi izi, pencerenin ahşap çerçevesine gömülü bir de Osmanlı mermisi vardı.

Roza yatağını hatırlamayı severdi ve çoğu zaman Londra'ya getirebilmiş olmayı dilerdi. Vücudunun şeklini aldığını ve uzun kış uykularına, kısa şekerlemelere, genel kaçışlara pek uygun olduğunu söylerdi. Geceleri alt katın ışığı zemin tahtalarının arasından hafifçe sızar, dışarıdan baykuşlarla tilkilerin korkutucu çığlıkları ve ötüşmeleri eşliğinde uyurmuş.

Yatak başının pirinç çubuklarına bir çatal veya kalemle vurulup melodiler çalınabilirdi.

Roza'nın Archway'de o viran evdeki yatak odası bunun tam zıddıydı. Duvardan dökülen sıvalara ve hevenk hevenk asılı duran kablolara rağmen elinden geleni yapmıştı. En çok her şeyin koyu pembe olduğunu hatırlıyorum. Belki "patlıcan moru" demeli. Mor bir halı, mor bir yatak örtüsü mor perdeler ve mor minderler bulmuştu. Nasıl algılarsanız ya çok cüretkâr ya da son derece zevksizdi. Sanırım Barbara Cartland gibi insanlar da buna benzer bir dekorasyon yaparlardı. Özellikle ağır parfüm, sabun ve losyon kokuları da hesaba katıldığında, bana abartılı ve ezici bir dişilik izlenimi veriyordu. Belki de sadece fahişelerin ortamı böyleydi.

Yatak odasında en hayret verici şey, yatağın altına kocaman bir sandık koyabilmek için bacaklarının altına tuğlalar yerleştirmiş olmasıydı. Bana bu sandıkta yıllardır meslekten kazandığı nakit paraların bulunduğunu, tamamen dolu olduğunu ve artık emekliye ayrıldığına göre olabildiğince fazla süre, muhtemelen sonsuza dek bu parayla yaşayacağını söyledi.

"Bana söylememeliydin," dedim. "Bu türden tahriklere kapılmak istemem. Ben kendime bile bu kadar güvenmem." O da cevap verdi. "Ama çalmayacağını biliyorum."

"Tabii çalmam. Ama ne bana ne başkasına güvenmemelisin. Çok aptalca!"

"Oh özür dilerim," dedi ama sanki samimi değildi. Yalnızca konuyu kapatmak istiyordu.

"Birisi gelip sen evdeyken seni soymaya kalksa ne olur bir düşün!"

Aynı umursamazlıkla, "TAMAM, aptalım ben," dedi. "Aptalca şeyler yapıyorum. Pek çok aptallık yaptım. Belki de hep yapacağım."

Roza'nın Archway'deki yatak odası Yugoslavya'daki evinin zıddıysa, bahçe daha da öyle olmalı. Archway'de bodrum kapıları düzeyinde betondan bir bahçe vardı. Bodrum kapıları da Yukarıdaki Bob Dylan becerene dek açılmıyordu zaten. Bu bahçede hiç ışık yoktu ve bu kadar alçakta kaldığı için duvarları da çok yüksekti. Yıllar içinde insanlar duvarların üs-

tünden şilteler, buzdolapları ve her türlü hurdayı atmışlardı. Bir zamanlarki camlı kapıların önünde çoğu zaman sıçanların koşuşturduğunu görüyordum. Duvarın yarısında tuğlaların arasından cılız bir sarmaşık baş vermişti. Her yaz üç tane mor çiçek açıyordu. Eskiden herhalde çok güzel bir bahçe olmalıydı.

Yugoslavya'da bakımsız meyve ağaçları ve tavşanla tavuk kümeslerini oradan oraya taşıyarak kontrol altında tuttukları otlarla kaplı yabani bir bahçeleri vardı. Roza, bana orada yetişen bitkilerin ve yabani çiçeklerin isimlerini söyledi, ama İngilizcelerini bilmiyordu ve zaten ben de pek çiçek düşkünü değilim. Onları anlatırken başımı sallayıp başka şeyler düşündüm. Eşimin yaptığı pek az işten biri bahçeye bakmaktı, ama tabii bütün ağır işleri ben yapmak zorunda kalıyordum. Bir gülle nergisi birbirinden ayırabilirim, ama o kadar. Roza, bahçelerinin çok güzel olduğunu söyledi. Eskiden yetiştirdikleri iri sebzeleri ve çıtır çıtır yenen ayçiçeği çekirdeklerini özlüyordu. Yugoslav sebzeleriyle İngiliz sebzelerini karşılaştırmanın küçük bir oğlanın hayalarını bir boğanınkilerle karşılaştırmaya benzediğini söyledi. Hiç beklenmedik derecede grafik bir benzetmeydi.

Bahçede bir kuyu vardı. İçine bağırabiliyor veya taş atabiliyorlardı. Roza küçükken orada yılanların olduğunu düşünürdü ve kâbuslarında hiç suya değmeden, sonsuza dek kuyuya düştüğünü görürdü. Ben eskiden kâbuslarımda üstüme petrol dökülüp, ateşe verildiğimi görürdüm. Bugünlerde ise tahta dişlerim oluyor ve sanki sonsuz sayıdaymışlar gibi sürekli dökülüyorlar. Sanki herkesin kâbusunu görecek, açıklanamayan korkuları var gibi. Kendimizi oyalamak ve hem korktuğumuz, hem de nefret ettiğimiz tatmini ertelemek için kâbuslara ihtiyacımız var.

Roza bazen kendi yavrularını yeseler de, tavşanları seviyordu. Sürekli birbirlerini gagalayan ve birbirlerinin tüylerini yolan tavuklardan aptalca şiddetleri yüzünden nefret ediyordu. Bir gün kümeslerine ölü bir serçe atmış, tavuklar hayvanı paramparça etmişlerdi. Tavukların genelde Balkan halklarına benzediğini, sürekli birbirlerinin kanlı popolarını gagaladıklarını düşünüyordu.

Tavuklar özellikle yumurta için besleniyordu ve evde konuk yoksa genelde kart horozlar yeniyordu. Roza'nın, genç bir tanesiyle değiştirilen kart bir horoz hakkında bir hikâyesi vardı. Horoz yakında yeneceğini anlayıp genç horoza meydan okumuş. Onu yarışa davet etmiş ve yaşı nedeniyle haksızlık olmasın diye önden başlamak istediğini söylemiş. Genç horoz kabul etmiş, önde yaşlısı arkada genci koşmaya başlamışlar. Çiftçi pencereden bunu görmüş ve sonunda kimsenin homoseksüel bir horoza ihtiyacı yoktur, düşüncesiyle sofraya giden genç horoz olmuş. Ben hiçbir zaman güzel fıkra anlatamam.

Roza bir gün, "Taşrada büyümenin iyi yanlarından biri, bir şeyleri öldürmeyi öğrenmemdi," dedi. "Sorun olmuyordu. Tavşanların boyunlarını buruyordum."

Bana, yüzünde sinsi ve bilgiç bir ifadeyle baktı; kendimi çok huzursuz hissettim. Özellikle çantasındaki bıçaktan söz ettikten sonra, bu sözleri belli belirsiz bir tehdit olarak algıladım.

Roza'nın evinde tuvalet yıllarca dışarıdaydı ve yaz sıcağında kokardı, ama onun dışında yalnız kalıp düşünmek için iyi bir yerdi. Tuğladan yapılmış uyduruk tuvalet biraz da çökmüştü ve klozet üstüne oval bir delik delinmiş kalın bir kalastan ibaretti. Aşağıya el feneri tutunca binlerce beyaz güve görülürdü. Eğer kazara içine bir şey düşürecek olursanız, unutmanız gerekirdi. Gece hayvanlarının homurtuları ve iniltileri yüzünden geceleri oraya gitmek korkutucuydu. Bu sesler küçük bir kızın zihninde hemencecik kaplanlara ve ayılara dönüşebiliyordu. Roza en kötüsünün kışın, insanın bacaklarının derileri yüzülecekmiş gibi geldiğinde orada oturmak zorunda kalmak olduğunu söylüyordu. Ağabeyi, poposu kalasa yapışacak olursa onu kurtarmak için poposunu kesmek zorunda kalacaklarını söylemişti, o yüzden geceleri yatağında yatıp tuvaletini tutmaya çalışırdı. Ben de Shropshire'daki evden bu tür şeyleri anımsıyordum. Orada da tuvalet dışarıdaydı ve insanlar ahbaplık edebilsin, diye yan yana üç delik açılmıştı. Bugünlerde herhalde yasal değildir. Sanırım Avrupa Birliği bunu da yasaklamıştır.

Roza'nın babası eskiden alkollü bir pürmüz lambası tutup kalası ısıtmaya çalışırdı. Sonunda o iş bittiğinde düzgün bir sistem kurdu, kuyunun dibinden damdaki su deposuna hat çekti ve böylece artık kışın buz kırmak ya da karları eritmek zorunda kalmaktan kurtuldular. Bir su ısıtıcısı takıldı, tuvalet içeri taşındı ve eskisinin de üstü örtülüp foseptik çukuruna dönüştürüldü. Roza tüm bunlardan sonra hayatı eğlenceli hale getiren o mücadele unsurunun kısmen kaybolduğunu söyledi. Koca bir kazan suyun ısınmasını beklerkenki o nefis sabırsızlık aynı şey değildi. Babası artık bir partizan gibi yaşamak zorunda olmamanın tuhaf geldiğini söyledi ve herkese kolaya alışmaktan yakındı.

Savaşın sonunda Almanlardan kurtarılmış bir arabaları vardı. Kırmızı koltukları güzel kokan, insan içinde dolaşırken kendini kibirli ve azametli hissetmesini sağlayan eski bir Mersedes'ti bu. Güçlü bir arabaydı ama hızlı gidemeyecek kadar büyüktü ve Roza'nın babası skodalarla mopetler sollayıp geçerken direksiyonda oturup dosdoğru ileri bakardı. Her gün Belgrad'daki ofisine arabayla giderdi ve işten sonra sık sık arabasının etrafını çevirip poz veren turistleri görüp canı sıkılırdı. Bir arıza olsa yedek parça bulunana veya yapılana dek ortalığın altı üstüne getirilirdi ve bu arada toplu taşımayı kullanmak zorunda kalırlardı. Roza toplu taşıma araçlarının her zaman keçi, bebek kusmuğu ve çiğ soğan koktuğunu iddia ederdi. O da o zamanlar İngiltere'de İşçi Partisi'ndeki politikacılara, örneğin Anthony Wedgwood Benn'e benziyordu; yani, aralarına karışmak zorunda kalmadıkça avamdan yana olan bir züppeydi.

Bana eskiden yakınlardaki meyve bahçesinde ağaçlara tırmandığını söylemişti. İlk kez şiir yazmaya da orada başlamıştı. Bir seferinde saatlerce oturmuştum, bana Sırpça-Hırvatça şiirlerini okuyup ne olduklarını açıklamıştı. Okurken yüzünü seyretmek hoştu, çünkü duyguları yaşıyordu, ruhu yansıyordu ve o benim hayranlıkla seyrettiğimi fark etmeden uzun süre ona bakabilmeyi seviyordum. Sözcüklerin anlamını bilmediğiniz sürece ne kadar garip bir dil olduğu dikkatimi çekmişti. Bana Yukarıdaki Bob Dylan'ın da şiir yazdığını söyledi ve aman Tanrım, diye düşündüm. Roza'

yı tanıdıktan sonra, zaman zaman modern şiirle cebelleşmişimdir, ama itiraf edeyim ki bana çoğu zaman ya günlük dilin kırpılmış hali ya da şifreli bilmece ipuçlarının listesi gibi gelir. Bilen birinin bana açıklamasına ihtiyaç duyarım. Okuldayken çok şiir okumuştuk, ama onlar hep ritmik türdendi, bolca kafiyeliydi ve dizeler hep aynı uzunluktaydı. Ben modern eserlere hiç de uygun değildim. Her neyse, YBD'nin şiirlerini hiç okumadım ya da duymadım. Belki şu anda meşhur bile olmuştur da, haberim yoktur.

Roza'nın bir ağacın tepesinde neden saatlerce oturmak isteyeceğini anlayabiliyorum, ama, çocukken ben de çok yapardım bu işi. Geçenlerde gittim ve eskiden tırmandığım küçük ağacın büyüyüp oldukça uzun bir meşe olduğunu gördüm. Geçip giden günlerin ve acı veren nostaljinin sızısını yıllardır böyle derinden hissetmemiştim.

Her neyse, bir seferinde kel babaannesi ona içinde elmas olan bir elmanın masalından söz ettiğinde, Roza bu bahçeden yüzlerce elmayı kesip başını derde sokmuştu. Bütün kesilmiş meyveleri bir el arabasına koydurup yolun aşağısındaki domuz çiftliğine götürttüler. Roza da kendi meyve bahçesinde benim Shropshire'dakinde sevdiğim şeyleri seviyordu. Yaprakların arasından süzülen güneş ışığı... tarla fareleri... çiftleşen serçeler... Sizi fark etmediklerinden etrafa konan sığırcık ve ardıçkuşları. Roza'ya, "Bir gün, seni çocukluğumun büyük kısmını geçirdiğim Shropshire'daki eve götüreceğim," dedim. Buna memnun oldu, ama sözümü hiç tutamadım. Evde insandan kaldırım taşı döşemesini ve kendi örgü örerken kızını sinemaya götürmesini bekleyen Büyük Beyaz Lapacı varken insan genç bir Yugoslav fahişe emeklisiyle tatil yapamıyor. Roza ile aramdaki her şey Archway'deki o pis ve yıkık evde, çoğunlukla bodrumda ve ben göz kamaştırıcı Sutton'daki evde bulunan Araf'a gitmeden önce yaşandı.

Roza bir gün çok şaşırtıcı bir deneyim yaşadı ve her şey bir atın yüzünden oldu.

Yere dökülen elmaları toplarken önce omzunun dürtüldüğünü, sonra da kazağının çekiştirildiğini hissetti. Korkup bağırdı ve aynı şekilde ürken

at da kişneyip arka bacaklarıyla çifteler atarak uzaklaştı. Çok iri bir araba beygiriydi ve ağzında Roza'nın kazağından kopardığı bir tutam kırmızı yün vardı.

Roza kaçmaya karar verdi, ama kapıda bir köylü kadın belirip bir at görüp görmediğini sordu. At da iki adım ötede elmaları yiyordu.

Sonuç olarak yüzü tüylü yaşlı kadın, Roza'ya ata bindirmeyi teklif edince, o da reddetmeye korktu. Bu kadar büyük bir ata binmek kolay değildi; önce kapının üstüne tırmanmak gerekiyordu, ama Roza paniğe kapılmamakta kararlıydı ve atın yelesine yapışıp üstünde durdu. Hayvanın ayaklarını ısırmaya çalıştığını sandı, ama yaşlı kadın yalnızca kim olduğunu anlamak için kokladığını söyledi.

Yola koyuldular. At elmalar yüzünden gaz çıkarıyor, Roza kıkırdıyor, yaşlı kadın ise hiç istifini bozmuyordu. Epeyce gittikten sonra bu kadar yeter dedi, aksi halde Roza'nın eve dönmesi çok uzun sürecekti ve zaten yağmur yağmak üzereydi.

Roza gitmek istemiyordu. Kadına, onu yeniden ata bindireceğine söz verdirdi. Anlaşılan atın adı "Rusya"ydı, çünkü çok büyüktü, külfeti çoktu ve her zaman istenmediği yerlere gidiyordu. Roza inerken bileğini burktu ve gözyaşlarını sildikten sonra eve doğru topallayarak yürümeye başladı.

Daha yolun yarısındayken bir gökgürültüsüyle yağmur boşandı. Bileğinin ağrısından koşamıyordu, o yüzden yolun kenarındaki küçük ahıra yöneldi. Ahır saman balyalarıyla doluydu. Roza farelerden korkmasına rağmen samanların üstüne tırmandı.

Daha çok attan inmek zorunda kaldığına üzüldüğünü söyledi. Yağmura yakalandığında da canı sıkılmıştı ve samanların arasından çıkan eli görünce telaşa kapılmaktan çok, şaşırdı. Derisi kırışık, sarı pençeye benzer bir eldi.

Samanları eliyle biraz açtı ve uzun sözün kısası, ölü bir berduşu buldu. Neyse ki adamın uyuduğunu sandı ve uyandırmanın ayıp olacağını düşündü. Boynuna asılı yaftada "*Jasenovac Felaketzedesi. Direniş kahramanı*" yazıyordu. Göğsüne kırmızı kurdeleli bir madalya iliştirilmiş, ağzı açık

ve dudakları mosmordu. Ak sakalına yer yer kusmuklar yapışmıştı. Yanında kahverengi bir şişe duruyordu. Sonradan bunun içinde karbon tetraklorit sanayi tipi kuru temizleme maddesi olduğu ortaya çıktı. Roza boş şişeyi kokladığında güzel koktuğunu söylemişti. Neyse ki hepsi bitmişti, o yüzden bir yudum alamadı.

Adamla konuşmaya çalıştı, ama sonunda ölmüş olduğunu anladı. O noktada dışarı çıktı ve yağmura aldırmadan eve yürüdü.

Anne babası çok endişelenmişlerdi, ona çok kızdılar. Tam da palto ve şapkalarını giymiş, onu aramaya çıkıyorlardı. Babası için özellikle zordu, çünkü gökgürültüsü ona sanki bombardıman altındaymış gibi hissettiriyordu. Onları yolun ilerisindeki ahırda gerçekten ölü bir adam olduğuna inandırmak biraz zaman aldı, Roza'yı masal anlatmakla suçlayıp artık yalan söylemekten vazgeçmesini istediler. Sonunda adamın adının "Jasenovac Felaketzedesi" olduğunu söylemesi üzerine inandılar, çünkü böyle bir şeyi kendi kendine uyduramazdı.

Polis, cesedi götürdüğünde adamın bir zamanlar direniş savaşçısı olan bir dilenci olduğu anlaşıldı. Jasenovac'ta ele geçirilip ölüm kampına yollanmıştı. Bu isme baktım ve Hırvatların yaklaşık otuz beş bin Sırp'ı öldürdükleri bir yer olduğunu öğrendim. Gestapo bile orayı inceleyip dehşete düşmüştü. Orada çalışanlardan bazıları Fransisken keşişiydi. Yugoslavya sonunda parçalandığında, ben de pek fazla şaşırmayanlar arasındaydım. Roza, Tito öldükten sonra ülkenin parçalanacağını hep söylerdi. Ancak ilk başta ona inanmamıştım; bize hep orasının çokkültürlü bir cennet olduğu, orada uyum ve tatlı bir anlayış içinde yaşandığı anlatılmıştı.

Roza hâlâ berduşa üzülmesinin nedenini insanın bir kahraman olup cehennemi atlatmasının, Partizan Yıldızı'yla ödüllendirilmesinin ve yine de hiçbir şeyin değişmemesinin mümkün olması, diye açıklamıştı. Bu olay ona hayattaki mücadelelerin beyhudeliğini göstermişti. Bir başka sefer de eğer insan hayatın boş olduğuna inanıyorsa bunun insanı özgürleştirdiğini, çünkü o zaman hemen her şeyi yapmaya hazır olunduğunu söylemişti. Bir

seferinde barda bir filozofla konuştuğumuzu hatırlıyorum. O da karısının yanına, eve gitmeyi geciktirenlerdendi. Bana hiçbir zaman başarısızlıktan korkmamamı, çünkü günün birinde zaten öleceğimi söylemişti.

Ben de ona, "Bir seferinde ölü bir adam buldum. King's Cross'ta bir kemerin altındaydı," dedim. Roza'ya bunu neden söylediğimi bilmiyorum. Doğru bile değildi. Çoğunlukla dürtülere kapılıp yalan söylemem. O dönemde gitarı olan bütün çocukların söylediği bir şarkı vardı ve dizelerinden biri "bir başka unutulmuş kahraman ve bir dünya, umursamayan," şeklindeydi. Adı da "Londra Sokakları" ya da öyle bir şeydi. Kimsesiz yaşlılardan söz ediyordu. Aklıma oradan gelmiş olmalı.

Roza biraz duman üfledi ve, "Ben bir ölü daha gördüm," dedi. "Daha yeni ölmüştü."

Ondan anlatmasını istemedim. O sırada Sutton'a, eve dönmem gerekiyordu. Karımın doğum günüydü ve henüz ziyaretlerimi bitirmemiştim. Makul mazeretlerim de bitiyordu. Roza'nın sözlerini ancak daha sonra hatırladım. Roza kapıda iyi geceler dilerken ellerini omuzlarıma koydu ve kısa bir süre başını göğsüme yasladı. İlerleme kaydediyorum, diye düşündüm ve kendimden memnun bir şekilde uzaklaştım. O dönemde yaklaşık yüz sterlin biriktirmiştim ve hâlâ onunla ne yapacağımı düşünüyordum. Onu Roza'ya teklif etmeyi düşündüğüm için kendimden tiksiniyor ve kızıyordum.

10

Bayan Radic

Kalbi soğutmaktan kaçının.

Yerel kütüphanede beni mahcup eden bir karşılaşma yaşadım. Küçük, loş bir yerdi. Ben kütüphaneleri öyle severim. Yugoslavya hakkında okumaya gitmiştim ve *Yugoslav Halklarının Kısa Tarihçesi* isimli kitabı buldum. Henüz üye olmadığım için onu kütüphanede okuyacaktım, dışarı çıkaramıyordum. Yanımda ilginç ayrıntıları not edip ezberleyebilmem için bir de defter vardı.

Gazeteler Yorkshire Canavarı'yla ilgili haberlerle doluydu, ama ben bir masada oturmuş, Kosova Savaşı'nı okuyordum.

Birisi omzuma vurdu. Başımı kaldırdığımda Chris'i gördüm ve yüzüm kıpkırmızı oldu. Çok telaşlanmış ve mahcup olmuştum. Yanağıma bir öpücük kondurdu. "Selam," dedi. "Sana uğradım, ama yoktun. Ben de buraya uğrayıp biraz vakit geçirmeyi düşündüm." Uğrayıp Yugoslavya'yla ilgili bir şeyler var mı bakayım dedim." Eğilip kitabıma baktı. "Sen bulmuşsun anlaşılan," dedi.

Bana neden kendi ülkem hakkında kitap okuduğum gibi cevaplaması zor sorular soracağını sandım, ama sormadı. Herhalde ona hiç de garip gelmedi. Sanırım kendi ülkelerinin tarihini okuyan çok insan vardır. Bana

sanki hikâye ararken yakalanmışım gibi geliyordu. Ayrıca ona değişik bir yerde rastlamak da garipti, sanki insanın öğretmenine hafta sonu sokakta rastlaması gibi.

"Bırakayım önce sen bitir," dedi. "Ben Sutton'daki kütüphaneye de getirtebilirim."

"Buluştuğumuza göre bize gidelim," dedim. Önce yürüyüş yaptık ve kuşları besleyen yaşlı hanımları seyrettik. "Şehirde kaç güvercin tek ayaklı ya da tek ayağı sakatlanmış hiç fark ettin mi?" dedi.

Fark etmediğimi söyledim, ama o günden beri dikkat ediyorum.

Eskiden çok dürüst davranarak Chris'e takılmayı severdim. Sanırım çoğu zaman şaşırıyordu. Onu test ediyor, ne kadar ileri gidebileceğime bakıyordum. Acaba ona kişisel şeyleri, normal insanların kendilerine saklayacağı ya da kızların ancak en iyi arkadaşlarına veya kız kardeşlerine söyleyeceği şeyleri bu kadar ayrıntısıyla anlatmama şaşırıyor muydu? Çoğu zaman bu açıklamalara partilerde insanların sizi baydığı türden bilgileri de karıştırıyordum.

Bir seferinde ona en sevdiğim öğretmenim Bayan Radic'i anlattım.

Ben, her zaman her şeyi zaten bilen türden bir öğrenciydim, o yüzden sınıfta kolayca sıkılıveriyordum. Daha okula başlamadan okuma biliyordum ve öğretmen sınıfa her soru sorduğunda elimi kaldırıp, "Ben, öğretmenim! Ben, öğretmenim!" diye bağırıyordum. Fazla hevesli olduğum için susturulduğumda küser, kollarımı kavuşturup suratımı asardım ve o zaman da öğretmenler bana takılırdı. "Nasıl? Cevabı bilmiyor musun Roza?"

Okulu çoğunlukla severdim. Pek çok insanın arabası bile yokken kocaman Mersedes'le götürülmek güzeldi. Babam eskiden her sabah gitmeden kalem kutumu boşalttırır, kalemlerim ve diğer malzemem tamam mı diye kontrol ederdi. "Şimdi ne kadar çok çalışırsan sonradan o kadar az çalışmak zorunda kalırsın," derdi bana.

Okulda dikenli çitlere atıldım, insanlar sınıfta katlanmış kâğıtları lastiklerle fırlatıyorlardı ve bir de kocaman morartmak için insanın koluna

yumruk atma modası vardı. Bir seferinde spastik bir oğlanı öyle acımasızca taciz etmiş ve musallat olmuşlardı ki, çocuk okula gitmemek için kendi kendini yaralamaya başlamıştı. Chris, bana komünist Yugoslavya'da aldığım eğitimin onun kapitalist İngiltere'de aldığının tamamen aynısı gibi olduğunu söyledi.

Bir seferinde ona, "Kalemlerin ucunu sivrilttiğin şeyler nedir?" diye sordum. İngilizceyi normal yoldan öğrenmediğim için bazı eksiklerim vardı.

"Kalemtıraş mı?"

"Evet tamam, kalemtıraş. Okuldayken arkadaşımdan bir tane çalmıştım."

"Öyle mi?"

"Çok güzeldi. Tahtaydı ve üstünde küçük bir resim vardı, ben de onu çaldım."

"Eee?"

"Ve onu hiç kullanmadım, çünkü kendimden çok utanıyordum."

"Geri verdin herhalde?"

Ona biraz takılmayı düşündüm. Sanki deliymiş gibi yüzüne baktım ve, "Hayır, tabii ki vermedim," dedim. "Hâlâ duruyor. Bir gün sana gösteririm."

"Ve hâlâ hiç kullanmadın mı?"

Başımı iki yana sallayıp duman üfledim. Acaba bundan ne sonuç çıkaracak, diye düşündüm, ama hiçbir şey söylemedi. Chris çoğu zaman anlattıklarıma yorum yapmıyordu, çünkü doğru izlenim bırakma kaygısı içindeydi.

"Senden hoşlanıyorum, çünkü dinliyorsun," dedim. "Sana her şeyi anlatıyorum, ama sen dehşete düşmüyorsun, yalnızca dinliyorsun."

"Dehşete düşüyorum aslında," dedi. "Birazcık."

"Oh, kibarlık yüzünden değil mi? Ne kadar şaşırdığını bana belli etmiyorsun. Benim ülkemde herkes İngilizlerin ikiyüzlü olduğunu söyler, çünkü her zaman olduklarından başka görünmeye çalışıyorlardır. Ama sanırım bunun nedeni çok terbiyeli olmaları."

"Aslında seni dinlemek çok ilginç. Susmanı istemiyorum, o yüzden öyle olsam bile şaşırmış gibi görünmüyorum. Bugünlerde kendimi çok yaşlı hissediyorum. Benim gibi birine kimse ilgi duymaz. Gençlerin bana bakınca benim bir ayağı çukurda emekli bir dinozor olduğumu düşündüklerini biliyorum. Ben olmanın ve kırk yaşında olmanın önemi, fazladan bir şeyler vermem gerektiğini hissediyorum, zira aksi halde kimse benimle ilgilenmez. Herhalde aptallık ediyorum. Dünya benim görüşlerimi aştı artık, anlatabiliyor muyum? Bir şeylere şaşırdığımda kendimi eski moda hissediyorum ve bu da hoşuma gitmiyor."

"Tamam," dedim. "Sana bir şey anlatayım. Orada tüylerim çıkmaya başladığında... bana ait olduğunu anlamadım ve çekiştirdim. Ancak canım yandığında benim olduğunu anladım."

Kesinlikle şok olmuştu. "Bana bunu neden anlattın?"

"Şaşırdın mı?"

Bir an düşündü, sonra reddetti. "Hayır, pek sayılmaz. Beni şaşırtmaya çalışmana alıştım. En çok şaşırdığım şey de babanla yatmak hakkında söylediklerindi."

"Bir gün daha çok anlatırım istersen. İster miydin?" Hafifçe öne eğildim ve imalı imalı gülümsedim. Biraz kızmış görünüyordu. "Elimde olmadan benimle oyun oynadığını hissediyorum. Biliyor musun Roza, bazen neler olup bittiğini merak ediyorum. Bazen kendimi bir casus romanındaki budala gibi hissediyorum."

Telaşlandım. Kızıp benden vazgeçmesini istemiyordum. Ne diyeceğimi bilemedim. Sonunda kalkıp kendime bir fincan kahve koydum. Döndüğümde elimi koluna koydum ve "Özür dilerim," dedim. Ona dokunmamdan memnun olduğunu hissedebiliyordum ve bana hafifçe gülümseyip, "Oh, bir şey yok," dedi. "Aslında üzülen benim."

"Lütfen bana küsme, dayanamam," dedim.

"Neden küseyim ki?"

"İnsanlar bazen küser."

Bana baktı ve bana olan aşkından emin oldum. "Senden hiç vazgeçebileceğimi sanmıyorum," dedi. Kızıymışım gibi alnından öptüm onu. İnsanın şefkat gösterebileceği birisinin olması çok güzel. Tehlikeli olmadığını bildiğiniz birisi. Ben de bir şeyler hissetmeye başlamıştım. Duygularım kabarıyordu. Sevgili olsak nasıl olur, karısını kıskanır mıyım, diye düşünmeye başladım. Herhalde kıskanmazdım. İnsan maymunu kafese kapatan bakıcısını kıskanmaz. Onu kıskanacak olsaydım, zaten başlardım.

"Sana, Bayan Radic'i anlatacaktım," dedim.

"Öyle mi?"

"Harika bir öğretmendi. Bana kadınların hallerini, âdet görmeyi, göğüslerin büyümesini filan anlattı. Eğer o anlatmasaydı herhalde hiçbir şey bilmiyor olurdum."

"Benim öğretmenlerimin hepsi oğlancı, sadist ve megalomandı," dedi Chris. "Ama çok güzel bir eğitim aldım. Latince yüze kadar sayabilirim. Afrika'da bulunmuş bir öğretmenim vardı ve artık Zulular hakkında bilmediğim hiçbir şey yok. Her coğrafya ve tarih dersine, 'Ben Afrika'dayken..' diye başlardı."

"Sana erkek olmayı öğreten oldu mu hiç, yani bilirsin işte... Erkeklerle ilgili şeyleri?"

"Pek sayılmaz. Okulu bitirdiğimizde müdür bizi bize sataşacak olursa kasıklarına tekme atmamız gerektiğini söyledi. Eğer daha önce söylemiş olsaydı, birkaç öğretmenin kasıkları ağrıyor olurdu. Hayatın gerçeklerine gelince, temel bilgilerin çoğunu okula gittiğim gün, diğer oğlanlardan öğrendim."

"Oh, benim hiç sapık öğretmenim olmadı," dedim. "Bayan Radic iyiydi. Ama annem pek iyi değildi. Âdet gördüğümde o çarşafları düşünürdü. Bayan Radic ise başımı okşadı ve tebrik etti. Bana kalbimi soğutmamam gerektiğini söyledi."

"Kalbi soğutmak mı? O ne demek?"

"Seks ve aşkla ilgili," dedim. "Yani o ikisini birbirinden ayırmamam gerektiğini söyledi."

"Yaptın mı peki?"

İçimde bir sızı hissettim ve içtenlikle, "Hayır, onları birlikte götüremedim. Hiçbir şeyi doğru yapamadım," dedim. Gülüp başımı salladım. "İşe yaramazın biriyim." Susup bir sigara daha yaktım. "Bayan Radic, bana gerçekleri anlattığında ağladım ve, "O şeylerden birinin içime sokulmasını ve gebe kalmak istemiyorum," dedim. Bayan Radic gülüp bana sarıldı. Bir kordonla boynuna astığı gözlüğünün sertçe battığını hissettim."

Chris, "Hangi anıları saklıyoruz, ne garip," dedi.

11

İhanet

On beş yaşında biri gibiydim.

O sıralar bazı sorunlarım oluşmaya başlamıştı. Uyku uyuyamıyordum, çünkü yatakta yatıp kaşınıyor, Roza'yı düşünüyor, zihnimde onu soyup onunla yapmak istediklerimi hayal ediyordum.

On beş yaşında bir delikanlı gibi, art arda ereksiyon oluyordum. Gizlice oturma odasına inip, karanlıkta bir şeyler yapsam bile, yatağa döndükten yarım saat sonra her şey yeniden başlıyordu. Canım yanmaya başlamıştı ve kendimi aşağıladığımı düşünüyordum, ama bir yandan da benim yaşımda, bunca yıllık kupkuru bir evlilikten ve vasat bir cinsel hayattan sonra bu kadar istekli oluşumla gurur duyuyordum. Bazen öyle kötü oluyordu ki, uyumak için üç kadeh viski içmek zorunda kalıyordum.

Bir dahaki uğradığımda kapıyı Yukarıdaki Bob Dylan açtı. Ağlamış gibiydi ve sol kolunda siyah bir pazubend vardı. Kendisine çok büyük gelen kocaman bir çift mokasen giyiyordu. Hayatımda onun kadar kederli birini daha gördüğümü hiç sanmıyorum.

"Ah, özür dilerim," dedim.

"Neden?" dedi. "Birini mi kaybettin?" diye sordum siyah pazubendi işaret ederek.

"Oh, ölen kimse yok," dedi. "Dylan o."

"Dylan mı?"

"Hmm, Dylan. Gidip dini bir plak doldurdu." Gözleri doldu.

"Birçok insan dini plak dolduruyor. Eminim Cliff Richard da yapmıştır bir tane. Eşimde de Bing Crosby gibi insanların bir sürü Noel plağı var."

Bana burun kıvırarak baktı. "Tüh, Dylan yaptığı zaman işin bittiğini anlıyorsun. Knopfler de gitar çalıyor. İnsan Knopfler'in onu durdurmaya çalışacağını düşünür."

Bu Knopfler'in kim olduğu hakkında en ufak bir fikrim bile yoktu ve eve gidince kızımdan öğrenmek zorunda kaldım. YBD'a, "Müzik işe yaramaz mı o halde?" dedim.

"Müzik iyi, ama tüm o paranoyakça Hıristiyanlıklara dayanamıyorum. Cehennem ateşi ve ebedi ceza ve de dünyanın sonu. Tanrım, Dylan eskiden zeki bir adamdı. Tanrı'yı kendi tarafında sanan aptalları anlatırdı eskiden. O kadar kötü olmazdı aslında, ama ona benzeyen bir başkası yok. Yani, Dylan bile beynini kapatıyorsa, bizler için ne umut kalır ki?"

Hoşuma gitmişti. Hissettikleri herhalde babamın Oswald Mosley'in aptal bir tavuskuşundan başka bir şey olmadığını sonunda anladığı zamanki duygularına benziyor olmalıydı. "Kahramanını yitirdin galiba," dedim.

"Sesimi kaybettim. Artık kimse konuşmuyor. Gidip bir bankada çalışsam da olur."

Bir bankada çalışmanın nesinin bu kadar kötü olduğunu anlamadım; en azından bir izbede yaşamak zorunda kalmazdı. Ancak bunu söylersem benden soğuyacağını düşündüm. O yüzden, "Berbat bir şey olurdu," dedim. Ama kendimi tutamayıp ekledim. "Sanki sen onun kuklasıymışsın gibi konuşuyorsun."

Gülümsedi. "Artık kendi sözlerimi bulmam gerek," dedi. "Buna mecbur kalacağımı hiç düşünmezdim."

"Belki onu fazla önemsiyorsun."

Omuz silkti. "Kızım, bana hep Bob Dylan'dan dizeler söyler," dedim. "En sevdiklerinden biri de, 'Liderleri izleme, park sayaçlarını izle'.

YBD bana şaşkınlıkla baktı, ben de hiç beklenmedik bir zafer kazanma hissiyle Roza'yı görmeye gittim.

Roza o sabah, bana ergenlik çağında lezbiyenliği özendiğini söylemeye karar verdi. Öyküler anlatmaya devam etti. Bana gelince, ben hep dinledim, çünkü gerçekten ilgi duyuyordum ve onun tekrar gelmemi hevesle beklemesini sağlamanın tek yolu buydu. Onu seyredip de o konuşurken hayaller kurmayı çok sevdiğim de doğruydu.

O sırada bir yirmi sterlin daha biriktirmiştim. Parayı göğüs cebimde bir zarfta saklıyordum, çünkü evde, karımın bulabileceği herhangi bir yerde bırakmayı istemiyordum. Şimdi keşke bir tasarruf hesabına yatırsaymışım diyorum, ama zengin olma ve cebinde bir tomar banknot taşıyor olma duygusunu seviyordum. Tasarrufun kendi başına çok iyi bir alışkanlık olduğunu fark etmiştim ve belki de sembolik beş yüz rakamına ulaştığımda bir sürü tahvil alıp Ernie, beni zengin edecek mi, görmeyi umuyordum.

12

Natalja

O benim ideal benliğimdi.

Gerçi şimdi bazılarını keşke anlatmasaydım diye düşünsem de, Chris'e öykülerimi anlatmak çok eğlenceliydi. Yaşça büyük bir erkeğin bana çok ilginçmişim gibi davranması gururumu okşamıştı ve hem de ona güvenmeye başlamıştım. Bana tutulduğunu görebiliyor, ben de ona tutulduğumu biliyordum. Evliydi, ama karısı teoride varmış gibiydi. Onunla hiç karşılaşmamıştım, Chris de ondan pek söz etmiyordu, dolayısıyla varla yok arasıydı. Chris'in beni günlük yaşamımdan çekip çıkartmasıyla ilgili hayaller kurmaya başladım. Tanrı biliyor ya çekilip çıkartılmam da iyi olacaktı. Bazen birlikte uzaklara gidip yeni bir yaşam kurmayı umuyordum. Chris kusursuz bir beyefendiye benziyordu. Beni arzuluyor, ama hiçbir zaman zorlamıyordu. Eskiden onu seyrettiğimin farkında değilken beni nasıl seyrettiğine bakardım. Göğüslerime ve karnıma bakmayı seviyordu, ama eminim ki dikkatle dinlemek için sık sık öne eğilmesinin nedeni olan biteni saklamak istemeseydi. Böyle düşünmeyi seviyordum ve beni ter basıyordu. Onun hakkında ilginç düşler görüyordum. Birinde odasına bir vazo dolusu çiçek götürüyordum ve o bir masada oturmuş, dönüp bana

gülümsüyordu. Hepsi bu kadardı, basit bir sevgi ifadesi hakkında küçük bir düş.

Her neyse, sürekli geri gelmesini sağlamak için kullandığım yöntem öykülerimdi. Bir kez başladıktan sonra artık duramadım. Eğer ilgisini yitirseydi dayanamazdım. Yalnızlıkla nasıl başa çıkardım, bilemiyorum.

Pek çok erkeğin lezbiyenlerden ya da en azından neler çevirdiklerinden tahrik olduğunu biliyordum. O yüzden ona, ben gençken Dalmaçya'daki bir Komünist Öncüler Kampı'nda geçen Natalja hikâyesini anlattım.

Ona şunları söyledim:

Her zamanki utanç verici şeylerdi; folklor, dans, beraber şarkılar, uzun yürüyüşler, aptalca oyunlar ve komünizm kahramanları hakkında dersler. Öyleyken bile, orayı seviyordum, çünkü iklim daha hoştu ve her şey deniz ürünleriyle limon kokuyordu. Bir deniz kabukları koleksiyonuna bakarken burnuma şeftali ve lavanta kokusu geldi. Yanımda duran kızdan olduğunu fark ettim. "Kabuklardan nefret ediyorum," dedi. "Kumsaldaki Fransız oğlanları seyretmeyi tercih ederim."

"Fransız olduklarını nereden biliyorsun?" diye sordum.

"Bilmiyorum. Öyle olmalarını arzu ediyorum. Adım Natalja, ama herkes bana Tasha der. Sen de Roza'sın. Birine sormuştum." Sonra ekledi. "Sanırım seninle arkadaş olacağız. Şu berbat kamptaki herkese baktım ama bir tek sen varsın."

Gururum okşanmıştı ve biraz da şaşırmıştım. Daha önce hiç böyle seçilmemiştim ve nasıl tepki vereceğimi bilmiyordum. O fark etmemiş gibi görünüp konuşmaya devam etti. "Sen ve ben kampın en güzel kızlarıyız. Bence düşman olmasak iyi olur. Oğlanları sever misin?"

"Hayır," dedim. "Henüz değil en azından."

Koluma girdi ve birlikte yandaki deniz kabukları vitrinine doğru yürüdük. "Ben de öyle aslında. Onların varlığından hoşlanıyorum. Keşke benim elmacık kemiklerim de seninki gibi olsaydı. Henüz memelerim de çıkmadı ama umutluyum."

Tasha benden daha uzun ve çok inceydi. Gördüğüm en uzun saçlara sahipti. Sapsarı ve dalgalı saçları beline kadar iniyordu. Sürekli gözlerinin önünden çekiyordu. Kaşları koyu renkli ve gözleri siyaha yakın kahverengiydi, ama buna rağmen onu her düşündüğümde kendime gözlerinin mavi olmadığını anımsatmam gerekiyor.

Hep mavi giyer, genelde yalınayak dolaşırdı. Sülün gibi vücuduyla melodramatik pozlar takınarak piyeslerden replikler okurdu. Benim cesaret bile edemeyeceğim her türlü inanılmaz akrobatik numarayı yapıyordu. Yürürken yanımda parendeler atıyor, ters takla attığında yere indiğini bile duyamıyordunuz. Doğal bir tipti. Bir seferinde ellerini yere koyup her iki ayağını da ensesinde kavuşturdu. Bana ciddi ciddi bakıp, "Sence evlendiğim zaman bu pozisyonun bana yararı olur mu?" diye sordu.

Tasha'yı seviyordum, çünkü o benim olmak istediğim gibiydi. Benim ideal benliğimdi. Pervasız, dobra, tasasız, komik ve coşkulu, komünizmle ilgili tüm slayt gösterilerinde ve konuşmalarda uyumaktan hiç utanmıyor, kimse bakmazken Yugoslav Donanması anıtına ismini yazıyordu. Duvar yapımına yardım etmek istemiyor, çünkü kadınlar bu tür şeyleri yapmak zorunda kalmasın, diye Tanrı'nın erkekleri aptal ve güçlü yaptığını söylüyordu. Detone şarkılar söylüyordu ve umurunda da değildi.

Tasha ile ben kolkola arka sokaklarda dolaşıyorduk. Bir yandan dondurma yerken o en güzel erkek popolarını işaret ediyordu. Hepsi de Fransızdı tabii. Kâseler dolusu zeytinyağlı, bol kekikli, sarmısaklı ve karabiberli patlıcan yahnisi yiyorduk. Bir seferinde duvara tırmanıp isteyince geğirmeyi öğretmeye çalışmıştı bana. Fotoğraf çekimindeki bir manken gibi duvara uzandı, parmağını uzatıp elini bileğinden çevirerek hanım hanımcık geğirmeleriyle küçük bir konser verdi. Yahni yemek, baştan çıkarma kadar keyiflidir. Öyle utanmıştım ki, çekip gitmesem de elden geldiğince uzaklaştım yanından.

İki Alman oğlan bizi diskoya götürmeye ikna etti, sonra ikisiyle de dans etmeyi reddetti. Pek çok erkek bize içki ısmarladı ama biz birbirimizle dans ettik ve gece yarısı ağır baslarla yanıp sönen ışıklardan başımız dö-

nerek çıktık oradan. Bir çınar ağacının altında öptü beni ve kalbimin hopladığını hissettim. Bir an gözlerindeki parıltıyı gördüm ve sıcak nefesini yüzümde hissettim. Kolları titriyordu.

Tasha Slovenyalıydı ama babası federal parlamentoda vekil olduğundan Belgrad'da oturuyorlardı. Benim için Francuska Sokağı'na gitmek çok kolay olduğu için, arkadaşlığımızı kamptan sonra da sürdürebildik. Telefonda o kadar çok konuşuyorduk ki ailelerimiz rahatsız oluyordu. Sık sık taşraya, bize yatıya gelirdi. Babam onu öyle çok severdi ki, kıskanırdım.

Tasha büyüleyiciydi. Kafası hayallerle ve düşlerle doluydu. Bunlarda ya kahramanlar onu alıp götürür ya da bir manastırda veremden ölürdü. Bir an prenses olur, sonra Hersekli bir çingeneye, ardından bir Amazon savaşçısına, bir milyonere, bir oyuncuya dönüşüverirdi.

Ben onda neleri sevdiğimi biliyordum, ama onun bende ne gördüğünü bilmiyordum. Esmer ve tıknaz, biraz hüzünlü ve güvensizdim, o ise tam tersiydi. Onun benim yaşamımı doldurduğu gibi ben onun yaşamını dolduramazdım. Sevginin garip yanı da bu işte. Eğer verecek çok miktarda sevginiz varsa ve onu alacak doğru kişi orada değilse, daha iyisi çıkagelene kadar bir başkasına verirsiniz. Birbirimize mektuplar yazıp "seni sonsuza dek sevecek olan arkadaşın" ya da "ebediyen senin" diye imzalardık. Bunları kahverengi bir zarfa koyup yastığımın altında saklardım.

Tatillerimizde bir sepet meyve ve biraz peynir alıp nehir kıyısındaki yerimize gitmeyi severdik. Kayın ağaçlarının çevrelediği kocaman sığ bir havuz vardı ve bazen akıntıda alabalıkların kuyruklarını salladıkları bile görülebiliyordu.

Oraya ilk gidişimiz yaz ortasına denk gelmişti. Tasha suda ayaklarını oynattı ve suyun soğukluğuna bayıldı. Benimle girip giremeyeceğine dair iddiaya girdi, sonra soyunup suya daldı. Soğuktan çığlıklar atıp kıkırdıyor, ben de onu korku ve hayranlıkla seyrediyordum. Psikolojik olarak uygun olmadığım bir özgürlüğün özlemini duymama yol açıyordu. "Haydi gel," diye seslendi, başımı salladım. "Ama çok güzel," dedi. Utanmak-

la utanıyor gibi görünmemek endişesi arasında kaldım. Soyunup o dönemde bile oldukça dolgun olan göğüslerimi kollarımla örterek suya girdim.

Keşke utanmadan onun vücudunu tarif edebilseydim. Görüntüsü kafamda hâlâ çok canlı, ama senin hayal etmen gerekecek. Ama eğer bana açık açık sorarsan ben de açık açık cevap verebilirim.

Yüzdükten sonra örtünün üstünde güneşlenir, sonra fazla ısınıp yine üşüyene kadar suya dalardık. Örtünün üstünde yan yana uzanıp konuşur, biri geliyormuş gibi duyduğumuz her seferinde ürküp paniğe kapılırdık.

Bir seferinde bana neden o kadar sorumsuz davrandığını söylemişti. "Ben genç olmak için doğdum. Aslında tam da şu yaşımda olmak için doğdum ve bu yüzden de tadını çıkarmak istiyorum, çünkü sürmeyeceğini biliyorum," demişti. "Bir gün yetişkin gibi kararlar verip akıllı uslu olmak zorunda kalacağım. Bir iş ve oturacak ev bulmam gerekecek, para sayıp faturaları ödeyeceğim. Bir gün gözlerimin çevresinde kırışıklar belirecek, göğüslerim sarkacak, büyürlerse tabii ve bir zaman gelecek umut vaat eden bir adamla evlenmek zorunda kalacağım. Adam benden gömleklerini ütülememi isteyecek sonra içimdeki bana, deli deli davranmamı söyleyen ses öyle yavaşça ölecek ki, fark etmeyeceğim bile. Sonra bir gün aynaya bakıp karşımda annemi göreceğim ve bu günler bir başkasının başından geçmiş güzel bir düş gibi gelecek."

Bana gelince, ben zaten çok akıllı usluydum. Okulda çok çalışıyordum. Bir şeyler yapmaktan çok, öğrenmeyi seviyordum. Dünyaya bir camın gerisinden bakıyordum.

Bir gün beni ikinci kez öptü. Üzerime eğildi, sarı saçları yüzüme döküldü. Cildi güneşten sıcacıktı. Dudaklarını hafifçe dudaklarıma değdirdi, sonra çekilip oturdu ve kollarını dizlerine doladı. "Öğrenecek öyle çok şey var ki," dedi. "Soru şu: Hepsini bilmeye değer mi?"

Yan yana yaygıya uzandık. Tasha zamanın geçmesinden yakınıyordu. Yakınlarda bir kuşun öttüğünü duyduk ve, "Herhalde kışın açlıktan ölür," dedi.

"Tasha, ağlama," dedim.

Eskiden akşamları sepeti aramızda taşıyarak eve yürürdük. Geceleri de benim yanımda yatardı. Onlar masum günlerdi ve yeterince yatak yoksa, hiç kimse aynı cinsten biriyle yatağını paylaşmaktan kaçınmazdı. Annemle babam birlikte kıvrılmış çok şirin göründüğümüzü söylerlerdi. Tasha tatlı ve sıcacıktı, saçları yüzümü gıdıklardı. Uyuduğunda öyle bırakırdı ki kendini, onu, benim için rahat herhangi bir pozisyona doğru itebilirdim. Yanında kendimi güvende hissediyordum ve onun zamanın geçişinden duyduğu korkuyu ben de duymaya başladım. Bir arkadaşlık çok tatlı ve yakın olduğu zaman, her zaman sonsuza dek sürmeme olasılığını da taşıyor. Bazen onun benden önce uyuyakalmış olmasına üzülüyordum.

Evet, onlar daha masum günlerdi belki, ama yaklaşık bir yıl bir tür sevgili olduk. Lezbiyen olmadığımızı ikimiz de biliyorduk, ama lezbiyenlerin yaptığı her şeyi yapıyorduk. Bir zevk ve sevgi, biraz da öğrenme meselesiydi. Pişmanlık duymuyorum ve geriye dönüp baktığımda utanmıyorum. Ayrıntıları hatırladığımda tahrik olmuyorum, ama eğlenceyi ve tutkuyu anımsıyorum.

O bir erkek arkadaş buldu tabii ve ilişkimiz birdenbire sona erdi. İkimiz de bunun doğal ve kaçınılmaz olduğunu düşündük. Bir süre aynen, ama seks olmadan devam ettik. Ben de günün birinde o işi bir erkekle denemeyi bekliyordum. Daha sonra erkek arkadaşını nehir kıyısındaki yerimize götürdüğünü öğrendim. Herhalde orada sevişmişlerdir. Yıllar sonra Split'te tesadüfen çocuğa rastladım ve bana Tasha'nın onu bir süvari subayı için terkedip sonunda politikacı olduğunu söyledi. Hâlâ onu kaybettiğine üzgündü ve anlayabiliyordum. Eğer ben de erkek olsaydım onun aşkından çıldırırdım.

Chris'e babamı neyin kemirdiğini görecek kadar akıllı olanın da Tasha olduğunu söyledim.

Küçüklüğümden beri hep sabahları ilk iş annemlerin yatağına girer, aile sıcaklığını içime çeker ve karabasan gördüğüm zamanlarda bütün gece yanlarında yatardım.

Annemle babam ilişkilerini kestiklerinde babam bazen misafir odasında yatardı. Eskiden evdeyse onun yanına yatardım, çünkü geri kalan zamanlarda annemleydim zaten ve zavallı babamın kendini dışlanmış hissetmesini istemiyordum.

Bir sabah, ona sokulmuş yatar, yanağından öperken vücudunun kasıldığını hissettim ve terlemeye başladığını gördüm. Sanırım birşeye ağlıyordum. Birdenbire iç çekti ve, "Roza, lütfen artık bu yatağa gelme. Artık küçük bir kız değilsin," dedi.

"Ama baba," diye itiraz etmeye çalıştım fakat beni susturdu. "Lütfen odana git ve tartışma benimle."

Kendimi çok kötü hissettim. Kapıda dönüp ona baktım ve gözlerim doldu ama babam arkasını dönmüş, duvara bakıyordu.

Bundan sonra onu her gördüğümde kendimi yaralı ve reddedilmiş hissettim. Saatlerce oturup ellerimi kemirerek neyi yanlış yaptığımı düşündüm. Zihnim bomboştu ve hiçbir yanıt bulamıyordum, ama aramızdaki her şeyin bozulmuş olduğunu hissediyordum.

İçimi Natasha'ya döktüm ve oda hemen doğru sonuca vardı. "Artık küçük bir kız değilsin ve çok da güzelsin. Baban baban olabilir ama yine de bir erkek. Eğer güzel bir kızı, bir adamın koynuna sokarsan, köpeğin önüne yemek koymuş gibi olursun. Yani bu bir günaha çağrıdır."

"Ama o benim babam!"

"Evet, ama dinle. Sen, onu seviyorsun, o da seni seviyor ve sen çok güzelsin aynı yataktasınız. Ne bekliyorsun? Seni kovmak zorundaydı ve tabii nedenini de açıklayamazdı. Senin yerinde olsam eve giderken ona bir armağan alır ve onunla aynı yatağa girmeyi bırakırdım."

Ona bir hesap makinesi aldım. O zamanlar daha çok yeniydi ve dükkânlara çıkalı çok olmamıştı. Hâlâ oldukça pahalı bir şeydi. Babam, "Bunu hep saklayacağım, nasıl kullanacağımı hiç öğrenemesem bile," dedi. Aslında en sevdiği kullanma şekli toplamaları benim tuşlara basmamdan daha hızlı şekilde kafasından yapabildiğini göstermekti.

Bana bir François Hardy kaseti aldı ve, "Siz gençler bugünlerde ne tür saçmalıkları dinliyorsunuz bilmiyorum ama, bu Fransızcanı geliştirmene yardımcı olur," dedi.

"Ama ben İngilizce ve Rusça okuyorum," dedim. "O halde Fransızcanın çok geliştirilmeye ihtiyacı var demektir," dedi.

Yıllar geçtikçe o kaseti çok sevdim. Gerçi Yukarıdaki Bob Dylan bir gün çalarken bana sözleri anlatana dek hiç anlamadım. Her neyse, o tatlı ve kederli sesi anlasam da anlamasam da sevdim. Sonunda kasetçalarım kaseti yuttu, ben de kalıntıları atılamayacak kadar değerli olduğundan parka gömdüm.

Tasha, erkek arkadaş bulduğunda artık birlikte vakit geçirmemiz zor oluyordu. Bana sayısız özel ilerleme raporu gönderdi ve telefon başında uzun saatler geçirdik, ama onu benden çaldıklarını, güzelliğinin ve neşesinin artık bir başkasına ait olduğunu biliyordum. Yukarıdaki Bob Dylan bir seferinde bana şarkıcının en sadık ve en son yoldaşının yalnızlık olduğunu söylediği bir Fransız şarkısı çaldı. O duyguyu tanıdım.

Sınavlarıma çok çalıştım ve çıkıp oynayacak köpekler aradım, ama Tasha'dan sonra kalbim bomboş kaldı.

13

Zavallı Babam

Yalnızca artık bâkire olmak istemedim.

Bir sonraki gidişimde kapıyı Yukarıdaki Bob Dylan açtı. Artık siyah pazubendini çıkarmıştı ama hâlâ çok somurtkandı. Arabada radyoda Pakistan Başkanı Butto'nun asıldığını duymuştum, ama YBD'yi rahatsız eden şeyin başka bir şey olduğunu düşünmekte haklıydım.

Roza, bana YBD'nin çok güzel ve sportmen bir kızı akşam yemeğine davet ettiğini, ona tavada özel bir şey yaptığını söyledi. Kabloların duvarlardan sarktığı bir evde romantik bir yemek yemenin zor olacağını düşünürdüm. Merdivende bazı basamaklar eksik, halılar yağdan topaklaşmış, doğru dürüst bir dam bile yoktu, ama gençlerin standartları farklı oluyor sanırım. Anlaşılan yemekten sonra kız demiş ki: "Bir jimnastik gösterisi beklemediğini umarım, çünkü benim sevgilim Moira."

Bob Dylan bu Moira'nın yalnızca bir ev arkadaşı olduğunu düşünmüş. Yemeğe çağırdığı misafirine çok tutkunmuş ve kesinlikle bir jimnastik gösterisi de bekliyormuş. O duyguyu bilirim, diye düşündüm.

Diğer yandan Roza, bana kendi yaptığı bazı jimnastik gösterilerini anlatmak için de bugünü seçti.

Çok depresif bir döneme girdiğini anlattı. Çoğu ergenin başına gelir, dedim ona. Benim kızım da bazen öyle olur. Hayır, dedi Roza, bu özellikle korkunçtu, çünkü yaşam tüm anlamını yitirmişti.

Boş boş oturmaya başladı, suratsız ve saldırgan oldu, bütün gün yataktan çıkmıyor ve geceleri de uyku tutmuyordu. Dünya tıpkı bir sinema perdesi gibi iki boyutluydu ve o dünyadan soyutlanmıştı.

Bana sürekli, "Niçin? Niye zahmet etmeli?" diye düşündüğünü anlattı. İntihar ve hiçlikle ilgili şiirler yazmaya başladı. Anne babasıyla Tasha'nın yağmur altında mezarının başında durduklarını hayal ediyordu. Siyahtan başka hiçbir şey giymemeye başladı ve babası siyahın ona yakıştığını söylediğinde de canı sıkıldı. Odasını koyu mora boyadı, duvarda savaştan kalma kurşun deliklerinin çevresine bir de mantar bulut çizdi.

Anne babasının konuklarının önünde, herkes iki çift laf beklerken özellikle Baudelaire okuyordu. Psikoloji kitapları da okumaya başladı. Şu Baudelaire'in adını duymuştum, ama hakkında hiçbir şey bilmiyordum, sonradan gidip öğrendim. Korkarım en çok kedi şiirlerini beğendim, bir de bir cesetle ilgili çarpıcı bir şiiri var. Roza, Freud okumaya da başladı ve babasını anal tutucu kişilik olmakla suçladı. O da, "Ben çıktıktan sonra tuvalete bir gel de sana aksini göstereyim," dedi. Bu "anal tutucu" ne demek ona da bakmam gerekti. Sonradan pek kullanabileceğim bir kavram ya da ifade olmadığını söylemeliyim.

Roza'ya, "Bu anlattığın belli türden tipik bir ergen," dedim. Bana biraz sinirli bir bakış fırlattı, çünkü kuşkusuz derdini ciddiye almamı istiyordu. "Berbat bir dönemdi," diye üsteledi. "Hayatımda kendimi hiç o kadar berbat hissetmedim, tecavüze uğradığımda bile."

Oh Tanrım, diye düşündüm, ama artık onu yeterince tanıyordum. Er geç anlatacaktı, o yüzden benden beklemiş olsa da baskı yapmadım. Kesinlikle ona tecavüze uğraması hakkında soru sormak istemiyordum. Düşüncesi bile midemi bulandırıyordu.

Gidip bir tane daha sigara aldı ve ben de duvarlardaki kâğıdın nasıl söküldüğüne baktım. Herhalde Edward döneminden kalma bir desendi, di-

ye düşündüm. Bir zamanlar oldukça şık olmalıydı. Tavandaki çatlaklar Wight Adası haritasına benziyordu. Roza elinde Black Russian sigarasıyla döndüğünde, "Peki depresyondan nasıl çıktın?" diye sordum.

Sigarasını yakıp eğildi, dirseklerini dizlerine dayadı. Bana cilveli cilveli bakıp başını eğdi, biraz duman üfledi, gülümsedi ve gururla, "Üniversiteye başlamamdan önceki akşam babamın odasına gittim ve seviştik," dedi.

Aman Tanrım, diye düşündüm.

"Benim fikrimdi," dedi. Eskiden olduğu gibi yatağına girip sokuldum. Ama bu kez ne istediğimi biliyordum. Elinde değildi. Hiç üstesinden gelemedi sanıyorum. Çok zalimce davrandım. Zavallı Babam."

14

Üniversite

Yabancılara karşı dikkatli olmalısın.

Roza'yı bir dahaki görüşümde kendinden pek memnun gibiydi, ama nedenini bilmiyordum. Bana gelince, bir ceviz şifonyeri elli sterline satmıştım.

Bana anlattığından sonra çok fazla şeyi riske atıp atmadığımı düşünmeye başlamıştım. Kendi babasını baştan çıkartan ve bunun eğlenceli olduğunu düşünen bir insan tehlikeli bir insandır. Öyleyken bile ona olan ilgimi unutamıyordum, hatta gün geçtikçe daha da güçleniyordu. Her gece orada terler içinde yatıyor, ancak iyice bitkin düşünce uyuyabiliyordum. Zihnimde tekrar tekrar hem oyuncu, hem de yönetmen olduğum bir filmi oynatıyor ve Roza'yla sevişiyordum. O da bana karımın on beş yıl önce kesin bir şekilde vazgeçmiş olduğu şeyleri yapıyordu. Sürekli tahrik olma duygusu dayanılmazdı. Bir tür başdönmesi yaratıyordu.

Gurur duymadığım bir şey yapmıştım, ama olduğuna da memnun olmuştum. Watford'da ve onun gibi pek çok yerde muayenehanelere gitmiş, sonra da Muswell Hill'de bir arkadaşıma uğramıştım. Vakit geçmişti ve eve, uyuklayan Büyük Beyaz Lapacı'nın yanına dönüyordum. Yoldan sap-

mış ve gece geç saatte gidip Roza'nın evinin önünde, sokağın karşısında durmuştum. Aylardan mayıs olduğu için çok soğuk değildi. Özel dedektif gibi bir kapının girişine, gölgelere saklandım. Bundan ne beklediğimi bilmiyordum, ama perdelerin arkasında onun gölgesinin hareket ettiğini görmekten belli bir tatmin duymuştum. Perdeler pembeydi ve astarlı değildi.

Roza soyunmaya başladı. Silûet halinde tüm tipik hareketlerini seyrettim. Sonra kazağının başından çekip çıkardı ve arkaya uzanıp sütyenini çözdüğünü gördüm. Onu da çıkardıktan sonra pencereye geldi. O kıvrımlı, yapılı vücudun silûetinin perdelere yaklaştığını görebiliyordum. Şaşkınlık, hatta dehşet içinde beklerken perdeyi açıp sokağa baktı. Bir an beni görmüş olacağından ya da orada olduğumu bildiğinden korktum, ama o yalnızca sokağa göz attı. Sokak lambasının ışığında karnının üst kısmıyla dolgun, yuvarlak göğüslerini çok net gördüm ve bunlar benim için yeni bir uykusuzluk nedeni oldu. Çok geçmeden her akşam hemen hemen aynı zamanda bu hareketi tekrarladığını öğrendim. Bunu bilen tek kişinin ben olmama da şaşırdım. Gölgelerde kalabalık bir grubun gizleniyor olmasını beklerdim. Zavallı bir röntgenci olmak istemiyordum. Roza'ya saygısızlık ettiğimi hissediyordum ve çok sık gitmemek için kendimi tutmayı başardım. Hatta bazen özellikle eve erken gidiyordum ki, geç kaldığım zamanlar dikkat çekmesin.

Roza, bana Yukarıdaki Bob Dylan'ın başka bir talihsizlik daha yaşadığını söyledi. Sarah isimli güzel bir sarışınla görüşmeye başlamış, ama bu Sarah Hans denen Danimarkalı bir alkolikle yaşıyormuş. Sarah ile Hans'ın güya açık bir ilişkisi varmış, ama Hans, Bob Dylan'ı duyar duymaz kendini dağıtmış ve öyle çok içmeye başlamış ki, Sarah bu küçük maceraya son vermekten söz eder olmuş. Bob Dylan da bir kez daha oldukça çaresizmiş. Ancak Roza çok neşeliydi. "Nerede kalmıştım?" diye sordu. "Üniversiteye gidecektin," dedim.

"Babamla yattıktan sonra mı?"

"Evet," dedim. "Ondan sonra."

"Zagreb'de berbat günler geçirdim. Üniversite oldukça hoştu. Geniş koridorları olan muazzam kahverengi bir dikdörtgendi ve her taraf merdiven doluydu. Ama keşke Belgrad'a gitseymişim.

"Babam istasyona gelmedi. Ona veda etmeye gittiğimde yüzüme bile bakamadı. Dili tutulmuş gibiydi ve kollarını kaldırıp da kucaklayamadı beni. Ben, ona sarıldım ama. Tasha ile annem platformdan beni uğurladılar. Tasha kendi işlediği küçük mendiller verdi. Annem de içinde kabız olursam, diye bir kavanoz erik konservesi de dahil, inanılmaz çeşitlilikte yiyecekler bulunan bir paket tutuşturdu elime.

"Trende ağlamaya başladım. Yaşlı bir adam mendilini uzattı. 'Sende kalsın, karım senelerdir atmaya çalışıyor, ben de çöpten çıkarmaktan bıktım,' dedi. O mendili ağladığım zamanlar için hâlâ saklarım.

Mısır ve ayçiçeği tarlalarını seyrettiğim, dörtnala giden at sürüleri gördüğümü anımsıyorum. Bazen trene berbat bir domuz pisliği kokusu doluyordu ve dışarı bakınca rengârenk domuzlar görülüyordu.

"Üniversiteden ne istiyordum, biliyor musun? Partiler rock müziği ve bolca entelektüel uğraşlar bekliyordum. Belki bir gün kendim de profesör olurum diye düşünüyordum. Ve bâkir olmayan, düzgün bir erkek arkadaş istiyordum.

"Pek parti ve rock müziği görmedim, fazla entelektüel uğraşlarım da olmadı, ama erkek arkadaşı hemen buldum.

"İstasyona vardığımda ne yapacağımı bilmiyordum. Hava karanlıktı ve elimde bagajlarımla yiyecekler vardı. Yalnızca eve dönmek istiyordum. Sanki aya gelmiş gibiydim. Meydanlardaki tüm yazılar Kiril değil, Latin Alfabesi'ydi.

"Telefon kulübesinde birini gördüm. Oldukça hoş birine benziyordu ve eminim öğrencidir, diye düşündüm. Biraz inceydi ama sık siyah saçları vardı ve deri bir ceket giyiyordu. Gidip konuşmasına kulak kabarttığımı düşünmeyeceği bir mesafede durdum. Telefonu bittiğinde, 'Özür dilerim ama bu adresi biliyor musunuz?' diye sordum.

"Kâğıdı alıp baktı. 'Dur bir dakika,' dedi. 'Elyazısı Kiril'e alışkın değilim. Seni daha önce görmemiş miydim?'

"'Bu artık çok bayat bir laf değil mi?' dedim.

"'Oh, öyleyse geri alıyorum,' dedi. 'Denemeye değer diye düşündüm. Her neyse ben Alex, mühendislikte ikinci sınıftayım ve senin yurdun da benimkinin hemen yanında. Yalnızca doğru otobüse binme meselesi. Çantalarından birini alayım mı?'

"'Teşekkür ederim, lütfen zahmet etme,' dedim. 'Biliyorum Hırvat'ım, ama benden kuşkulanman gerekmez,' dedi.

"'Ne olduğun umurumda değil,' dedim. O günlerde gerçekten de değildi. 'Yabancılara karşı dikkatli olmalısın, hepsi bu.'

"Kimliğini ve öğrenci kimliğini çıkarıp bana gösterdi. Ona bir çanta verdim, tuttu ve, 'Tanrım, bunun içinde ceset mi var?' dedi.

"'Önceden kitaplarımı getirdim. Matematik okuyacağım.'

"'Güzel. Bana yardım edebilirsin. Matematikte pek iyi değilim ama onsuz mühendislik de olmaz. Haydi gel, durak uzakta değil.'

"Odama kadar geldi ve çantalarımı yukarı taşıdı, sonra kapıda durup hoşçakal dedi. Çok güzel gülümsediğini gördüm.

"Bavullarımı boşaltıp yatağın altına ve dolabın tepesine sakladım. Küçük masaya oturup sanki bilim adamı olmanın provasını yaparmış gibi kalemimle oynadım. Mutfağa gidip orayı paylaştığım tüm kızlara kendimi tanıttım. Hepsi arkadaşça ve iyi davrandılar, ama sabah kapımın altından atılmış bir kâğıt buldum. "*Pis Sırp evine dön*," yazıyordu.

15

Alex

Beni beş para etmez bir yere götürdü.

Ruslar biz Yugoslavlar için "İki Yugoslav, bir araya gelse üç hizip oluşturur işte komünistler böyledir.", derler. Hepimizin haydut olduğunu ve yalnızca kendi akrabalarımıza sadakat gösterdiğimizi, komşularımızdan yararlanmak için düşmanlarımızla bile anlaşma yaptığımızı söylerler. Her neyse, birisi bir seferinde kapıma "*Çok Yaşa Ustase*" yazmıştı, ama ondan sonra fazla sorunla karşılaşmadım. Ne olursa olsun diğer tüm kavimlerin benden nefret ettiklerini anlayana dek bu kavim saçmalıklarına hiç aldırmadım. En iyi arkadaşım Sloven'di, Tito Hırvat'tı, babamın arabası Alman'dı, saatim Rus'tu, fotoğraf makinem Doğu Alman'dı ve savaşta bizi kurtaranlar da İngilizlerdi. O zamanlar böyle görüyordum. Geçmişte kalmış bu işler kimin umurunda, diye düşünüyordum. Sonra, geçmişe doğru bir adım attığınız anda, geçmiş fırlayıp, insanı bacağından ısırıyor. Bugünlerde pek çok insandan nefret ediyorum, ama ciddi olarak değil. Yani artık Hırvatlardan nefret ediyorum ama her zaman memnuniyetle biriyle tanışırım, ülkemi parçaladıkları için Bosnalılardan da nefret ediyorum, ama Bosnalı harika bir arkadaşım vardı.

Adı Fatima'ydı. Üniversiteyi tanıtmak için düzenledikleri bir turda tanıştık. Çok kalabalıktık. Oğlanların hepsi annelerinin elinden asker tıraşı olmuş, kızlar da gıcır gıcır plastik ayakkabılar giymişti. Bize anlattıkları tarihsel gerçekleri hiçbirimizin hatırladığını sanmıyorum, haftalar sonra bile hâlâ kaybolup duruyorduk.

Fatima'nın bir bileğinde altın bilezikler, üstünde düğmesiz bir bluz, işlemeli bir yelek, açık sandaletler ve kuşakla bele bağlanan bol bir şalvar vardı. Saçlarını eşarpla bağlamış, kocaman altın bir çift küpe takmıştı. Oradakilerin içinde renkli giyinen bir tek o vardı ve çok egzotik olduğunu düşündüm. Dürüst olmak gerekirse onu üniversitede görünce şaşırmıştım, çünkü Müslümanlar genelde kızlarını evden çıkarmıyorlardı. Sanırım Fatima için Zagreb'e gelmek benim için olduğundan daha zordu. Geceleri kapısının altından domuz resimleri atıyorlardı. Uzun süre ona incelikli ve tanımlanamaz bir biçimde hakaret ettiğimi düşünmeden bir şey söylemem mümkün olmadı. Sanırım direnmemin nedeni de bana doğal bir şekilde çekici gelmesiydi. Bir seferinde bana önemli olanın din değil, sınıf olduğunu söylemişti. Kocasıyla bir iş kuruyorlardı, o da ekonomi ve işletme okumaya gelmişti.

O zamanlar gerçek bir komünisttim ve sınıfa inanmadığımı söyledim. Fatima, "Sizler hepimizin birer köylü veya fabrika işçisi olmamızı istiyorsunuz. Bense hepimizin aristokrat olmasını istiyorum," dedi.

Fatima'yla botanik bahçelerinde birlikte çok zaman geçirdik. Bütün turistik yerleri gezdik, uğranması gereken bütün kafelerde oturduk. O huşu içinde, günde bir sigara içerdi. Bu fikri Amerikalı bir film yıldızı hakkında okuduğu bir haberden aldığını söylemişti.

Yukarı şehri seviyorduk. Orada on sekizinci yüzyıldan kalma konaklar ve saraylar vardı. Lotsrcak çanı her öğlen çalıyordu. Katedralin basamaklarında oturup orada akkor demirden taç takarak öldürdükleri Matija Gobec'den söz ederdik. Fatima bunu yapan adamın Stubica'daki mezarının nemli olduğunu, çünkü adamın cehennemde ter döktüğünü söyledi. Ben cehenneme inanmadığımı söyleyince Fatima diliyle cık cık yaptı boş

ver dercesine elini salladı. Sanırım onunla Tasha'dan da iyi arkadaş olabilirdik, ama onunla da benzer şeyler oldu. Tasha'yı benden bir erkek almıştı, Fatima'yı da.

Kütüphanedeyken arkamdan biri, "Sizi daha önce bir yerde görmedim mi?" diye sordu.

Hâlâ o siyah deri ceketini giyiyordu ve saçları hâlâ yıkanmamıştı. "Sana yine rastlayacağımı biliyordum. Dinle, bana bir problemde yardımcı olur musun?" dedi.

Oh Tanrım, bana özel bir şey soracak, diye düşündüm ama kitabını önüme koyup, "Üçüncü problem," dedi. "Üç farklı güç farklı yönlerde etki ederken ortaya çıkan mekanik streslerle ilgili. Formülünü gerçekten anlamıyorum, belki sen yardımcı olabilirsin. Beynim cevize döndü."

"Bu problemde türevleme yapmalısın. Nasıl yapılır biliyor musun?" dedim.

"Pek sayılmaz. Ama bana gösterirsen sana bir içki ısmarlarım."

Alaycı bir şekilde gülümsüyordu ve birdenbire neyi amaçladığını anladım. "Bunu yapmayı pekâlâ biliyorsun, değil mi?" dedim.

"Sana yaklaşmak için bir bahane bulmam gerekiyordu. Hem bana bir iyilik borçlusun. Bavullarını taşıdığım için."

Beni beş para etmez bir yere götürdü. Eski bir mahzendi ve yerde kalın bir bira kalıntıları ile kül tabakası vardı. Tuvaletler taşmış, içerisi öyle kalabalıktı ki içkinizi başınızın üstünde tutmanız gerekiyordu. Birbirimizi duymak için bağırmak zorundaydık. İnsan benim o zamanlar yaptığım gibi Drina sigarası içiyor olsa bile yoğun dumandan nefesi kesiliyordu. Kendi başına bademcik ameliyatı yapacak güçte bir sigaraydı o.

Bir grup son derece yüksek sesle ve son derece kötü çalıyordu! Daha sonraları, İngiltere'de punk dinlediğimde çok tanıdık geldi. Birisi birasını şarkıcıya attı, şarkıcı da mikrofon ayağıyla adama vurdu. Sonra arbede çıktı ortalık karıştı. Ben çıkmak istedim, ama Alex kavgayı seyretmek isteyince çıkıp dışarıda onu bekledim. Soğuk ve temiz hava bir meleğin

öpücüğü gibiydi. Kendimi sinirli ve kızgın hissediyordum, ama öte yandan, unutulmaz bir serüven olmuştu.

Alex sonunda çıktığında gözleri parlıyordu. "Harikaydı, değil mi?"

"Hayır Alex, çok saçmaydı," dedim. "Eğer beni bir daha böyle bir yere getirirsen arkadaşlığımızı bitmiş kabul edebilirsin."

"Biraz alternatif bir mekândı," diye kabul etti.

O gece odamın penceresine gidince Alex'in aşağıda sokak lambasının altında sigara içtiğini gördüm. Romeo ve Juliet'e benzetip etkilendim ve ona el salladım. O da el salladı. Üstümü çıkartmış olduğumu sonradan fark ettim. Gölgede olduğumu ve hiçbir şey görmediğini umut ettim. O da hiç sözünü etmedi. Biraz hoşuma gitmedi değil ama.

Alex o berbat konseri unutturmak için bana çiçek getirdi, ama iki ay onunla yatmadım. Fatima da çoğu zaman bizle birlikteydi. Bu sanırım Alex'in canını sıkıyordu ama hiç belli etmedi. Müzelere gittik, bir seferinde operaya da gittik ama Alex'in hiç sevmediği belliydi. Her neyse, ona güvenmeye başladım ve iyi arkadaş olduğumuzu düşündüm.

Bir akşam lambanın ışığında kara çıkmıştık. Ben, onun şapkasını giyiyordum, o da attığım kartoplarından kaçarken aptalca dans ediyordu. Ellerim soğuktan ağrımaya başlamıştı, düşeceklerini sandığımı söyledim. İçeri, benim odama gittik. Tam ellerimi ısıtmak için ovuyordu ki, elektrikler kesildi.

Her yer karardı ve el yordamıyla mum aramaya başladık. Her kibrit yakışımda sessizce yaklaşıp üflüyor, deliler gibi gülüyorduk. Sonunda bir mum yaktım. Yumuşak, sarı bir ışık verdi ortalığa. Normalde oda çok küçük görünse de şimdi çok mahrem ve rahat bir havası vardı. Duvara dökülen boyaların minicik gölgeleri vuruyor, ortam son derece bohem ve romantik görünüyordu.

"Bu çok hoş," dedim. "Artık çalışamayız. Elektrikçiye teşekkür edelim," dedi.

"Sağ ol elektrikçi," dedim. Her ikimiz de neler olabileceğini bildiğimizden, çekingen bir sessizlik oldu. İş olsun, diye gidip François Hardy

kasetini koydum, ama tabii ki elektrik olmadığı için pille çalıştırmaya başladım. Döndüğümde tam arkamdaydı. Beni tutup hafifçe alnımdan öptü. Kendimi onun kollarına bıraktım ve başımı göğsüne yasladım. Saçlarımın kokusunu içine çektiğini hissettim. Bir süre sonra yüzümü kaldırdım, çok güzel öpüyordu. Gözlerini kapamıştı, ama açtığında gözleri parlıyordu.

Yatağa gitti, oturdu ve kollarını açtı. Gülümsüyordu. Direnmem gerektiğini düşündüm ama o anda her nedense doğru gelmedi. Ona gittim. "Sana bayılıyorum Roza," dedi. "Seni istasyonda gördüğüm andan beri çok beğeniyordum."

İlk bakışta aşktı. Gururum okşanmıştı ve memnun olmuştum. Düğmelerimi çözmeye başladı. Ağırdan alıyordu. Her düğmeyi çözüşte tenimi öpüyordu. Sürekli, "Çok güzelsin," diyordu. Sonunda her tarafımı öpmeye başlayınca kendimden geçtiğimi hissettim. Daha ben doğru dürüst anlamadan tüm giysilerimi çıkardı ve artık kimse bana yardım edemezdi.

Kalkıp çabucak soyundu. Yanıma geldiğinde her tarafımı okşamaya başladı. Beni çevirip sırtımı ve bacaklarımın arkasını okşadı, sonra yine çevirdi. "Hamile kalmak istemiyorum," dedim. Sesim bana çok cılız ve uzaktanmış gibi geldi.

Kalkıp pantolon ceplerinde bir şeyler aradı, elinde küçük bir paketle döndü. "Sen söylemezsen ben de yeni Papa'ya söylemem," dedi.

Büyük bir düş kırıklığı hissettim. "Seninle yatmamı bekliyor muydun? Bundan emin olduğun için mi onlardan aldın?"

"İkimiz de bekliyorduk," dedi. "Yoksa yanılıyor muyum?"

"Yine de çok hoş bir şey değil. Kendimi çok ucuz hissettirdin."

Daracık yatağa döndü ve, "Bekleyebiliriz," dedi. "Bir dahaki sefere. Başka bir sefere. Her şeyi mahvetmek istemem."

Sağ elimi alıp kendini okşamaya başladı. Böyle bir şeyi beklemiyordum, ama onu durdurmaya da çalışmadım. İstemedim. Sanki bana onu nasıl memnun edeceğimi gösteriyordu. Elim bütün güzel dokuları ve sıcaklıkları hissediyordu. Bana elimin serin ve iyi olduğunu söyledi. Sonunda, "Beklemeyelim," dedim.

Üstüme çıktığında yüzünü seyrediyordum. Gözlerini kapatmıştı ve başka birisine dönüştüğünü ya da içine cin girdiğini söyleyebilirim. Elimdeki bu güç hoşuma gitmişti. Bitirdiğinde bir an üstüme yıkıldı, sonra kollarının üstünde doğrulup, "Tanrım, kendimi bir ilah gibi hissettim," dedi.

Elektrikler geldiğinde o romantik ortam bozuldu, biz de elektriği kapatıp tekrar mum yaktık ve bir süre birbirimizin kollarında uyuduk. O gece iki kere daha seviştik, ama onunla birlikte doyuma ulaşmayı öğrenmem üç ay kadar bir zaman aldı. Alex çok iyiydi.

Bekâretimi Alex'le kaybettiğimi düşünürüm her zaman. Başka her şey, Tasha da, babam da yalnızca alıştırmaydı.

16

Hadım Edilmiş İnsan Âşık Olabilir mi?

CHRIS: Roza, bana romantik deneyimlerini anlatırken kendimi küçülmüş hissediyordum. Sanırım, belki de onu ne kadar arzuladığımı fark etmediğindendi. Eğer fark ediyorsa da, duygularıma aldırmıyordu. Benim hatamdı sanırım. Onu durdurabilirdim, ama büyülenmiştim. Kıskançlık hisseden bir röntgenciydim. Aptallıktı, çünkü geçmişi olmayan kimse yoktur, ama belki de her başlangıç ilkmiş gibi yapmak daha iyidir. Roza'nın Alex'e âşık olduğunu ve onunla harika seviştiğini düşünüyor ve buna karşılık kendimi yaşlı bir hiç gibi hissediyordum.

ROZA: Ona Alex hikâyesini anlatırken vereceği tepkiyi görmek istiyordum. Rahatsız oldu ve bu çok hoşuma gitti. Ona biraz işkence etmek güzeldi. Onu tahrik ediyordum ve bende de benzer bir etki uyandırıyordu. Ona iyi geceler dediğimde hiç sesi çıkmıyordu. Cesaretini kırmamak için yanağına bir öpücük kondurdum ve fazla uzun olmayacak şekilde kucakladım. Eve, karısına gitti. Bir kez daha onunla evli olmanın nasıl bir şey olduğunu merak ettim.

CHRIS: Bir dahaki gidişimde ona bir buket çiçek götürdüm ve çok duygulandığını düşünüyorum. Yalnızca bir demet sarı krizantemdi, ama gözleri parladı ve dudakları hafifçe titredi. Kafası karıştı, ne yapacağını bilemedi. Sanki bir vazo arıyormuş gibi o pis koridorda bakındı, sonra çiçekleri göğsüne bastırıp, "Çok iyisin. Bana kendimi çok iyi hissettiriyorsun," dedi.

Sanki, elimden geleni yaptım, der gibi omuz silktim.

ROZA: Sanırım acımasızcaydı, ama aşağıda, bodrumda otururken ona Alex'in eskiden bana sarı krizantemler getirdiğini söyledim. Ama bu doğru değildi. O bana pek bir şeyler vermezdi. Şimdi dönüp baktığımda herhalde pek çok kadınla yatıyordu ve hiçbirinin ondan bir şeyler aldığını sanmıyorum. Bir fahişe gibi konuşuyor olabilirim, ama insana hiç armağan vermeyen biriyle yatmanın bir anlamı olduğunu da düşünmüyorum. Belki de neredeyse ölesiye yattıktan ve ileride bekleyecek fazla bir şey kalmadıktan sonra bile bana hâlâ flört edildiği hissini verdiği içindir.

CHRIS: Roza, bana eski erkek arkadaşı Alex'i anlatıp durdu. Beni kıskandırmak için bilerek işkence mi ettiğini yoksa beni sırdaşı gibi, bir tür hoşgörülü amca gibi mi gördüğünü bilmiyorum.

Arkadaşı Fatima'nın eskiden onu Alex hakkında uyardığını söyledi. Ama bunu İslami ahlaka bağlayıp umursamamış. Bana gelince, bence başkalarının cinsel davranışları konusunda ahkâm kesmek pek güzel ve insanın ilkelerini ödlekliğe mazeret olarak kullanması da dünyanın en kolay şeyi. Artık yaşlandığım zaman keşke gençken daha serseri olsaydım diyorum. Keşke oturup risk almamak ve unutulmayacak hatalar yapmamak için nedenler düşüneceğime, kafama estiği gibi mücadele etmeye başlasaydım. Orta yaşa gelene kadar bir girişimde bile bulunmadım. İnsan öldükten sonra güzel kızlarla sevişemiyor. Ben ölürken en dramatik ve zevk

veren anılarımı hatırlamalıyım, ama öylesi pek yok. Oynaşıp dolaşmam gereken zamanlarda hayatımı akıllı uslu bir şekilde ziyan ettim. Yeterince mutlu olmadım, yalnızca birbiri ardına lanet günler yaşadım, güzel ve sakin, şimdi de hatırlayacak hiçbir şeyim yok.

Yani demek istediğim, yaptıkları her neyse Alex'i suçlamıyorum. Keşke Roza, ondan söz ederken beni bu kadar kıskandırmasaydı. Özellikle de ben daha babasıyla yaptıklarının etkisinden kurtulamamışken. Duygularım içimde kaynıyordu ve hepsi de çelişkiliydi.

ROZA: Alex eskiden her akşam dokuzda, elinde bir şişe şarapla çıkagelirdi. Küçük yatakta yan yana içer, sonra da sevişirdik. Öbür kızlar onu banyoyu kullanırken veya mutfakta spagetti pişirirken görmeye alışmışlardı. Eskiden saatlerce konuşur, her öğrenci gibi dünyayı düzene sokardık. Sanırım o bir idealistti, ben de bu yüzden onu takdir ediyordum. Sanırım ben de öyleydim.

Chris'e Alex'le sevişmenin ilahi bir duygu olduğunu, çünkü onu tamamen kontrol edebildiğimi söyledim. Ona her tür zevki vermeyi biliyordum. Öyle ki, ona neredeyse acı çektiriyordum. İnliyor ve kıvranıyordu, onu çıldırtabiliyordum, o da aynını bana yapabiliyordu. Kimse bizim gibi sevgili olmadı sanıyordum. Sevgililer çoğu zaman böyle düşünür.

Bütün o cinsellik beynimi daha iyi çalıştırıyordu. Muazzam hesaplar yapıyor, uzun ve karmaşık denemeler yazıyordum. Profesör bana, "Bir gün benim işimi elimden alacaksın," demişti. Bir seferinde Einstein'ın görecelik hakkındaki küçük kitabını okumaya bile kalktım. Hatta anladım da, ama bitirdiğim anda unuttum. Sonunda damı olmayan, merdivenlerinin yarısı eksik berbat bir viranede benimki gibi bir yaşam yerine üniversitede ders verebileceğimi düşünmek ne tuhaf.

CHRIS: Roza bir seferinde bana annemle babamı sordu ve sonra bana kendininkileri anlattı. Aslında sohbetlerimiz hep böyle gelişiyordu. Be-

nimle ilgili türlü merak Roza'nın kendine yönelik bir ilgisinden kaynaklanırdı ve ben de sırf onun bedenini takdir edeyim, dar beyaz kot pantolonu içinde onu seyredeyim, göğüslerini avuçlamanın nasıl olacağını ya da meme uçları kocaman ve koyu mu, ufak ve pembe mi düşüneyim, diye oturup dinlerdim. Cinsellik saplantısını aşktan ayırmayı bilen birisi varsa eğer, benden çok daha akıllı demektir. Eğer hiç cinsel dürtünüz olmasaydı ya da hormonlarınız olmasaydı, âşık olmak mümkün olur muydu? Hadım edilmiş insan âşık olabilir mi?

17

Ayrılış

İnsanlar bir şeyleri teoride severler.

Bana üniversitedeki sevgilisini anlatmanın tam ortasındayken izin istedi ve yukarı çıktı. Geri geldiğinde bir mektup gösterdi. Çok eskiydi ve sararmıştı, mürekkebi de biraz solmuştu.

"Bu babamın yazdığı mektup," dedi.

"Okuyamam ki," dedim. Şaşırmıştım.

"Önemli olan şu ki, üzerinde lekeler var."

"Lekeler mi?"

"Bunu yazarken ağlıyordu. İhtiyar partizanların ağlayacağını düşünmezsin."

"Ne diyor?" diye sordum.

Elimden alıp çevirdi. "Çok Sevgili Printzeza, annenle ben boşanmaya karar verdik. Bunun kimseyi şaşırtmayacağını biliyorum, yıllardık mutlu değildik, ama şimdi sen ve Friedrich evden ayrıldığınıza göre ayrılıp yeni bir başlangıç yapmak için doğru bir zaman. İkimiz de yaşlanıyoruz ve bu başarısızlığın büyük ölçüde benim hatam olduğunu bildiğimden, bu her ikimiz için de, ama özellikle benim için zor olacak. Annen de sana yazıyor ve olanları benden daha iyi ifade edebileceğini biliyorum. Ben evde kala-

cağım, o dostlarına daha yakın olmak için şehre taşınacak. Çok sevgili tatlı prensesim, pek çok şey için, olmaması gereken şeyler için beni bağışlamanı rica ediyorum. Neden söz ettiğimi biliyorsun. Annenle benim, sana olan sevgimizde her zaman birlik içinde olduğumuzdan emin olmalısın. Seni seven baban."

"Annemden de bir mektup aldım, onda da gözyaşı izleri var," dedi.

"Babana ne oldu?"

Roza gülümsedi. "Sırpların her zaman yaptığı şeyi yaptı. Çok kederlendi, slivovica içti ve kendini sigaralarla öldürmeye kalktı."

"Sırplar hakkında hiçbir bilgim yok," dedim. "Tanıdığım ilk Sırp sensin."

"Kederlendik, slivovica'nın gözüne vurduk ve sigara ile intihara kalkıştık," dedi Roza. "Bu bizim yaşam biçimimizdir."

"Sen ne yaptın?"

"Çok kederlendim ve kendimi sigarayla öldürmeye çalıştım. Slivovica'yı atladım. Gidip Fatima'yla uzun uzun konuştum, o da bana limonlu çay verip kader hakkında diskur çekti. O tam bir Müslümandı. Her şey Tanrı'nın iradesiydi. Hayır, değil, diye düşündüm, ama Fatima, bana iyi davranıyordu. Alex de iyiydi. O da bana iyi davranıyordu. Beogradska Avenija'da başka bir kızla öpüştüğünden haberim yoktu, çünkü uzun bir süre kimse bana bir şey söylemedi."

"Bir motosiklet aldı ve birlikte Zagrebacka Gora'ya gittik. Her yer dağlar ve ormanlar. Tüfekle gitmek gerekiyor, çünkü hâlâ ayılar, kurtlar ve iri yabandomuzları var. Eskiden Sestine'ye ve oradan ıssız yerlere gider, bir örtünün üzerinde sevişirdik. Onunla sevişmekten sıkılırsam babamı hayal ediyordum."

Bunu söylediğinde irkildim. Biraz duman üfleyip gülümsedi. "Çok tuhafsın," dedi. Durdu. "Biliyor musun Chris? Annemle babam ayrıldıktan sonra Alex bana evlenme teklif etti."

"Sen ne dedin?"

"'Evet,' dedim. Etrafta oynaştığını bilmiyordum. Bana neden teklif ettiğini de bilmiyorum."

"Birini sevip yine de başkalarıyla yatmak isteyebilirsin," dedim. "Çok normal. Romantik değil ama normal."

"Ben gençken romantiktim," dedi. İnsanın babasını baştan çıkartması ne kadar romantik, diye düşündüm ama hiç sesimi çıkartmadım.

"Her neyse, paniğe kapılsın diye, 'Evet,' dedim. Reddedeceğimi umuyordu sanıyorum."

"O halde niye teklif etti?"

"İnsanlar pek çok şeyi teoride severler," dedi. "Belki ben de Amazon'a gidip ağaçları ve papağanları görmek istiyorum. Bir fırsatım olsa 'Oh, ne harika,' derdim ve sonra da oraya gitmemenin yolunu aramaya bakardım, çünkü aslında Amazon'a gerçekten gidip de sıcaktan pişmeyi ve de sivrisineklere yem olmayı istemiyorum. Belki de Archway'de bu delikte olmayı tercih ederdim." Çayından bir yudum alıp bir Black Russian sigarası daha yaktı. "Her neyse," dedi sonunda. "İşte o zaman her şey aksi gitti. Fatima öyle olacağını söylemişti. Bana Alex'in cici bir katolik bâkireyle evlenip hayatı boyunca onu aldatacağını ve benimle evlenmiş olmayı dileyerek öleceğini söylemişti. Ona çenesini kapamasını söylemiştim, o nereden bilecekti ki? Ve sonra yaz tatili geldi."

"Eve gidip babamın ne halde olduğunu gördüm. Ev domuz ağılı gibiydi. Her tarafa kirli giysiler saçılmıştı. Pislik içindeydi. Dolaplardaki her şey boşaltılmış ve yerine konmamıştı. Yatakta rengi dönmüş çarşaflar, kapının önünde şişeler, ortada yığın yığın gazeteler vardı. Babam yenilmişti biliyor musun ve bu benim kendimi çok kötü, çok üzgün hissetmeme yol açtı. Sadece sandviçle besleniyordu ve ona papazjanija yaptığımda kurt gibi yedi. Ona sıçan yiyerek yaşamayı bilen eski partizana ne oldu diye sordum. "O zamanlar canlıydım," dedi. Ona nemli bezle toz almayı, mutfak bezlerini kaynatmayı, pirinçleri limon ve tuzla ovmayı gösteriyordum. Markette meyvenin iyisini seçmeyi, balığın gözünden taze olup olmadığını anlamayı, gözle ağırlık kestirmeyi öğrettim ve, "Bunca zaman annemle

oturdun da ne yaptığını hiç mi görmedin?" diye sordum. "Dinle, baba. Her hafta bir akşam, arkadaşlarını yemeğe çağırmalısın. Bu biraz toparlanmanı sağlar." Biliyor musun, aynen de öyle yaptı. Ben de Arnavutluk binasının yanındaki küçük turizm ofisinde işe girdim ve bütün yazı binbir türlü aksanla konuşan insanları anlamaya çalışarak geçirdim. Bir akşam eve döndüğümde babam, "Hatırlıyor musun, altı yaşındayken bir akşam bazı belgeleri karaladığın için seni cezalandırıp geceliğinle karlarda bekletmiştim?" dedi. "Öleceğimi sanmıştım," dedim. "Printzeza, üzgün olduğumu hep söylemek istedim," dedi. "Çok üzüldüğüm şeyler var." Bana sarıldı ve karanlıkta bahçeye çıktı. Pencereden baktığımda kiraz ağacının altında durduğunu, sigarasının ateşinin parladığını görebiliyordum. Ona, Alex'le evleneceğimi söyledim, o da, "Yakınlarda bir yerde oturmaya çalış," dedi. "Tanrı aşkına Hırvatistan'da oturmayın." "Üzülme baba, trenle çok uzak değil," dedim.

"Köye indim ve haftada bir gün gelip evi temizlemesi için Bayan Kidric isimli birisini tuttum. Eve dönüp babama ona para vermesi gerektiğini söyledim, o kadar. İyi bir kadındı, çok etkili oldu. Halterciye benziyor ve kaz gibi yürüyordu. Et benleri ve sakalı vardı. Bir de, Belgrad kuşatmasında çıplak elleriyle bir Alman askerini boğduğu için Partizan Yıldızı almıştı. Evin işi bitince babamla mutfak masasında oturur, savaştan söz edip şarkılar söylerlerdi."

"Bazen nehir kıyısında, eskiden Tasha'yla yüzdüğümüz ve çıplak oynadığımız yere giderdim. Tatlı bir özlem hissederdim. Bir gün onun eski erkek arkadaşını gördüm. Oraya Tasha'yla arada sırada gittiklerini söyleyince kahretsin, diye düşündüm. Burası onun da özel yeriydi ve bu hoşuma gitmemişti. İşte yakışıklı süvariyle kaçtığını da o zaman öğrendim. Çocuk bana, "Ben yalnızca konserve fabrikasında stajyer şefim," deyip omuz silkti. İyi bir çocuk olduğunu düşündüm. "Tasha bilerek kimseyi incitmezdi, biliyorsun." Sertçe içini çekti.

"Sık sık annemi görmeye gidiyordum, ama pek anlamı yoktu. Olabildiğince hızla yaşlanmaya karar vermişti ve yalnızca kuruyup gitmeyi, her

şeye burun kıvırmayı istiyordu. Onun zevki de oydu, her şeye burun kıvırmak. Çok dindar olmuştu. Bana İncil verdi ve Eski Ahit'teki gaddarlıklar listesinin yarısına gelmişken pes ettim. "Politikacının biri gidip insanları öldürmemiz gerektiğini söylediğinde katlanabiliyorum ama Tanrı'dan da bunları duyamam," diye düşündüm. "O daha iyisini bilmeliydi." Sen ne düşünüyorsun Chris?

Böylesi uzun bir konuşmanın ardından bana soru sorulmasına şaşırmıştım. "Tanrı ile birbirimizi rahat bırakacağımız konusunda anlaşmaya vardık," dedim. "Ben, onu rahatsız etmiyorum, o da beni etmiyor. Sokakta karşılaşırsak şapkalarımızı kaldırıp birbirimize gülüyor ve açıktan dolaşıyoruz. Peki üniversiteye geri döndükten sonra ne oldu?"

Roza yüzünü buruşturdu ve, "Bütün yaz ona telefon ettim ama ulaşamadım," dedi. "Zaten telefondan hoşlanmazdı. Erkekler telefonu sevmiyor. Geri döndüğümde yeni bir kız arkadaşı olduğunu öğrendim. Bana o kadar çok benziyordu ki, inanamadım. 'Ne? Kim ki bu adam, aynen bana benzeyen birini daha bulmuş?' dedim."

"Her neyse, Zagreb'e döndükten sonra ilk başta mutluydum. Bir şişe şarap aldım ve, 'Bunu yatakta içip gücümüz tükenene dek sevişiriz,' dedim. Odam için çiçekler aldım, ona telefon ettim ve koridordaki ayak seslerini beklemeye başladım. Sağ ayağını solundan daha sert basar, o yüzden sağ ayakkabısı daha önce eskirdi. Ritminden onun geldiğini anlardınız. O geldiğinde onu kucakladım, yüzünü öpücüklere boğdum, elimi pantolonuna sokup onu yatağa sürükledim ve üç kez seviştikten sonra bana diğer kızdan bahsetti.

Roza bu noktada sustu. "Çok üzüldüm. Çok kötü oldu herhalde," dedim.

"Lanet olası alçak," dedi. "Lanet, lanet alçak. Ne dedi biliyor musun? Onun için fazla iyi olduğumu ve kendime daha iyi birisini bulmam gerektiğini söyledi. Ona fazla geliyormuşum, kasırga gibiymişim. Hatta biraz ağladı. Alçak. Ben ne yaptım biliyor musun? Her gece şehirde dolaştım, yemekten içmekten kesildim, zayıflayıp hortlağa döndüm. Tıpkı annem gibi dudaklarımı ısıra ısıra kanatıyordum. Sonra bana kısa bir not gönderdi:

"Roza, çok üzgünüm. Güzel günler için teşekkürler, Alex." Biliyor musun, onu öldürmek istedim. Tüm düşündüğüm buydu. Onu üniversitede görsem gözlerini oymak geliyordu içimden. Sonunda odasına gittim, girdim ve darmadağın ettim."

"Darmadağın mı ettin?"

"Tıpkı onun dediği gibi, kasırga gibiydim. Orada öylece durdu ve hiçbir şey yapamadı. Çıkarken en sevdiği plağı aldım, kapının önünde dört parça halinde kırıp kapının altından içeri attım. Rolling Stones'un 'Honky Tonk Woman' plağıydı."

"Senin kafanı bozmamak gerektiğini unutmamak gerek," dedim.

"Dönüp odamda ağladım ve orayı terk etmeye karar verdim. İngiltere'ye gitmek geldi aklıma."

"Diplomanı almadın mı?"

"Hocam bana yalvardı. En iyisinin ben olduğumu söyledi. 'Yine de gidiyorum,' dedim. 'Yerin seni bekliyor, çabuk dön,' dedi. Ben ayrılmadan önceki gün bana çikolatalı pasta yapıp kapımın önüne bıraktı. Yanında bir de not vardı: 'İddiaya girerim bir seferde yiyemezsin. Bunu pişirmeme eşim yardım etti.' Pastayı Marulicev Park'a götürdüm, hepsini bir seferde yedim, fakat kuşlara da biraz verdim. Alex'in bana yaptığı iyi şey neydi biliyor musun?"

"Neydi?"

"Şiir yazmaya başladım. Matematikçiydim, ama hiç durmadan pek çok şiir yazdım. Bir gün eve dönüp hepsini bir kitapta toplayacağım. Sonra şair olup her gün şöyle düşüneceğim: 'Sağ ol Alex, seni lanet olası alçak.' Her neyse, gidip son kez Fatima'yla limonlu çay içtim ve onu bir daha hiç görmedim. Bana altın bir bilezikle altın bir yüzük verdi. Bunların çeyizi olduğunu ama bana vermek istediğini söyledi. Ona ne oldu bilmiyorum. İyi bir Müslüman erkekle evliydi, ama herhalde o da Alex gibi lanet olası bir alçağa dönüşmüştür.

"Biliyor musun, Zagreb'den ayrılmak hayatta yaptığım en büyük aptallıktı."

18

Gidiş

Kırık kalbin de seninle birlikte gelir.

Roza'yı bir dahaki görüşümde üzülecek çok şey vardı. Ayetullah Humeyni İran'da demokrasi olmayacağını söylüyordu. Akıl almaz maaş artışları yüzünden herkes hâlâ grevdeydi ve tek iyi haber İdi Amin'in gizlice kaçmış olmasıydı. Herkes insanın diline dolanan "I Will Survive" isimli berbat bir şarkıyı mırıldanıyor, ama çoğumuz aslında hayatta kalamayacağımızı düşünüyorduk. Roza'yı görmek beni neşelendirdi, ama. Yağmurlu bir günde hayvanat bahçesindeki kelebekler evini ziyaret etmek gibiydi. Toplanmamış çöp yığınlarının arasında nergisler de baş vermeye başlamıştı.

Uğradığımda yukarıdan müzik sesi geliyordu. Evde kızımın da dinlediği bir şey olduğunu anladım. Kızım, bazen çocukların ebeveynlerine yaptığı gibi bana zorla dinletmişti, uzun ve karmaşık bir gitar partisyonu vardı ve ben de, "Bu adam gerçek bir müzisyen," demiştim. Bana bakıp, "Fazla beğenme baba, yoksa beni soğutacaksın," demişti. Keşke grubun adını hatırlayabilseydim ama şarkı Sultans of Swing isimli caz müzisyenleri hakkında bir şeydi. Bazen radyoda hâlâ duyuyordum, beni alıp o günlere geri götürüyor, çünkü Roza'yı görmeye gittiğimde uzun zaman Yukarıdaki Bob Dylan'ın gitarında onu çıkarmaya çalışmasını dinlerdik.

Roza'ya, "Peki sonra ne oldu?" diye sordum. "Doğruca buraya mı geldin?"

Biraz acı acı güldü ve, "Kahrolası Bosna'ya gittim," dedi.

"Neden?" Yugoslavya haritasını zihnimde canlandırmaya, Bosna'nın nerede olduğunu gözlerimin önüne getirmeye çalışıyordum. Beceremedim ve sık sık olduğu gibi Sutton'a döndüğümde açıp bakmak zorunda kaldım.

"Evde büyük sorunlarım vardı. Her ikisi de bana deli olduğumu, hayatımı altüst ettiğimin farkında olmadığımı söylüyorlardı. Belki gidersem kendimi arkamda bırakabileceğimi düşündüm. Kaçmak, kendilerini öldürmeden intihar etmek isteyenlere göredir.

"İşe yaramıyor mu?"

Başını salladı. "Hayır yaramıyor. Giderken kendini de götürmek zorunda kalıyorsun. Kahrolası Bosna'da işe yaramadı."

"İngiltere'ye gelmek istediğini sanıyordum."

O alaycı ifadelerinden birini takındı. "Generala Zdanova Caddesi'ndeki elçiliğe gittim. Şöyle oluyor: Çalışma ruhsatı olmadan vize alamıyorsun ve vizen yoksa da çalışma ruhsatı vermiyorlar. İşin yoksa ikisini de alamıyorsun, ikisi birden olmadan zaten iş bulamıyorsun. Çok basit. Herkes, 'Bak Roza, oraya turist olarak gidersin, bir dil okulunda kalırsın. İngilizce öğrenirsen sana kalma izni verirler. Sonra da iş bulursun, çünkü er geç birisi seni beğenip bir iş verir,' diyordu. Ben de öyle yapmaya karar verdim ama önce para biriktirmem gerekiyordu. İşte bu yüzden kahrolası Bosna'ya gittim, çünkü orada bir kereste fabrikasında büro işi buldum.

"Berbat bir yerdi. Ağaçlardan başka hiçbir şeyin olmadığı bir yamaçta, köy gibi bir yerdi. Her sabah şafak vakti ezan sesiyle uyanıp deliye dönüyordum. Daha önce hiç Müslümanlarla yaşamamıştım ve buradakiler Fatima gibi incelmiş değillerdi. Saraybosna'ya gitmeyi severim, modern insanlardır, ama bunları anlamıyordum ve onlar da benim işe yaramaz biri olduğumu düşünüyorlardı. Bazıları gâvurların yoluna tükürüyordu. Barbarlarla yaşıyorum, diye düşündüm. Onca yıl Tito'nun yönetiminde yaşamışlardı ama hiç fark etmemişti.

"Bir fırının üstünde küçük bir odam vardı ve her akşam iş çıkışı yalnız başıma oturuyordum. Gidecek hiçbir yerim, konuşacak hiç kimsem yoktu. Yalnızca Alex'i düşünüp öfkeleniyordum. Dışarı çıkamıyordum çünkü tüm erkekler benim serbest biri olduğumu düşünüyordu ve ben de erkeklerle mücadele ettiğim için bana 'kedi' dediklerini, kadınların da kocalarını baştan çıkaracağımı düşündükleri için 'fahişe' dediklerini fark ettim. Erkekler bazen gelip bana para teklif ediyorlardı, çünkü gâvur bir kadının fahişe olması gerektiğine inanıyorlardı."

"Sonra bir gün bir şey oldu. Bir tatil günü sokakta yürürken karşı kaldırımdan birisi bana seslendi ve bu sıska tip koşarak gelip beni öpmeye kalkıştı. Her neyse, ona vurdum. 'Öfkelenince daha da güzel oluyorsun,' dedi. 'Kaybol,' dedim. O da, 'Seni sokağın karşısından gördüm ve seninle sevişmemiz gerektiğini anladım. Kader böyle,' dedi."

"'Saçma,' dedim. 'Yok yok yok, bu doğru. Tanrı böyle istiyor. Gidip bir yerde konuşabilir miyiz? Çok gerekli,' dedi."

"Ona baktım ve aslında oldukça iyi birine benzediğini düşündüm. Bakışları sıcaktı. "Nerede oturuyorsun?" dedi, ben de fırının üstündeki küçük odamı gösterme hatasına düştüm. Kolumdan tuttu, dükkânın sahiplerinin önünden geçerek beni oraya sürükledi. Dükkân sahipleri zor durumda olduğumu anlamalarına rağmen hiçbir şey yapmadılar Adam, "O benim kız kardeşim," dedi ve onlar da bir çift balık gibi öylece baktılar.

Adam yukarıda beni tek eliyle bir köşeye sıkıştırdı, diğeriyle de soyunmaya çalışıyordu. Bir yandan da herhalde bir şiir kitabından aparttığı saçmalıkları söylüyordu. Nasıl kadermiş, ben uzayda bir çizgiymişim, o bir başka çizgiymiş, şimdi de kesişiyormuşuz çünkü çizgiler mutlaka kesişirmiş. Elini üstümden itmeye çalışıyor ve imdat diye bağırmam gerektiğini düşünüyor, ama her nedense çok utanıyordum.

Sonra pantolonunu çıkarmak için beni bırakmak zorunda kaldı. Ben de fırsatı değerlendirip komodindeki abajuru kaptım ve ona doğru sallayarak dışarı çıkmasını söyledim.

"Bana öylece bakıp elini cebine attı ve pis bir tomar para çıkardı. Onu bana uzatıp, 'Bak, bu sana,' dedi. Abajurla ona vurmaya çalıştım ama çekildi. Giysilerini tekrar giyip, 'Deli fahişe,' dedi. 'Kardeşlerimle gelip sana bir ders vereceğim. Çok beklemeyeceksin merak etme, deli fahişe, çok beklemeyeceksin.'"

Öyle yerlerde Arnavutların hepsinin bir düzine erkek kardeşi vardır ve hepsi de av tüfekleriyle gezerler. Kan davalarına girişip, namus cinayetleri işlerler, tehditlerini de mutlaka yerine getirirler. O yüzden bütün gece uyumadım. Sabah olunca bavulumu toplayıp ilk otobüsle Saraybosna'ya, oradan da ilk otobüsle Belgrad'a gittim. Ayrılmadan önce fırıncının karşısına dikildim. "Neden bana yardım etmediniz?" dedim, adam da "Biz karışmayız," dedi. İşte o zaman, kira ödememe ve hatta Hıristiyan bile olmama rağmen, onlar için de yalnızca bir gâvur olduğumu anladım. "Sizden tiksiniyorum," dedim ve oradan ayrıldım. O günden beri o insanlardan nefret etmeye başladım, çünkü sizi pislik olarak düşündükleri zaman hiçbir seçeneğiniz olmuyor. Bir daha asla oraya gitmesem de bu birazcık mutlu ölmem için iyi bir neden olur.

"Eve döndüğümde Bayan Radic ile Tasha'yı görmeye gittim. Birkaç kez de annemi görmeye şehre indim. Pasaportumla çıkış iznimi bekliyordum. Belgeleri babama imzalattım, çünkü o yalnızca İtalya'ya gideceğimi sanıyordu. Alex'le eskiden Dubrovnik'e ya da Trieste'ye gidip bir zenginin teknesinde çalışarak gezme hayalimiz vardı. Ben bunu kendim de yaparım, diye düşündüm. Arnavut'un dediği gibi, deli fahişenin tekiydim ben."

"Bir sabah babam işe gittikten sonra kalktım ve ona ne yaptığım konusunda uzun bir mektup yazmaya çalıştım, ama her nedense kendimi ifade edemedim. Bir sürü sözcüğün üstünü çizdim, bütün sözcüklerle duygular karmakarışık oldu ve içimden ağlamak geldiği için bıraktım. Yukarı çıkıp küçükken yaptığım gibi parmaklarımı kurşun deliklerine sokup eskiden Tasha ile sabahlara kadar kıkırdadığımız yatağa ve oyuncak ayılarıma

baktım. Dışarıda, bahçede eski araba beygirinin yem yediğini görebiliyordum. Kendi kendime, "Tamam, bir yıl sonra döneceğim," dedim.

"Babamı görmeye Belgrad'a gittim, ama devlet güvenliği söz konusu olunca bir ofise girmenin kolay olmadığını öğrendim. Kapıdaki polisi güçlükle aştım ama resepsiyondaki kız babamın ofisine telefon etmek istemedi. Sonunda oraya çıkabildiğimde ne kadar küçük ve sıkışık olduğunu görünce çok şaşırdım. Ben hep babamın daha önemli olduğunu sanmıştım. Her yer yığınlarca kâğıtlarla doluydu ve yıllardır badana yüzü görmemişti. Dosya dolabının çekmecesi kapanmıyordu. Duvarda Tito'nun her zamanki resmi solmuş, köşeleri kıvrık ve yırtılmıştı. Bir de partizan giysili çok güzel bir genç kadının siyah-beyaz fotoğrafı vardı. Altında kendine güvenen iri harflerle, "*Sonsuza dek sevgilerimle, Slavica*" yazıyordu.

"Babam bavulumu işaret edip 'Bugün gideceğini bilmiyordum,' dedi. 'Ben de,' dedim. 'Keşke kalsaydın. Dinarlara karşı hemen hemen hiç para alamayacağını biliyorsun. İtalya'ya, öyle değil mi?"

"Yalan söylemeye dayanamadım ve, 'Belki İngiltere'ye gitmeye çalışırım,' dedim. 'Ah, hep İngiltere'ye gitmeyi istemişimdir,' dedi. Winston Churchill. Big Ben. Beyaz yarlar. Neden benim iznime kadar beklemiyorsun? Belki hep beraber gidebiliriz. Tasha'yı da alırız. Zaten senin İngiltere'ye gidecek kadar paran yoktur. Ben yıllardır çalışıyorum ama benim param bile anca yeter."

"Baba, gitmeliyim," dedim. O da, "İstediğin kadar uzağa gidebilirsin, ama kırık kalbin de seninle birlikte gelir," dedi.

"Yalnızca bir tatil," dedim. Fotoğrafı gösterip sordum. "Slavica kim?"

"Öldürüldü," dedi. "Sanırım evlenecektik." Gülümseyen güzel kızın resmine baktım ve, "Belki de mutlu olurdunuz," dedim. "Ama seninle Friedrich olmazdı." Lanet, varlığımı güzel bir partizanın savaşta ölümüne borçluyum, diye düşündüm. Benim gibi, annesiyle babası kötü bir ikinci tercihe razı olan milyonlarca insan olmalıydı. Babam, "Tasha'ya benziyor-

du," dedi. "Aynı karakterleri aynıydı. Tasha'yı gördüğümde içim hep bir tuhaf oluyor."

"Ne oldu ona?"

"Ustase'nin eline düştü. O insanların neye benzediğini bilirsin. Her neyse, tıpkı bir taşbebeği çekiçle kırar gibi mahvettiler onu ve cesedini de bir çite astılar. Yapmadıkları kalmamıştı."

"Annemi hiç sevdin mi?"

"Farklı türde sevgiler vardır."

"Slavica'nın güzel bir fotoğrafıydı. Boynu ince, kaşları hilal gibiydi. Hüzünlü gözler. Saçını atkuyruğu yapmıştı. Sesini hayal edebiliyordum."

"Babam, beni bankaya götürdü ve biraz dinar çekti, sonra benimle otobüs terminaline gelip biletimi aldı. "Büyük olayı kaçırabilirsin," dedi.

"Hangi büyük olayı?" dedim ve cevap verdi. "İhtiyar ölüyor."

"Oh," dedim. Hep Tito'nun ölümsüz olduğunu düşünmüştüm.

"Evet," dedi babam. "Ve her şey cehenneme gidecek. Uğrunda mücadele ettiğimiz her şey. Görevim nedeniyle bana çok bilgi geliyor. Akbabalar toplanmakta. Bütün milliyetçiler ve yobazlar. Yaklaşan fırsatı görüyorlar. İhtiyar gittikten sonra bu ülkeye on yıl vermem. Şansım varsa ölmüş olurum, çünkü taşkafaların her şeyin içine etmelerini görmek istemiyorum. Biliyor musun, İhtiyar iktidarı merkezden dağıtıyor. Daha iyisini bilmeliydi."

"Saçmalama baba, her şey iyi olacak," dedim. Sonra veda etmek için öptüm onu. 'Dinle baba, gerçekten üzgünüm,' dedim. 'Ben de,' dedi. İkimiz de neden söz ettiğimizi biliyorduk. Kendim için değil, ona yapmış olduğum şey için üzülüyordum."

19

Tatmin

"Aşk" için yeterli kafiye yok.

Roza'yı bir daha gördüğümde Yorkshire Canavarı Halifax'da bir kadın daha öldürdüğü için kendimi huzursuz hissediyordum. Ancak bu seferki fahişe değildi. Yeni bir kurbanı her haber alışımda hostes kulübünde kalsa Roza'nın başına neler gelmiş olabileceğini düşünüyordum. Bazen ona sormaya niyetleniyordum, ama birinin ortalarda dolaşıp fahişeleri doğradığından söz etmek düşüncesizlik gibi geliyordu. O da konuyu açmadı, belki farkında bile değildi. Haberleri pek izlemezdi. Politikaya soyut bir biçimde ilgi duyardı, ama ben ona söyleyene dek hükümetin güvenoyunu kaybettiğini ve Callaghan'ın genel seçimlere gitmek üzere olduğunu bile bilmiyordu. Kendi küçük dünyasında yaşıyordu ve orada ne Callaghan'a, ne de Yorkshire Canavarı'na yer vardı.

Ona çikolata getirdim ve bana hikâyesinin bir sonraki kısmını anlatırken hepsini teker teker yedi. Fındıklıları ise bana bıraktı. Dişleri hafif aralık olduğundan fındıklı çikolataları yemediğini söyledi.

Hikâye anlatma işi artık iyice ciddileşmişti. Bir sonraki tefrika için geliyordum. Sadece, "Bana İngiltere'ye nasıl geldiğini anlatacaktın," demem le bir sonraki bölüme başlıyordu. Ben de orada oturup onu seyredi-

yor, onu ne kadar çok arzuladığımı düşünüyordum. Seven Sisters Yolu'nda kaldırımda beş sterlinlik bir banknot bulmuş ve kendim de tahvil fonum yirmi beş sterlin biriktirmiştim. Kendimi iyimser hissediyordum. Roza neşeli olmama memnun olduğunu söyledi.

"Aklım olsa Dubrovnik'e giderim," diye başladı. "Çok daha çabuk ve kolay olurdu. Ama Trieste'den gitmeye karar vermiştim ve şimdi düşününce nedeninin Zagreb'den geçmek zorunda olmak olduğunu anlıyorum. Çünkü Alex, Zagreb'deydi."

"Nisandı ve bütün ülke çiçeklerle kaplıydı. Çok güzel bir manzaraydı. Yol çoğunlukla Sava Nehri'ni izliyordu ve orası da çok güzeldi."

"Yugoslavya'da otobüs eğlenceliydi. Pikniğe çıkmış gibiydik, herkes fazlasıyla kumanya getirmiş, paylaşıyorlardı. Bazılarında şarap da vardı. Yüksek sesle konuşup fıkralar anlatıyorlardı. Bazıları satranç oynuyordu. Şoförde kavalla davul ezgilerinden oluşan bir kaset vardı ve Zagreb'e kadar tekrar tekrar çaldı. 'Satisfaction'. Bilir misin?"

"Emin değilim," dedim. "Herhalde kızım bilir. Eve gittiğimde sorarım."

"Stones," dedi Roza. Bilmememe inanamadığını görüyordum. "Yani Rolling Stones mu?" "Evet, Rolling Stones," dedi ve tıpkı eskiden kızımın yaptığı gibi gözlerini devirdi. "Nasıl bir şey?" diye sordum. Roza, bana sanki delirmişim gibi baktı ve, "Şarkı söyleyemem," dedi. "Benden Mick Jagger gibi söylememi beklemiyorsun, değil mi?"

"Oh, ama Mick Jagger'ı biliyorum," dedim.

"İyi. Şarkı şöyle: 'Hiç tatmin olamıyorum.'"

"Gramer berbat," dedim. "Bu aslında her zaman tatmin olmaktan başka hiçbir seçeneğim yok anlamına geliyor."

"Şikâyetini Mick Jagger'a söyle, tamam mı? Her neyse, herkes şarkıya katılıyordu ve erkeklerden bazıları Mick Jagger'ı taklit ediyorlardı, bilirsin işte, koridorda hoplayıp zıplayıp kola şişesini mikrofon gibi tutuyorlardı. Şoför de kasedi durmadan başa sarıyor ve adamlar dudaklarını şişiriyorlardı. Sonra trafik polisi, bizi durdurdu ve insanların otobüste dans etmelerine izin verdiği için şoförü azarladı. Ondan sonra yarım saat hepi-

miz uslu uslu oturduk. Biliyor musun, o zamanlar Yugoslavya'da tatmin olan fazla insan yoktu. Bizim için güzel bir şarkıydı."

"Her neyse, Zagreb'e yaklaştık ve banliyölerdeki güzel villaları görünce midem bulanmaya başladı. Drziceva Caddesi'ndeki otobüs terminalinde, 'Birkaç saate Trieste otobüsüne bineceğim, gidip biraz dolaşayım,' dedim. 'Belki gider Fatima'yı görürüm.' Ama hayır, gidip görmek istediğim kişinin Alex olduğunu fark ettim. Otellerden birinin önünden geçerken lobide yalnızca dolar ve mark karşılığı turistlerle yatan o fahişelerden vardı. Katedralin önüne geldiğimde, gidip Alex'i görmeyeceğim, diye düşündüm. Belki ona gidip odasını yeni baştan yakıp yıkarım diyordum, ama şimdi, o işler için çok yorgunum, diye düşündüm. Sonra da kendi kendime "Haydi Roza, sen bir partizanın kızısın, sana vız gelir," dedim. Öyleyken bile, bir süre katedralin merdivenlerinde oturdum, sonra gidip öğrenciyken hiç uğramadığım bir yerde kahve içtim. Sonra da gidip St. Mark'ın merdivenlerinde oturdum, güvercinleri seyrettim ve oldukça fazla sigara içtim. Gözyaşlarım bir türlü akmıyor, midem bulanıyordu. Sonunda otobüs terminaline geri döndüm ve Trieste'ye doğru yola çıktığımda, pekâlâ Alex, sonsuza kadar lanet olsun sana, diye düşünüyordum. Zagreb'den tekrar ayrılmak hüzünlüydü ama.

"Trieste otobüsünde yanıma yaşlı bir adam oturdu. 'Umarım rahatsız etmiyorum, ama senin gibi bir güzelin yanında oturmak benim gibi yaşlı bir adamı bir süreliğine mutlu eder,' dedi. İyi bir adam olduğunu anlamıştım. Elinde o günlerde hepimizin kendimizi öldürdüğümüz Drina sigaraları vardı, bana da tuttu. Bir kuraklık daha olup olmayacağından söz etmek istyordu, çünkü son kuraklıkta patlıcanları mahvolmuştu. Sonra bana ölmekten korkup korkmadığımı sordu.

"Ben yalnızca rahat bırakılmak ve Alex'i düşünmek istiyordum. Hiçbir planım olmadan atlayıp gitmekten de huzursuzdum, ama ondan kaçamadım. Durmadan konuşmak, konuşmak ve konuşmak istiyordu. Ama unutmadığım bazı şeyler de söyledi. Hayatın evrende bir yürüyüş olduğunu ve o yürüyüşün sonunda insanın öyle yorulduğunu, ki ölüme artık al-

dırmadığını, yalnızca uyumak istediğini anlattı. Savaştan önce bir aydınken artık kimsenin onu dinlemediğini, şimdi yalnızca ihtiyar bir köylü olduğunu söyledi. İspanya İç Savaşı'nda çarpıştığını anlattı ve İspanya'ya gidecek olursam onun için Franco'nun mezarına tükürmemi rica etti. Sonra Roma'ya gitmek istemesinin bir nedeninin de Mussolini'nin mezarına tükürmek istemesi olduğunu anlattı. Mezarı olduğunu sanmadığımı söyledim. Onu öylesine bir yere atmışlardı galiba. İnsanlığın acılarının hiç bitmeyeceğini, çünkü insanoğlunun her şeyden çok acı çekmeyi sevdiğini ve kendisinin işte bu yüzden komünist olmaktan vazgeçtiğini söyledi. Herbirimiz, hayatın burnunda küçücük birer sümük damlasıymışız ve mutlu ölebilirmiş, çünkü en azından tarlalarında işe başladığı yıllara oranla daha çok at gübresi varmış.

"Pencereden dışarı bakıyor, Hırvatistan kadar güzel bir ülkenin nasıl olup da Alex gibi bir adam çıkartabildiğini düşünüyordum.

"Sonra ihtiyar uyuyakaldı ve ben de eskiden anneannemin koltukta her uyuyakalışında hissettiğim korkuya kapıldım. Hani insan onun öleceğinden korkar. Kulak kabartıp ihtiyarın nefes alıp almadığını dinliyordum, ama o en kritik anlarda uyanıp 'Şurada, şimdi göremiyorsun, altı kuleli çok güzel bir şato var,' gibi şeyler söylüyordu. Ya da; 'Şuradaki köyde bir Alman generali öldürülmüştü. Onlar da köydeki bütün erkekleri öldürdüler. Şimdi orada yalnızca siyahlar giymiş acuzeler yaşıyor ve hiçbir erkeği sokmuyorlar. Kuzgunlara benziyorlar. Almanlar tüm cesetlerin gözlerini de oyup bir sepet içinde göndermişlerdi. Biliyor musun? Size bunu anlatmazlar, ama biz Yugoslavlar müttefiklerle savaştığımızdan daha çok birbirimizle savaştık. Sonunda ben eve döndüm. Ne oldu biliyor musun? Bir karım, bir kızım, küçük bir de oğlum vardı ve onlar öldürülürken ben bir tarlada saklandım. Çığlıklarını duyabiliyordum. Elimde silah niyetine yalnızca bir kürek vardı.'

"'Bana bunları niye anlatıyorsunuz?' diye sordum, 'Çünkü sen, beni tanımıyorsun,' dedi. Sessizce ağlamaya başlayınca Ljubljana'ya gelene dek elini tuttum. Kâğıt gibi kupkuruydu ve seyiriyordu. Ljubljana'dan sonra

savaştan önce yazmış olduğu şiirlerden parçalar okudu ve Arnavutlarla ilgili birkaç fıkra anlattı. 'Aşk' ve 'Güzellik' için yeterince kafiye olmadığını söyledi. Sana bütün bunları neden anlattığımı bilmiyorum. Önemli değil, yalnızca anılar."

Sözünü yarıda kestiğinde şaşırdım ve bir an ne diyeceğimi bilemedim. "Belli ki sende iz bırakmış. Sorun değil, ben seni dinlemeyi seviyorum. Belki bir gün ben de sana başıma gelen her şeyi anlatırım. Eğer sıkılmazsan."

"Onu çok düşünüyorum," dedi Roza. "Herhalde ölmüştür."

"Onu en son Trieste'de gördün herhalde?"

"Evet. Piazza Libertà'da vedalaştık. Bilirsin hani, otobüs terminalinin olduğu yer. Beni iki yanağımdan öptü ve, 'Fırsatın olursa Franco'yu unutma,' dedi. Yakınlarda, yirmi bin kişinin yakıldığı bir toplama kampının olduğu bir yere gidecekti. Onun turizm anlayışı böyleydi işte. Gezmesinin amacı insanların temelde birer pislik olduğunu görmekti. 'Bana keşke yirmi beş yaşında olsaydım diye düşündürtüyorsun,' dedi, ben de, 'Sen de bana keşke yetmişimde olsaydım dedirtiyorsun,' dedim."

"Biliyor musun? Sınırı geçerken kendimi kötü hissettim. Daha önce hiç yurt dışına çıkmamıştım. Birdenbire kendimi hain gibi hissettim. Limana giderim, diye düşündüm ve eğer cesaretim kırılırsa eve dönecektim."

"'Babanın böyle gitmene izin vermesine çok şaşırdım," dedim. "Eğer senin de kızın yirmi yaşında olsaydı, istediği zaman gitmesini önler miydin?"

Başımı iki yana salladım. "Ama düzgün bir planın yokmuş. Hiçbir şey ayarlamamışsın."

"Sanırım babamın hiçbir otoritesi yoktu. Olanlar yüzünden onu almıştım elinden. Belki de içi rahatlamıştı."

"Bana delilik gibi geliyor."

Bir kahkaha attı ve cilveli bir bakış fırlattı. "Ama Chris, biliyorsun ki ben çılgın bir kızım."

"Peki limanda bir gemiye mi bindin?"

"Hemen değil. Deli gibi yağmur yağıyordu ve elimdeki rehberde kadınlarla evli çiftlere oda vererek varlığını sürdüren bir manastırdan söz ediyordu. Yağmur altında oraya yürüdüm. Çok ucuzdu. İnsanın baktığı her yerde bir Bâkire Meryem heykeli vardı. Bâkirelerden kıpırdayacak yer yoktu. Minicik çarmıha gerilmiş Hz. İsa heykellerinin bolluğundan sinirlerim bozuldu. Duvarda asılı o işkence gören sıska adamları hiç sevmem. Her neyse, rahibeler çok kibardı ve bana içinde et olmayan makarna verdiler. Yattım ama uyku tutmadı.

"Trieste de tıpkı Ljubljana'ya benziyor. Kendimi yurtdışındaymış gibi hissetmiyordum. Ama bütün şehir kavrulmuş kahve kokuyordu. Harikaydı. Biliyor musun? Rüzgâr çok güçlüyken insanlar asılıp kendilerini çeksinler, diye sokaklara ipler germişler. Bora dedikleri bir rüzgârları var, insanı alıp götürüyor."

"Sabah ne yaptım biliyor musun? Doğru dürüst tamponlarla, tahriş etmeyen tuvalet kâğıdı aldım. Sonra rıhtıma indim. Limanda pek çok büyük gemi vardı, ama onun dışında her yer otoparktı. Keşke Dubrovnik'e gitseymişim, diye düşündüm, ama sonra yatların durduğu yeri buldum. Hepsi de güzel ve zarif, minik bayrakları ve titreşen donanımlarıyla suyun üstünde inip çıkıyorlardı. Bavulumun üstüne oturdum. Tekneleri, sularda parlayan güneş ışığını seyretmek bile beni mutlu etmişti. Denize baktığında gökyüzünün sulara kavuştuğu ufuk görülebiliyordu.

"Her neyse, bütün teknelerin etrafını dolandım ve gördüğüm herkese, teknede mürettebat isteyip istemediklerini sordum. Ben İtalyanca bilmiyordum, diğerleri de Sırpça-Hırvatça bilmiyordu, ve İngilizce sormam gerekti. Okulda biraz İngilizce öğrenmiştim, ama işe yaramazdı. "Oh hava ne güzel", "Şekeri uzatır mısın?", "Özür dilerim, kütüphane nerede acaba?" gibi şeyler öğrenmiştim.

"Kimsede verecek iş yoktu ve ben de, 'Eve gitsem iyi olacak,' diye düşünmeye başlamıştım. Sonunda teknelerin birisinde 'Benim adama ihtiyacım yok, ama sanırım Francis'in var,' dedi. Mürettebatı burada indi. 'Francis mi?' dedim. 'Birkaç tekne ileride, *Sweet Olivia Bunbury* isimli

eski bir tekne,' dedi. 'Nereye gidiyor?' diye sorunca da, 'İngiltere'ye dönüyor,' dedi. Tamam, diye düşündüm. Belki de bu kez Roza için Tanrı vardır.'

"Tekneyi buldum. Cilalı koyu renk ahşaptan, pırıl pırıl pirinç aksamlı, eski ve güzel bir tekneydi. Güvertede ip büken bir adam vardı. Bana bakınca, 'Sen Francis misin?' diye sordum. Gerçi o zamanlar İngilizcem çok daha kötüydü ve sanırım, 'Sen Francis mi olmaktasın?' gibi bir şeyler sormuş olmalıyım.

"'Evet, benim,' dedi. 'Sen kimsin?'

"Sende iş olduğunu söylediler. İngiltere'ye gitmeyi istiyor ben."

"'Pasaportun var mı?' dedi, gösterdim. 'Peki vizen var mı? İngiltere için vize gerekmiyor mu?' 'Yugoslavlar için hayır,' dedim. Aslında bilmiyordum ama yine de öyle söyledim.

"Tecrüben var mı?" dedi.

"O sözcüğü bilemeyince tekrarladı: 'Daha önce hiç teknede çalıştın mı?' dedi. 'Hayır ama aptal değilim, öğrenebilirim,' dedim.

"Bana sanki deliymişim gibi baktı ve, 'Kusura bakma, bana tecrübeli birileri lazım,' dedi.

"O kadar üzülmüştüm ki, bavulumun üstüne oturup ağlamaya başladım. O da küfretmeye başladı ve işine devam etti. Sonunda, 'Baksana, iyi yemek pişirmeyi bilir misin?' dedi. Başımı kaldırıp, 'Hoş bir aşçıyımdır,' gibi bir şeyler geveledim. Gülmeye başladı. 'Tamam, bu akşam hoş bir şey pişir, eğer iyi olursa seni tekneye almayı düşünebilirim,' dedi.

"'Malzemen var mı?' diye sordum. 'Buzdolabına bak,' dedi. Tekneye çıktım, güverteye basmama izin vermeden önce ayakkabılarımı kontrol etti. Yalnızca düz ayakkabılarla girilebiliyordu. Her neyse, aşağı inip buzdolabına baktım, işe yarar bir şey yoktu. Eski şeyler ve yarısı yenmiş bir sürü eski konserve. 'Sen yemek yemiyor musun?' diye sordum. 'Kendim pişirdiğim zaman hayır,' dedi. 'Para ver, gidip yiyecek bir şeyler alayım.' 'Sana para vermemi mi istiyorsun?' dedi. 'Bak, bavulumu burada bırakıyorum,' dedim. 'Elimde bavulla gidip yiyecek alamam değil mi bayım?' Bana birkaç liret verdi, ben de gidip iki tekir balığı, bolca sebze, pirinç,

sarmısak ve taze ekmek gibi doğru dürüst bir şeyler aldım. Akşam, tekir daha lezzetli olsun, diye ciğerini çıkarmadan hazırladım, İngiliz balıkları gibi fazla pişirmedim, yanına da limon ve sarmısaklı karideslerle ile kekikli zeytinyağında çok yavaş pişmiş patatesler koydum. Zeytin ve kırmızı soğanlı güzel bir de salata yapıp, iyi de bir şarap buldum. Hepsini yedi ve, 'Tanrım Roza, yelkeni hiç bilmesen de umurumda değil,' dedi. Biliyor musun, İngilizlerin güzel yemeklere düşkünlüğünü ilk o zaman öğrendim. İstediğini böyle elde edebiliyorsun. İngiliz anneler yemek pişirmediğinden, eğer doğru düzgün bir yemek yaparsan çok şaşırıyor ve etkileniyorlar. Her neyse, o akşam manastıra geri dönmedim ve teknenin burnuna yakın o daracık yerde uyudum.

"O şekilde mi geminin mürettebatı oldun?"

Roza kendinden memnun bir ifadeyle başını salladı. "Denizciliği çok çabuk öğrendim. Bir de uzun sarı saçlı, kaslı bir Avustralyalı vardı. İyi bir adamdı. Kocaman bembeyaz dişleri vardı. Avustralya'yı sevdirdi bana. Palma'ya kadar geldi ve ben de o arada yapılacak her şeyi çoğunlukla öğrenmiştim. Francis, İspanya'da başkasını bulamadı, hem de zaten artık çok geç olmuştu."

"Çok geç mi?"

"Benimle yatıyordu. Teknede ayak altında başka birinin daha olmasını istemiyordu."

Roza'nın böyle konuşmasından nefret ediyordum. Rahatsız oluyordum. Kaba ve basitti. Gerçek karakterini yansıttığını da düşünmüyordum. Yalnızca bir tür yapay rahatlıkla, etki uyandırmak için yapıyordu ve benim tepkimi ölçmek istediğinden de doğruca gözlerimin içine bakıyordu. Her neyse, başkasıyla sevişmekten söz ettiğinde ben kıskançlık krizleri geçiriyordum. Düşünmek bile bana acı veriyordu. "Sanki senin hiç rolün yokmuş gibi söylüyorsun," dedim. "Pekâlâ," dedi. "Ben de onunla yatıyordum. Alex'i kafamdan silmek istiyordum, tamam mı? Hem sevişmek de değildi, yalnızca yatmaktı."

"Peki kimmiş bu Francis?"

"Neden? Onu tanıdığını mı düşünüyorsun? Tamam, otuz yaşlarındaydı, çok hoştu, uzun boyluydu ve bol parası vardı. Ondan yeterince hoşlandım. Belki âşık da olabilirdim. Bana sevecenliği tattırdı."

"O sana âşık oldu mu?"

"Tabii." Sigarasından bir nefes çekip külünü koltuğun yağlı kolundaki tablaya silkti. Sonra da söndürdü. "Teknedeki günleri dinlemek ister misin?"

"Peki, bana tekneyi anlat," dedim.

"Küçük bir tuvaleti vardı ve dolması için pompalamak gerekiyordu. Duvarda şöyle yazıyordu: '*Oraya önden yemediğiniz hiçbir şeyi koymayınız.*' Yani kusmak serbestti. Aşağıdayken tekne hareket halindeyse her zaman midem bulanıyordu. Dümenin yanı başında da küçük bir tabela vardı: '*Kaptanın sözü kanundur.*'"

Saatime baktım ve eğer dönüş saatine kalmadan gitmek istiyorsam kalkmam gerektiğini fark ettim. Zaten içimde beliren hislerden nefret ediyordum. "'Bak Roza, korkarım gitmek zorundayım,'" dedim. 'Bir dahaki sefere anlatır mısın?'

Kapıda hoşça kal derken beni öptü. Yanaklarımdan sonra dudaklarıma da kondurduğu öpücük az daha şehvetli bir öpüşmeye dönüşecekti. O dışkı rengi Allegro'ma binip giderken az daha gerçekleşecek o öpücüğü düşündüm ve kendimi daha iyi hissettim.

20

Yolculuk

Ben hiç yunus öldürmemiştim.

İktidara Bayan Thatcher geldi ve herkes neler olacağını merak etmeye başladı. Callaghan'ın gitmesine üzülmemiştim. Kimsenin de üzüldüğünü sanmıyorum. İşin başında iyi bir adamın olması güzeldi, ama o hiç işin başında olmamıştı ki. Yaptığı en unutulmaz şey bir konferansta "Karım Bana İzin Vermez" şarkısını söylemekti. Roza'nın da hiç umurunda değildi. Politik açıdan tek kaygısı Tito'nun ölüp ölmeyeceğiydi.

O zamanlar kızımın sürekli dinlediği bir şarkıdan rahatsız olduğumu hatırlıyorum. Adı "Roxanne"dı ve tiz sesli bir adam söylüyordu. Karısının nasıl kırmızı fenerini yakmasının gerekmediğini anlatıyordu ve, Roza'nın eskiden beş yüz sterlin aldığını söylemesini anımsatıyordu. Kaç erkekle yattığını merak ediyordum. Bu yüzden bana itici geliyordu, ama onu arzulamaktan da vazgeçmiyordum. Dürüst olmak gerekirse, düşüncesi bile tahrik ediyordu. Neden bilmiyorum, çünkü öyle olmaması gerekirdi. Sapkınca bir şeydi. Belki de bu şekilde şansımın -benimle yatması konusunda- arttığını düşünüyordum ve böyle düşündüğüm için de utanıyordum.

Kızım, benim dinlediği müziğe karşı olan ilgimden endişelenmeye başlamıştı. Ona hiç de doğru gelmiyordu bu. Kendi beğenisini sorgulamak

zorunda kalıyordu. Ona, 'Aslında amacın anne ve babanı dışlamak?' dedim. Güldü, ama inkâr etmedi.

Uğradığımda YBD, Bayan Thatcher'ın iktidara gelmesinden dolayı yine siyah pazubent takmıştı. Ona baktım ve düşündüm: 'Sana on yıl veriyorum. Sonra sen de tıpkı annenle baban gibi muhafazakârlara oy verirsin. On yıl sonra da bunu itiraf eder, bir on yıl daha geçtikten sonra onlar için oy toplamaya başlarsın." Tabii hiçbir şey söylemedim. Gençlere ahkâm kesmenin bir yararı yoktur; eninde sonunda ne olacaklarsa onu olmalarını beklemek gerekiyordu.

Roza bodrumda, gazlı şöminenin önündeki yağlı koltuğundaydı. YBD'nin kedisini kucağında görünce çok şaşırdım. Hayvanın tüylerini tarıyordu. Sarı gözlü, kalkık burunlu, siyah beyaz tüylü bir hayvandı; patilerini üst üste koyuyor ve eski bir Mersedes gibi hırıltılı sesler çıkarıyordu. 'Roza, bunlara fobin var sanıyordum!' dedim. Gülümsedi. 'Ben de öyle sanıyordum ama bu çok tatlı. Beni bekleyip içeri girince bacaklarıma sürtünüyor, geceleri de gelip yanımda yatmak istiyor. Ama bu kez kuş almayacağım.'

"Çok şaşırdım," dedim.

"Her şey değişiyor," dedi. "Eninde sonunda her şey değişiyor, her şey." Bana ancak imalı diyebileceğim bir şekilde gülümsedi.

O kahveyi pişirirken oturup duvardaki çatlakları seyrettim. Her gelişimde daha uzuyorlardı. Evi ne zaman yıkıp yeniden yapacaklarını merak ettim.

Roza gelip kahveyi koydu ve, "Sana Francis'le tekneyi anlatıyordum," dedi.

"Evet," dedim.

"İyi biriydi," dedi Roza. "Hüzünlü bir havası vardı. Kendimi anne gibi hissettiriyordu bana."

"Anaç demek istiyorsun."

"Peki, anaç olsun. Her neyse, teknede çok ustaydı. Her zaman meşgul, her an bir şeyleri kontrol ediyordu. Sürekli ileri, denize bakıyordu. Tabii, beni becermek için tekneye aldı, diye düşünüyordum, ama o bu konu-

da hiçbir şey yapmıyordu. Bazen sanki kazayla olmuş gibi bana dokunuyordu. Belki öyle, belki değil diye düşünüyordum. Belki de bu İngiliz kibarlığı filandır, diyordum."

"Her neyse, bir gün bana, 'Evden neden ayrıldın?' diye sordu. Ona pek çok şey anlattım, en sonunda da Alex'ten söz ettim ve ağlamaya başladım. Belki biraz bilinçli, belki de değildi. Mutfakta yan yana oturuyorduk. Benim için üzüldü ve kolunu omzuma doladı. 'Hey Roza, herkesin kalp ağrısı vardır,' dedi. 'Bu, evi terk etmek için geçerli bir neden değil.'"

"Bana iyi davrandığı için ağlayarak rahatladım. Bana mendilini uzattı, ben de başımı göğsüne yasladım ve elim gömleğinin içine girdi. Kazaydı, ama o başka türlü sandı."

"Peki Avustralyalı neredeydi?" diye sordum.

"O alışverişe gitmişti. Rimini'de limandaydık. Çok romantikti."

"Ona, 'Bazen keşke bir başkası olsaydım diye diliyorum,' dedim. O da bana, beni olduğum gibi beğendiği yolunda bir şeyler söyledi. İçim ısındı. Bilirsin işte, sonra öpüşmeye başladık ve her şey ondan sonra oldu. Bir seferinde de o da aynı şeyleri yaşadığını ve kendinden sıkıldığını söyledi. Hayır, bu mümkün değil, sen genç ve yakışıklısın. Çalışman bile gerekmiyor, diye düşündüm. Ama artık herkesin kendinden kaçtığını biliyorum. Herkes kaçıyor ve sonra bir gün koşmayı bırakıyorsun, işte o zaman ölüyorsun. Kimse asla ulaşmak istediği yere varamıyor. Sence de öyle değil mi?"

"Nasıl o kadar parası olabiliyor?" diye sordum.

"Çiklet."

"Çiklet mi?"

"Güzel kız ve oğlanlardan oluşan aptal gruplar için aptalca şarkılar işte. Tek bir hit şarkı yapıyorlar yakalıyorlar ve sonra püff... bir daha adlarını bile duymuyorsun. Francis bunlara çiklet dendiğini söyledi. İşte o yüzden bazen bu kadar morali bozuluyordu. Saçma sapan şarkılar yazma konusunda büyük yeteneği vardı. Bu insanı hem zenginleştiriyor, hem de utandırıyordu. Belki de iyi bir fahişe olmak gibi. Her neyse, 'Neden bir kitap yazmıyorsun?' dedim, o da, 'Bir gün bir öykü düşünürsem olur,' dedi.

'İçine beni de koyarsın,' dedim ve güldü. 'Biliyor musun, bu tekne Genç Komünist Öncüler Kampı'na benziyor,' dedim. 'Erken kalkıp pek çok zorunlu aktivite yapıyorsun.' Bunu çok beğendi. Belki de bana âşık olmasının nedeni ona söylediğim aptalca şeylerin onu güldürmesiydi.

"Sana söyleyeyim mi, hiç o kadar çok çalışmamıştım. Cildim karardı ve bütün yağlarım eridi. Öyle sağlıklıydım ki sanki sarhoş olmak gibi, çok hoştu. Yunuslar ve domuzbalıkları gördüm. Bazen kuşlar yelken iplerine konup dinleniyorlardı ve ağzımda her zaman bir tuz tadı vardı. İpler yüzünden bütün tırnaklarım kırıldı, hatta siyah saçlarım yer yer birkaç tutam sarardı.

"Francis yolculuğu olabildiğince uzatmak istiyordu, çünkü bana âşık olmuştu ve sevilmekten de hoşlanıyordu. Her yerde durduk. Bana pek çok güzel şey göstermek istiyordu. Yelken açınca bir hızla gidebiliyorduk. Rüzgâr olmayınca da motorla gidiyorsun. Her akşam yeni bir liman! Öyle romantikti ki. Pasaportum damgalarla doldu. Sıkıcı olan taraf her seferinde uyuşturucu için aranmaktı... bilirsin işte, köpeklerle filan tekneye çıkıyorlardı. Kendimi suçlu gibi hissediyordum, aslında daha önce hayatımda hiç uyuşturucu görmemiştim.

"Bonifacio'yu beğendim. Alicante fena değildi. Cebelitarık'ta bir maymun, el çantamı kapmaya çalıştı. Şu maymunlar hırsızlıkta aynen Arnavutlar gibiler. Portekiz güzeldi; Figueira da Foz, Matozinhos. Hayatımda hiç o kadar balık yemedim. Her yerde gümrük memurları, balıkçılar, tavernacılar, herkes Francis'i tanıyordu ve hepsi de duşlarını kullanmamıza izin veriyorlardı, çünkü teknedeki bir işe yaramıyordu.

"Balık da tuttum. Tekirden tiksindim, çünkü limanda klozeti boşalttığın zaman tuvalet deliğinin başında bekliyorlar ve birbirleriyle yarışırlarken suyun kaynadığını görüyorsun. Lanet olsun, Roza için tekir bitmiştir, diye düşündüm. Kendini boktan var eden balığı yemeyeceğim. Ama zaman zaman tekneyi durdurup güzel balıklar yakalıyorduk. Ben dünyanın en çirkin balığını tuttum. Kocaman korkunç gözleri, dikenleri vardı ve şekli de bir garipti. 'Bunu yemem ben,' dedim, ama çok güzeldi.

"Teknede her şeyin başka bir adı olduğunu biliyor musun? Duvara küpeşte, sol tarafa iskele, arkaya kıç diyorlar ve düğümlerin, teknede her şeyin başka bir adı var. Bir zamanlar biliyordum, ama ne yazık ki artık unuttum."

"Deniz tutmadı mı?"

"Oh, Biscay Körfezi'nde deniz tuttu. Berbat bir denizdi. Fırtınalar, kayalar, batıklar. Yelken değil, motor kullandık. Francis radyodan hava raporlarını dinliyor sürekli haritalara çizgiler çiziyordu. Dört bir yanımızdan dağ gibi dalgalar üstümüze geliyordu. Teknenin burnunu dalgalara çevirecek fırsat bulamadık. Güvertede olsam donuyordum, aşağı insem midem bulanıyordu. Dalgalardan dolayı hep uzun bir kabloyla bir yerlere bağlıydım. Ve yağmur durmadan yağıyor, yağıyor, yağıyordu. Rüzgâr cam gibi kesiyordu."

"Arcachon'da durup Avrupa'nın en büyük kum yığınına baktık ve istiridye yedik. Çam ağaçlarında minik kırmızı sincaplar vardı. Çok güzeldi. Sonra Brest'te durduk ve bir çamaşırhanede çamaşırımızı yıkadık. O kadar yorgunduk ki, beklerken uyuyakaldık. Bir otele gidip doğru düzgün bir yatakta yattık, doğru düzgün duş yaptık, biftek ve patates kızartması yedik. Sevişmeden geçirdiğimiz ilk geceydi, ama sabah tekrar her şey yoluna girdi. Sonra Manş Denizi'nde tankerler büyük sorun oldu. Her an etrafımızı kontrol etmekten keyfimiz kaçtı. Tıpkı balinalara benziyorlardı ve biz de kendimizi dünyanın en küçük balığı gibi hissediyorduk.

"Biliyor musun, gittiğim her yerden Alex'e kartpostal gönderdim. Hepsine de, '*Sevgili Alçak, Burada olmadığına çok memnunum*,' yazdım. Çok kötüydü. Anneme, babama, Tassha ile Fatima'ya düzenli olarak kartlar gönderdim. Bir zamanlar Alex'le evlenmek istediğime inanamıyorum, diye düşünüyordum sürekli."

Sözünü kestim. "Yani artık Francis'le mi evlenmek istiyordun?"

"Düşünüyordum. Belki bana sorarsa ne derdim... sorarsa tabii. Her neyse, yürümedi. Bir gün yunusları seyrediyordum. Teknenin önünden geçiyor ve oynaşıyorlardı. Francis'e, 'Neden hep böyle mutlular?' diye sor-

dum. O da, 'Çünkü o kadar yüzmek onları çok sağlıklı yapıyor. Bir bedenin olduğuna seviniyor ve kendini oradan oraya atıyorsun,' dedi. Teknedeyken ben de bir yunus kadar mutluydum. Bazen her şeyin nasıl berbat olduğunu düşünüyorum ve, 'Peki Roza, sen de bir zamanlar bir yunus kadar mutluydun,' diyorum. Bir zamanlar bunu becerdiğimi düşünmek bile hoş.

"Francis Korfu'da denizcileri kurtaran yunuslar hakkında hikâyeler anlatıldığını söyledi. Eğer yanlışlıkla bile olsa bir tanesini öldürsen yüz elli yıl o uğursuzluğu üzerinden atamazmışın. Biliyor musun, Francis'den sonra çok kötü zamanlar geçirdim ve ben hiç yunus öldürmemiştim."

21

Giriş

Seni bu kadar çok sevmeseydim beni rahatsız etmezdi.

Chris uğradığında kendimi kötü hissediyordum, çünkü radyodan John Wayne'in öldüğünü duymuştum. O zamanlar çok sevdiğim *Deer Hunter* melodisini dinlerken haberler çıktı. Eskiden, öğleden sonraları hostes kulübüne gitmeden önce tüm o aptal kovboy filmlerini seyrederdim ve önceki gecenin şampanya ve sigaralarından hâlâ başım dönüyordu.

"Üzgün olduğum için Chris geldiğinde ona sarıldım, onun da çok hoşuna gitti. Yüzünde gülücükler açtı. Ona John Wayne'den söz ettim, o da, 'Ben aslında hep James Stewart'ı sevmişimdir,' dedi. '*Destry Rides Again*(*), ne güzel filmdi!' dedi.

"Hiç görmedim," dedim. Yıllar sonra gördüm ve çok beğendim. Hoş bir tarafı vardı.

Kahvesini verip, bodrumda otururken sigaramı yaktım ve, 'Biliyor musun, bu kadar sigara içmen beni kaygılandırıyor,' dedi Chris. 'Birinin intihar etmesini izler gibi.'

"Hostes kulübünde çok sigara içmeye başladım," dedim. "İnsan sigarayı ve içkiyi çok içiyor. Daha önceleri bu kadar çok içmezdim."

(*) Kovboy ve Yosma.

"Geçen sefer buradan çıkıp Dr. Patel'e gittiğimde bana sigaraya mı başladın diye sordu. Çok kokuyordum."

Ona yalnızca baktım ve, "Seni sevmesem önemi olmazdı," dedi. "Senden bu kadar hoşlanmasaydım intihar ediyor olman böyle rahatsız etmezdi beni."

Sanki "sevmek" diyecekmiş de son anda "hoşlanmak" demiş gibi geldi bana. İçim hop etti. Chris, "Amcam çok sigara içerdi," dedi. "Güçlü bir adamdı, iriyarıydı. Ordudayken boks şampiyonu olmuştu. Çok sigara içerdi ve durup dururken ciğerleri iflas etti. Anfizemden yani. Nefes alamadığından tükendi ve hiçbir şeyi yapamaz oldu. Bir seferinde onlara uğradığımda tuvalete giderken ona yardım etmek zorunda kaldım. Kuş kadar hafifti ve kalça kemikleri çıkmıştı. Yara bantları sarmışlardı. Ne yaptı biliyor musun?" Chris daha da etkili olsun, diye durdu. "Bir gün tabancayı çenesine dayayıp kafasını uçurdu. Kemik, saç ve beyin parçaları tavana, duvarlara, her yere yapıştı. O sırada ben de evdeydim. Silah sesini duyup da yukarıya koştuğumuzda o odaya girip o korkunç manzarayı görmek hayatımın en kötü deneyimlerinden biriydi. Yengem oracıkta aklını yitirdi ve birkaç ay sonra bana kalırsa yaşadığı o şok yüzünden öldü. İşte bu yüzden tütün işindeki herkesi vurmak geliyor içimden. Hitler'den bile daha kötüler. Düşün bir, kaç milyon insanın kanına girmiş olmalılar." Chris sakin sakin bana baktı, ben de sigarama baktım ve daha ancak yarısını içmiş olmama rağmen söndürdüm. Küllükteki izmarit yığını birdenbire gözüme korkunç göründü. 'Bana ülkeye gelişini anlatacaktın,' dedi.

"Pekâlâ," dedim. "Geriye dönüp baktığımda az iş değildi, ama Francis'i çok rahatsız etti. İlk kez onu gerçekten kızdırıyordum ve kendimi berbat hissettim.

"Manş Denizi'ndeydik ve bana, 'Bence seni Dover'a götürelim, ülkeye oradan giriş yapmalısın,' dedi. 'Belgelerine orada işlem yaptırırsın.'"

"Ben de o noktaya gelmekten korkuyordum. 'Çok müzikal bir cümleydi,' dedim. Bir kaşını kaldırdı. 'Ritmik söyledin.'

"Güldü. 'Peki ne diyorsun Dover'dan girmeye?' dedi.

"Derin bir nefes aldım, midemde bir korku vardı. 'Belgelerim yok sanırım,' dedim.

"Bana budalanın biriymişim gibi baktı. 'Belgelerin yok mu? Ne demek istiyorsun, belgelerim yok diye? Bana vize gerekmediğini söylemiştin. Şaka mı bu?'

"Çok utanmıştım. İçimden küfrediyordum ve yüzüm al al olmuştu. 'Beni almazsın diye korktum,' dedim. 'Kesinlikle almazdım!' diye bağırdı bana. Gözleri ateş saçıyordu ve ben kendimi bir böcek gibi hissediyordum. Daha önce bana hiç sesini yükseltmemişti, çok şaşırmıştım.

"Ben de yapmam gerekeni yaptım ve ağlamaya başladım. 'Ama İngiltere'ye gelmek istiyordum,' dedim. O da, 'Gelemezmişsin ama değil mi?' diyordu, ben de, 'Lütfen, İngiltere'de olmak istiyorum,' diye ağladım.

"'Seni alıp teslim edeceğim,' dedi. 'Eğer isterlerse sınırdışı ederler. Sen ne yaptığını sanıyorsun? Seni Dubrovnik'e filan geri götüreceğimi mi sandın? Nasıl bu kadar aptal olabildin?'

"Francis'in küfrettiğini ilk kez duyuyordum ve çok korkmuştum. Bir yandan ağlıyor, bir yandan da, 'Beni bırakma, bırakma beni,' diyordum. O da söyleniyordu: 'Bana ceza kesebilirler! Teknemi kaybedebilirim! Beni hapse bile atabilirler! Tanrım! Sana güvenebileceğimi sanmıştım!'

"'Bak,' dedim. 'Başka her yere girdik.'

"'Oralar yabancıların birkaç günlüğüne uğradıkları küçük yerlerdi ve liman müdürleri beni tanıyordu. İngiltere ise her nedense her lanet yabancının yaşamak istediği yer!'

"'Herkes İngilizce biliyor da ondan,' dedim. Bana sert sert baktı. 'Vize gerekip gerekmediğini birine soramaz mısın?' dedim.

"'Benden sahil muhafazayı telsizle arayıp bir Yugoslav'ı nasıl ülkeye sokacağımı sormamı mı istiyorsun? Sandığımdan da deliymişsin.'

'Başka birini arayamaz mısın?'

"'Kimi acaba? Sence annemin de telsiz seti mi var?'

"'Tamam,' dedim. 'Ben kafasızım. Balkanlardan gelen lanet olası deliler.' Sonra ekledim. 'İngiltere büyük, değil mi?'

"'Çok büyük,' dedi. Bana kuşkuyla bakıyordu.

"'Bir teknenin yanaşabileceği çok yer yok mu?'

"'Hayır, kesinlikle yok. Limana girip işi orada çözmemiz gerekiyor. Bir konsolos filan bulabiliriz.'

"'Dehşet içinde ona bakıyordum. 'İşte bu kadar,' dedi.

"'Beni sevdiğini sanıyordum,' dedim.

"'Sanki kafasına bir tavayı indirmişim gibi baktı. Birbirimize öylece bakarken uzun bir sessizlik oldu, ne diyeceğini düşünüyordu, sonunda, 'Bunu benim söylememi beklemeliydin,' dedi.

"'Ona çok sert baktım ve, 'Beni sanki seviyormuşsun gibi sevişiyordun ama,' dedim. O da yine, 'Bunu benim söylememi beklemeliydin,' dedi.

"'Neden?"

"'Çünkü itersen kenardan aşağı yuvarlanır ve kırılır.'

"Sinirlendim. Neden, bilmiyorum. Belki de başka ne yapacağımı bilmiyordum. Bütün planlarımın çöpe gittiğini görmüştüm, bütün umutlarım da darmadağın olmuştu. Öyle kızdım ki, kamara kapısını tekmelemeye başladım. Bir yandan da bağırıyordum. 'Lanet İngilizler, lanet İngilizler! Lanet İngilizler! Kahrolası lanet İngilizler!' Sonra biraz Sırpça-Hırvatça bağırdım, bir mutfak bıçağı alıp, tahtaya sapladım ve gidip denize fırlatacak bir şeyler aramaya başladım. Bir tabakla çaydanlık attım, ama o gelip bileklerimden tuttu, çok güçlüydü, sandığımdan çok daha güçlüydü, bacaklarını tekmeledim, ama kıpırdamadı, gücüm tükenene dek bileklerimden tuttu ve ben de yine ağlamaya başladım. Beyaz uçurumları görebiliyorduk. Babamın hep onları görmek istediğini söylediğini hatırladım, hiç göremeyeceğini düşündüm ve daha da fazla ağladım. Küpeşteye eğilmiş, denize atlayıp bu aptal dünyadan vazgeçmeyi düşünüyordum.

"Francis yelkenleri çözdü, tekne suyun üstünde yalpalamaya başladı. Bunu yapmasından hep nefret ederdim. Bana gelip, 'Bak, kanuna karşı gelmeyi istemediğimden değil. Yalnızca yakalanmak istemiyorum,' dedi. 'Aslında senin gibi -yani yabancıların- insanların ülkeye alınması gerektiğine inanıyorum. Ama eğer yakalanırsam sabıkam olur ve cezasının ne olduğunu da bilmiyorum."

"'Peki. Beni Fransa'ya götür o zaman ve herhangi bir yerde bırak,' dedim. 'Artık neresi olduğu umurumda bile değil.'

"'Yelkenleri yeniden açtı ve oldukça hızlı gitmeye başladık. North Foreland'ı geçtik. Ne yapacağımı düşünmeye başlamıştım. Thames'ın en işlek yerlerinden birine gelmiştik, kaçınmamız gereken çok gemi vardı. 'Beni Londra'ya mı götüreceksin?' diye sordum. 'Şaka ediyor olmalısın,' dedi.

"'Aslında her zamanki yoldan eve gitmeye karar vermişti, çünkü şüphe çekmeyecekti. Yalnızca telsizde normal insanlarla konuşması ve her zamanki işleri yapması gerekiyordu.

"'Felixstowe'u geçince demir attık ve suların yükselmesini bekledik. Etrafta yer değiştiren kumullar vardı. Bana planı anlattı. Eşyalarımı topladım, sonra tekneye ve bütün arkamda bıraktıklarıma baktım. Daha şimdiden özlüyordum. Bütün o güzel parlak pirinçler ve ahşap şeyler. Pekâlâ, bir gün Francis'le evlenip İngiliz vatandaşı olacağım ve o zaman yine bu tekneye geleceğim, yine denize çıkacağız, diye düşündüm. 'Tamam, onu çok fazla sevmiyorum, Alex'i sevdiğim gibi, ama yine de hoşlanıyorum ve seks de çok çok iyi, arkadaş olarak da iyi anlaşıyoruz, o halde neden olmasın? Eminim iyi bir baba olur.'

"'Orwell Estuary'den yukarı, kıyıya çok yakın gidiyorduk. Yalnız motorla yani. Durduk ve demir attı. Küçük botu indirdik. Sularda inip çıkıyor, *Sweet Olivia Bunbury*'nin bordasına sürtüyordu. Cilayı çizeceğinden endişelendim.

"'Küçük merdivenden indi, sonra orada tutunurken ben de indim. Ben bota binerken, 'Bunun ne kadar aptalca olduğunu biliyor musun?' dedi. Bir palamarı *Sweet Olivia*'ya bağlamıştı ve kıyıya doğru kürek çekerken palamar teknedeki kangalından çözülüyordu. Yalnızca kırk metre olmuştu, ama çok uzakta görünüyordu.

"'İpeğe benzeyen o kaygan yeşil yosunlarla kaplı beton bir rıhtıma çıktık. Bir korunun içinde eski teknelerin çekildiği küçük bir boşluktu. Koca demirden bir gövde baş aşağı çevrilmiş, pas içinde, takozlara yerleşti-

rilmişti. Francis, 'Sen beklerken yağmur yağarsa oraya girersin,' dedi. Zamanında çok zarif bir tekne olmalı.

"'Yanağıma küçük bir öpücük kondurdu ve tekrar *Sweet Olivia Bunbury*'ye döndü. Güverteye tırmanmasını, demir alıp marş basmasını seyrettim. Bana el sallayıp Ipswitch'e doğru yollandı.

"'Orada iki saat bekledim. Her zamanki panikleri yaşadım. 'Belki beni terk etti, belki kalp krizi geçirdi, belki kaza yaptı, belki polise gitti.' Nehrin kıyısındaki ağaçlıkta oturdum ve çevremde çürüyen tüm o terk edilmiş teknelerin arasında her şeyin eninde sonunda nasıl parçalandığını düşündüm. Her neyse, sonunda Francis arabasıyla gelip beni aldı. Gümrükten geçip tekneyi bağlamıştı. 'Tekneyi yatırmak' diyordu ona. Ağaçlığa girdiğinde onu gördüğüme öyle sevindim ki, ağlamaya başladım."

Chris beni dinledi ve sordu. "Nereye gittiniz?"

"Oh, Francis'in Ipswitch yakınlarında bir evi vardı. Bentley diye bir köyde, güzel bir evdi. Case is Altered isimli bir de pub vardı. Hiç unutmadım. Öyle komik bir isimdi ki. Köy güzeldi. Oradan hoşlanmıştım, ama çok heyecan verici değildi. Huzurlu yaşanacak bir yerdi. İki yıl Francis'le kaldım."

"Ne oldu?"

"Benim yüzümden. Her zamanki gibi kendi lanet hatam. Artık yeter."

"Yeter mi?"

"Bilirsin işte, aynı yerde kalmak, aynı adamla yatmak, sevmediğim bir şey. Lanet otobüsle Ipswitch'e gidip gelmenin çok zahmetli olması, lanet bir işimin olmaması, hep aynı yemekleri yemek ve aynı şeyleri söylemek. Her zamanki gibi kazkafalılık ettim."

"En azından sen kazkafalı olduğunu biliyorsun," dedi Chris. "Ben de öyleyim, ama henüz bilmiyorum. Büyük B harfiyle bilmekten söz ediyorum yani. Pek çok ipucu var, ama görmezden geliyorum."

"Francis için güzel günlerdi ama. Beni seviyordu ve güzel pop şarkıları yazıyordu. Ertesi yıl yine tekneyle çıktık üç ay ve ben yine aynı şekilde

çıkıp döndüm. Dalgamızı geçtik ve bizi hiç rahatsız etmedi. Aslında iyi bir serüvendi."

"Ama son verdiniz?"

"Ben son verdim. Daha ilginç şeyler istedim. Bilirsin işte Londra, Buckingham Sarayı, British Museum, büyük şeylerden söz eden entelektüeller, Underground, tiyatrolar, güzel arabalarda zengin insanlar, Mick Jagger gibi harika biriyle çılgın bir ilişki, belki de Prens Charles'la, Francis gitmemi istemedi, çok ağladı ve hatta yalvardı. Beni sevdiğini ve evlenmek istediğini söyledi. Ama beni bilirsin, kafam saçmalıklarla doluydu ve farkına vardığımda da çok geç kalmıştım. Yıllarca çıkmadı aklımdan, her şeyi nasıl berbat edip, onu da incittim ve aşk hakkında ne kadar aptalca düşüncelerim varmış. Biliyor musun, bana Londra'da bir oda bulmama bile yardım etti, kaparoyu ödedi ve harçlık olarak altı yüz sterlin verdi. Onu karnından tekmelememe rağmen yaptı bunu."

Chris, "Ama ona geri dönmez miydin?" diye sordu.

"Belki, ama onu tekrar aradığımda evlenmişti ve zaten mutluydu. 'Roza, seni gerçekten sevdim,' dedi. Eğer bir yıl önce arasaydım belki her şey yoluna girerdi, ama beni isteyeceğini sanmıyordum. Sormak için de yeterince iyi hissetmiyordum kendimi. O zamanlar berbat bir haldeydim. Olan bitenden sonra öyle düşünüyordum. Beni kabul edecek kadar aptal olan kimseyi kabul edemezdim. Bir telefon edebilirdim, ama telefon kulübesine her gidişimde almacı alıp yine bıraktım ve belki yarın ararım, diye düşündüm. Bazen kulübeye girip çıkardım, almacı kaldırıp koyardım, sonra biri gelip kulübeyi kullanmak isterdi, ben de gider ve bir gün daha beklerdim."

"Ben de çoğu zaman öyle yapmışımdır," dedi Chris. Sonra sordu. "Peki neden yeterince iyi değilmişsin?"

"Ne yaptım, biliyorsun. Neden beni istesindi ki? Ben kahrolası fahişenin biriydim."

Chris, "Sen söylemezsen hiçbir zaman öğrenemezdi," dedi.

Chis ile bir süre sessizce oturduk, sonra, "Biliyor musun?" dedim. "Kıyıya çıktığım yerden gelirken nehrin üstünde çok güzel bir köprü gördüm. Bembeyaz ve bir kuğu kadar zarifti. Onu görmek bile benim mutlu etti. İngiltere'de her yer yemyeşildir bilirsin. Bütün yabancılar da, "İngiltere çok yeşil," derler. Ama benim gördüğüm nehrin üstündeki beyaz köprüydü."

"Orwell Köprüsü olmalı," dedi Chris.

"Bir gün tekrar görmeyi çok isterdim," dedim. "İlk gördüğümde İngiltere'nin yaşamak için harika bir ülke olduğunu düşünmüştüm."

22

Bergonzi'nin Pisi Pisi Konsomatrisler Cenneti

Buralarda oldukça çok ne olduğu belirsiz tipler var.

Chris birkaç hafta sonra tekrar geldi. Eşikte durmuş ellerini ovuşturuyor, "İşte bir dönemin sonu geldi, değil mi?" diyordu.

"Ne oldu?"

"Biliyorsun işte, Muhammed Ali emekliye ayrılıyor. Sonny Liston'ı yendiğini hatırlıyorum. İnanılmaz değil mi, zaman nasıl hızla geçiyor?"

"Boks çok aptalca," dedim.

"Yine de, o dünyanın en ünlü insanı."

"Kimse kraliçeden daha ünlü değildir," dedim. "O da daha pes etmiyor."

"O sonsuza dek orada kalacak, eğer IRA daha önce ele geçirmezse. Her neyse, içeri girebilir miyim?"

Bodruma indik ve ona çay yaptım. Artık Avrupa usulü içiyordu. Çünkü çaya süt koymanın aptalca bir İngiliz âdeti olduğunu, dünyanın geri kalanının buna hiçbir anlam veremediğini ve eğer bu kadar koyu yapılmazsa limon da sevmeyenlerin çaya başka hiçbir şey koymalarının gerekmeyece-

ğini söyledim. Her neyse, denedi ve fena olmadığını söyledi, sonra da alıştı. Ben de İngilizlerin belki de sonsuza dek kötü yemeklere mahkûm olmadıklarını düşündüm. Chris İrlandalıların çayı İngilizlerden de daha koyu ve daha sütlü içtiğini söyledi. İrlanda yemeklerini anlatan bir yemek kitabı görmüştüm, yaklaşık üç milimetre kalınlığındaydı.

Bugünün zor geçeceğini biliyordum, çünkü pavyonu konuşma aşamasına gelmiştik. Sevgili olmak üzere olduğumdan emindim ve onu kendimden uzaklaştırmak istemiyordum, ama artık hikâyeyi değiştirmek için de artık çok geçti, çünkü zaten pek çok ayrıntıyı anlatmıştım.

Yukarıdaki Bob Dylan *The Deer Hunter*'ı çalmayı öğreniyordu. Bütün hataları ve es verdiği yerlerle birlikte, melodi merdivenlerden aşağı süzülüyordu. Filmdeki gibi... klasik gitar versiyonunu çalmak istiyordu, çünkü onun en son moda olan elektronik versiyonundan daha iyi olduğunu düşünüyordu. Ondan çok hoşlanmaya başlamıştım. Tıpkı Chris'le olduğu gibi, bol bol konuşuyorduk. Öyle çok konuşuyordum ki, susabilecek miyim, diye merak ediyordum. Acaba bu bir hastalık mıydı. İnsanların neden benden sıkılmadığını düşünüyordum ve, 'Bir gün konuşmayı bırakıp yaşamaya başlamam gerek,' diyordum. Bir yandan da metres bile olsam Chris'le olmak istediğimi düşünüyordum. Karısını hiç görmemiştim, ama kıskanılacak bir tip olmadığı ortadaydı. Ona "Büyük Beyaz Lapacı" diyordu. Bu acımasızca, ama komikti. Bense, metres olunca onun kendine ayırdığı zamanı isteyecektim. Yalnızca çevremde olsun istiyordum, hepsi bu. Onunla konuşurken birden kalkıp, ona sarılmak ve boynundan öpmek istiyordum. Yapmadım ama. Şimdi yapmış olmalıydım, diye düşünüyorum.

Otururken, "Peki sonra ne oldu?" diye sordu. Aslında ne olduğunu tam olarak biliyordu.

"Bergonzi'nin Pisi Pisi Konsomatrisler Cenneti," dedim.

"Adı böyle miydi? Kerhanenin yani?"

Alınmıştım. "Orası kerhane değil, pavyondu."

"Hiç gitmedim," dedi Chris. "Gerçekten ne olduklarını bilmiyorum."

"Ben de bilmiyordum. Ama bir barda iş buldum. Aslında bir pub'dı.

Kaçak göçmen olunca iş bulması zor oluyor. Ancak barlarda, kafelerde; Pakistanlıların, Kıbrıslı Rumların ve onlar gibi yasaları hiç umursamayan insanların yanında iş bulabiliyorsun. Ya da hoş bir kızın, çocuklarına bakıp biraz temizlik yapmasını isteyen zenginlerin yanında. O da bir diğeri."

"Her neyse, Clapham'daki pub'da barın arkasındaydım ve iki içki servisi arasında adamın biri benimle konuşmaya başladı. İyi biriydi. Altın kravat iğnesi ve parmağında kocaman altın yüzüğü vardı. 'Senin gibi güzel bir kız, böyle bir yerde kendini ziyan ediyor,' dedi bana. 'Eminim fazla kazanmıyorsundur, değil mi canım?' Fena değil dedim, o da, 'Gecede birkaç yüz kazanabilirsin, hem de hemen hemen hiçbir şey yapmadan,' dedi."

"Nasıl o halde?" dedim. O da, "Pavyonda," dedi. "Bir arkadaşım işletiyor. Kızların orada ne kadar çok kazandığına inanamazsın. Bütün yapman gereken evdeki karılarından uzakta bir nefes almak için gelen tiplere iyi davranmak."

"Hemen, onun farklı bir şey ima ettiğini düşünerek, 'Fahişe olmak istediğimi de nereden çıkardın, eğer fahişe olmak istediğimi düşünüyorsan def ol git.' Londralı gibi konuşmayı öğreniyordum."

"Her neyse, bana güldü ve, 'Hayır, hayır, hayır,' dedi. 'Adamlar geliyor, sen de onlarla sohbet ediyorsun, ilgi gösteriyorsun, tamam mı? Sonra şampanya açtırıyorlar. Senin işin bu. Onlara şampanya açtırmak, tamam mı? Ve her şişeden komisyon alıyorsun. O moruklar şişe başına bok gibi para ödüyorlar, kusuruma bakma, sen de yüzdeni alıyorsun ve eve gitmeden de paran ödeniyor. Hemen. İnanmazsın ama adamlar bir şişe için yüzlerce sterlin ödemekten çekinmiyorlar.'"

"'Aptal olmalılar,' dedim. O da, 'Yok, pek değil ya çok zenginler ya da çok yalnızlar. Genelde her ikisi de,' dedi."

"Bir bira daha söyledi ve, 'İlgileniyorsun o halde?' diye sordu."

"'Erkekler geliyor, çok fazla içki içiyorlar, sonunda da fahiş bir hesap çıkartıyorlar, değil mi?' dedim. 'Yabancıları böyle avladıklarını duymuştum. Sterlinden anlamayan insanları.'"

"Hayır tatlım, o dediğin batakhane. Burası pavyon. Farklı. Ama bir dezavantajı var."

"'Öyle mi?' dedim. 'Neymiş peki?' Cevap verdi. 'Lanet olası bir pisi pisi gibi giyinmek zorundasın.'"

"Pisi pisi mi?"

"Evet, lanet bir pisi pisi. Bilirsin işte, kuyruğu, kulakları ve bıyıkları vardır. Bir de siyah file çoraplarla yüksek topuklar."

"'Kediler file çorapla yüksek topuk mu giyiyor?' diye sordum. 'Londra'dakiler öyle tatlım,' dedi. 'Yani hiç fark etmedin mi?'"

"Her neyse, bana Soho'da bir adres verdi ve yanına da küçük bir not yazdı. 'Saat beşten önce gitme,' dedi. Önceden gidip bakmanın bir sakıncası olmayacağını düşündüm.

"Her neyse, Bergonzi'nin Pisi Pisi Konsomatrisler Cenneti Kulübü sokaktan birkaç basamak yukarıdaydı ve normal ışıkları söndürüp de renkli ışıkları yakana dek farklı bir yer gibi görünmüyordu. Hemen hemen bu ev gibiydi, ama o kadar da kötü değildi. Her şey pis ve eskiydi. Ama kırmızı ışıklar altında lüks gibi duruyordu. Aslında büyük bir bardan ibaretti. Alçak cam masalar, bolca koltukla kanepe, kırmızı halılar ve koyun postları vardı. Ancak postlar gerçek değil, makinede yıkanabiliyordu. Kimse pencereleri açmadığı için hep havasız ve kokuyordu.

"Oraya vardığımda merdivenlerden çıktım. Tepede parmaklıklı penceresi olan bir kapı vardı. Vurdum, içeriden bir adam baktı ve, 'Yaylan,' dedi.

"'Bergonzi'yi görmeye geldim. Beni Bob gönderdi,' dedim.

"Bunun üzerine beni içeri aldı. Papyon kravat takmış, gorile benzeyen dev bir adamdı. Herkes de ona goril diyordu ve o aldırmıyordu bile. 'Selam Grill, nasılsın Grill?' diyorlardı ve o da aslında iyiydi. Pek konuşmuyor, yalnızca işe yaramaz müşterilerin sorun çıkarmasını önlüyordu. Onunla hiçbir zaman fazla işim olmadı. Hobisi yabancı müşterilerin bıraktığı egzotik yabancı sigara paketlerini toplamaktı. Herkes evinin bunlarla dolu olduğunu söylüyordu. Her neyse, Bergonzi'yi görmeye geldiğimi

söyleyince Grill, beni içeri aldı. Oranın normal ışıklar altında ne kadar iç karartıcı olduğunu işte o zaman gördüm. Öyleyken bile, ortada fıskiyeli küçük bir havuzla bir sürü plastik bitki vardı ve her tarafa büyük kadifemsi örtüler serilmişti.

"Bergonzi fena değildi. İtalyan asıllı bir Kokney(*)'di. En azından o öyle diyordu. Korkunç bir mafya üyesine benziyordu yani; beyaz ayakkabılar, siyah gömlek ve pantolon, güneş yanığı bir ten, içeride hiç gerekmeyen güneş gözlükleri, bembeyaz güzel dişleri vardı.

"Bergonzi, bana baktı ve, 'Pek tatlıymışsın bebek,' dedi. Ona, Bob'un kısa notunu verdim. Okudu ve, 'Aslanım Bob," dedi. 'Şu var ki, eğer seni alırsam ona bir maymun borçlu olurum.'

"İnanamadım. 'Maymun mu?'

"'Komisyon. Argoyu bilmiyorsun, değil mi?' dedi ve sonra ekledi. 'Buranın nasıl çalıştığını biliyor musun? Çünkü eğer bilmiyorsan ve sonra da beğenmezsen hepimiz vaktimizi ziyan etmiş oluruz, öyle değil mi?'"

Chris'e sordum: "Bergonzi taklidimi görmek ister misin? Bütün kızlar yapardı bunu." Chris, "Peki," dedi, ben de hazırlandım. Ayağa kalkıp biraz göğsümü şişirdim, hayali gözlüklerimi burnumda düzelttim. Sonra başladım:

"Tamam bebek, şöyle oluyor, çok basit, tıpkı ağaçtan düşer gibi. Buraya çok parası olan bir sürü zengin tip gelir. Bütün yapman gereken onlara iyi davranmak, tamam mı? Onlarla sohbet et, çekiciliğini kullan, şampanya satın aldır. Çünkü işin bu. Bir şişe şampanya gariplere doksan papele patlar ve ben de adamın içtiği her şişe başına sana otuz papel öderim, tamam mı? Yani sen, benim küçük satış elemanımsın.

"'Kulübün kuralları şöyle; Bir, yalnızca üyeler girebilir. Yıllık üyelik beş yüz papel, ama aptal ve ensesi kalınsan, elli papele bir geceliğine girebilirsin.

(*) Londra'nın Doğu yakasında doğup büyüyen ve İngilizceyi değişik şiveyle konuşan, alt sınıfa mensup kişiler.

"'Kızlar için kurallar da şöyle: Bir; Vergi yok, sigorta yok, ödemeler yalnızca keş. İki; İşyerinde oynaşma yok. Eğer birazcık yan iş istersen sana kalmış, kızların bazıları yapar, bazıları yapmaz. Burada gecede bir ton götüren kuşlar da var, anlatabiliyor muyum? Ama otele filan gidersin. Ben bilmek istemiyorum. Buraya birtakım pisliklerin gelip beni pezevenklikle filan suçlamalarını istemem.

"'Sonraki kural: Kaldırabileceğin kadar şampanya iç, gerisini de adam lavaboya gittiğinde çiçeklere dök. Bir başka kural: Kesinlikle sarhoş olma, çünkü çok utanç verici ve işte o zaman kovulursun. Küçük üniformamızı giymen gerekiyor. Sana bir tane veriyoruz, ama siyah çoraplarla topuklu ayakkabıları kendin almalısın. Poponu da güzelce sallamayı unutma. Bir kural daha; Sigara içeceksen klas sigaralardan iç. Uzun beyaz filtreli, ince altın şeritli bir şey olsun. Ucuz sigara yok, sarma sigara kesinlikle yok.'"

Yerime oturdum, Chris, "Aktrist olmalıymışsın, çok iyiydi," dedi.

"Her neyse," dedim. "Bergonzi, bana gidip ayakkabı ve çorap almam için on sterlin verdi ve beni tanımıyordu bile. 'Sağ olsun Bob, çünkü kızlar sürekli tüyüp müşterilerle filan evleniyorlar,' dedi.

"Az daha geri dönecektim. Belki benim gibi birisi için iyi bir iş olmadığını düşündüm. Anlarsın işte, ben bir yerlerde üniversitede de okumalıydım, kedi kılığında berbat bir pavyonda değil. Biraz... nasıl dersin?"

"Alçaltıcı? Küçültücü?"

"Evet, küçültücüydü. Aptalca bir işti yani, önemli bir şey değildi, ama kazancı iyi diye düşündüm. 'Hem çok fazla çalışmam gerekmiyor, hem de pratik -İngilizce için- yapmak için iyi bir fırsat."

"Ertesi sabah Oxford Sokak'ına gidip file çorap ve yüksek topuklu ayakkabı aldım, o güzel şeylerin satıldığı dükkânlara baktım ve düşündüm. 'Şanslı Roza, çok geçmeden sen de bunları alabileceksin.' Sonra gidip Leicester Meydanı ve Piccadilly'de dolaştım, Charing Cross Yolu'ndaki kitapçılara baktım. Sizin dediğiniz gibi, zaman geçiriyordum. Bir pizza yedim, elinde koca bir ilan tahtası tutan bir adam gördüm, tahtada et yeme-

melisiniz, çünkü et şehvet uyandırır, şehvet de cehenneme götürür, yazıyordu. Biraz onun peşinde dolaştım çünkü, Yugoslavya'da böyle birini hiç görmemiştim, diye düşündüm. Trafalgar Meydanı'nda güvercinleri seyrettim, St. Martin's'de, basamaklarda birlikte gitar ve keman çalan insanları dinledim. Sonra lanet bir polis gelip, onları kovaladı, müzisyenleri dinleyen herkes de polise bağırıp asıl onun çekip gitmesini söylediler. Bu çok hoşuma gitti. Yugoslavya'da kimse polise çek git diyemez. Sonra Ulusal Galeri'nin önündeki kaldırımda bir ressama portremi yaptırdım, beni bir film yıldızına benzetti. Bütün gün çok güzel vakit geçirdim.

Dokuz buçukta kulübe gittim ve Grill, beni içeri aldı. Bergonzi gelip merhaba dedi, Val isimli kızıl saçlı bir kadınla tanıştırdı. Bu Val, müdire olduğunu ve tüm kızlara baktığını söyledi. Bir süre sonra Bergonzi ile Val'ın beraber olduklarını, adamın karısının haberi olmadığını öğrendim.

"Val iyiydi. Pisi pisi kostümünü giymeme yardım etti. Aynaya bakınca gülsem mi, kızsam mı bilemedim. 'Bunu yapmak istediğimi sanmıyorum,' dedim.

"'Çok saçma değil mi tatlım?' dedi. 'Senin yerinde olsam güler geçerdim. Daha da kötüsü var; Kongo'da cüzamlılarla yatıyor ya da Çin'de bataklık temizliyor olabilirdin."

"'Kendimi aptal gibi hissediyorum,' dedim. O da, 'Aptal olan sen değilsin, bu işten hoşlanan herifler,' dedi. 'Senin tüm yapman gereken, *saf olan onlar, ben de onların parasını alarak aptal yerine koyuyorum,* demek. Çok basit aslında.'

"'Yine de bunu yapabileceğimi sanmıyorum,' dedim. Val, 'Bir kez dene,' dedi. 'Dayanamazsan geri gelmezsin. Makyajını yapalım mı?' Sonunda o kocaman kedi gözleriyle ve yüzüme yapıştırılmış bıyıklarla çıktım ortaya."

Chris güldü. "Herhalde çok tatlı görünüyordun," dedi. "Biliyor musun? O pisi pisi elbisesi hâlâ duruyor," dedim. "Benimki siyah, önü beyazdı. Bir tür kapüşonu, üstünde de kulakları vardı. Yani yalnızca yüzüm görünüyordu. Aslında çok rahattı. Beyaz eldiven takıyordum."

"Bir seferinde kızım sincap kıyafeti giymişti," dedi Chris. "Bir kıyafet balosu için. Öyle şirin görünüyordu ki, dayanamadım."

"Herhalde yirmili yaşlarında değildi," dedim. "Her neyse, bir süre sonra kıyafetin asıl avantajının ne olduğunu anladım."

"Öyle mi?"

"İyi bir kamuflajdı. O şekilde giyinmişken kim istersen olabiliyordun. Adamlarla istediğin her şey hakkında konuşabiliyorsun. Kendi normal giysilerini giydiğinde elini yıkamak gibiydi. Eve zihnin boşalmış bir halde gidiyor, tekrar eski haline dönüyordun. Bunu sevdim. Hiç sevmediğim tek şey o yüksek topuklardı. Hep ayaklarım ağrıyordu ve oradan ayrılana dek de öyle devam etti."

Chris, "Diğer kızlar nasıldı?" diye sordu.

"Çok genç değil, ama çok yaşlı da değillerdi. Hepsi sanki kendilerini çok fazla cilalıyormuş gibi pırıl pırıldı. Biraz fazla sıska. Benim gibi pek çok yabancı vardı. İkisi uyuşturucu bağımlısıydı ve fuhuş yapmadan parayı ancak böyle kazanabiliyorlardı. Kollarında kötü görünen yara izleri olduğundan pisi pisi elbiseleri bir şanstı onlar için. Pek çoğu para için müşterilerle yatıyordu. Biri evliydi ve kocası evde oturup futbol seyredebilmek için onu çalıştırıyordu. Pek çoğunun kocaları yoktu, ama çocukları vardı ve sabah çocuklarını kaldırıp okula bırakıyor, sonra eve dönüp tekrar yatıyorlardı. Bilirsin işte, hepsi bir şekilde düşmüştü ve tekrar nasıl ayağa kalkacaklarını bilemiyorlardı. Durmadan hazin... çok hazin hikâyeler duyuyordum. Hazin hikâyesi olmayan bir tek ben vardım. Bilirsin işte, Tanrı henüz benim içime etmemişti. Bekliyormuş daha sonradan anladım bunu. Bazıları benim gibi zekiydi, bazılarının da hiç aklı yoktu. Pek çoğu kalmadı. Onlarla yakınlık kurmaya başlarken ayrılıyorlardı. O dönemden geriye kalan kimse olmadı. Kanatları kırık kuşlar gibiydiler. Kanatları iyileşene dek bekliyor, sonra uçup gidiyorlardı."

"Ya erkekler? Onlar neye benziyordu?"

"Erkekler mi? Oh, otuzbeş-atmış yaş arası. Zengin. Eğer dediklerine inanacak olursan, frijit ve berbat karıları vardı. Çok fazla içiyorlardı. İnsa-

na inanılmaz sırlar veriyorlardı, sanki sen en iyi arkadaşıymışsın ya da bir psikiyatrmışsın gibi. İyi olanlar sık sık gelir, seni görünce yanağına bir öpücük kondururlardı. Onları severdik ve kızların çoğu da böyle gidiyordu. Kötü olanlar, bilirsin, bazıları kötüydü işte. Çok içerlerdi, bağırıp çağırmaya başlarlardı, kavga çıkarır, ellerini pisi elbisesinden içeri sokmaya çalışırlardı. Eğer çok ileri giderlerse Grill, onları dışarı atar, giriş paralarını da merdivenlerden aşağı arkalarından fırlatırdı. Normalde onları hastalanana dek sarhoş edebilirdik ve en iyi intikam da bu olurdu. Bazen gangsterler gelirdi ve onları Grill'e kovduramazdık, çünkü birini yollayıp kulübü bombalatabilirlerdi. O zaman Val, onların içkisine bir şey atardı. Ertesi sabah yerde uyanır, hiçbir şey hatırlamazlardı."

"Herşey iyiydi, biliyor musun. Altı ay çalıştım, bazıları güzel, bazıları aptalca sohbetler yaptım ve çok fazla sigara ile şampanya içtim. Kızları severdim, Val ile Bergonzi'yi de ve sürekli gelen müşterilerin çoğunu da. Hayır, büyük bir aileydi aslında, devamlı uğrayan pek çok kuzenin olduğu bir aile, tıpkı şu lanet Yunanlılar gibi. Garip bir hayattı, Chris. Gün ışığını pek göremiyordum. Yalnızca ıvır zıvır, cips, sandviç filan yiyordum ve bütün gün uyuyordum. Ağaçları ve güneşi unutmuştum. Çok gülüyordum, ama aklımda hiçbir şey kalmıyordu ve her gün aynı, yalnızca birazcık daha farklı oluyordu. Hiçbir şey hatırlamıyorum. O kadar çok param vardı, ama harcayacak zamanım yoktu. Sonra Aşağılık Herif geldi."

"Aşağılık Herif mi?"

"Aşağılık Herif."

"Peki ne oldu?"

"Büyük bir adamdı, çok parası vardı. Ne iş yaptığını hiç söylemedi. "Uluslararası işadamı," derdi. Daha önce hiç gelmemişti. Bergonzi, onu tanımıyordu. Bir yıllık aidat olan beş yüz sterlini hemen ödedi. Kendini çok beğeniyordu. Sanki Mussolini filanmış ya da çok önemli biri olmaktan dolayı Nobel Ödülü almış gibi girdi içeriye."

"Masama geldi, ben birisiyle konuşurken sözümü kesti ve, 'Hey, kedi,' dedi. Komik bir aksanı vardı. Amerikalı mı, Güney Afrikalı mı, yoksa

duymadığım bir yerden gelme İngiliz miydi bilmiyorum. Yanıma oturdu, o sırada konuştuğum adam çok şaşırdı, ama sonunda kalktı ve gidip bir Bulgar kızla konuşmaya başladı. Aşağılık Herif, 'Nerelisin?' diye sordu. 'Yugoslavya,' dedim. O da, 'O nerede?' dedi. 'Fransa'nın tam göbeğinde, herkesin milyoner olduğu ve kimsenin vergi ödemediği bir yer,' dedim. 'Hiç bilmiyordum,' dedi.

"Bana evlerinden, farklı şekillerdeki yüzme havuzlarından, iki Bentley, bir Daimler ve bir Rolls-Royce'undan ve hamburgerci zincirinden söz etti. Dostu olan ünlüleri, yattığı o güzel kadınları ve hepsinin nasıl kendisini geri istediklerini anlattı. Her neyse, hastalanması için sürekli içmesini sağladım. Bergonzi'nin sattığı o kocaman berbat purolardan içiyordu ve hâlâ hastalanmıyordu. Sürekli konuşuyor, beni ellemeye çalışıyor, diğer kızlar bana bakıp bakıp beni anladıklarını gösteren mimikler yapıyorlardı. Sonunda sabahın ikisi oldu.

"Tuvalete diye gidip Bergonzi'yi buldum ve, 'Bak, gerçekten eve gitmem gerekiyor. Bu adama dayanamıyorum ve kendimi iyi hissetmiyorum,' dedim.

"'Kusura bakma bebek, ama adam gidene kadar gidemezsin. Bu işler böyle, böyle anlaşmıştık,' dedi.

'Saat üç buçuk oldu ve sanki sonsuza dek cehennemdeymişim gibi hissederken Aşağılık Herif, 'Herhalde eve gitmek istiyorsundur, değil mi kedicik?' dedi. 'Yoruldum,' dedim. 'Tamam, ben de. Ben kendim giderim,' dedi. Grill'den paltosunu alıp gitti. Bir kez daha tuvalete gittim ve çıkarken Bergonzi, 'Tamam tatlım çok kalabalık kalmadı, artık gidebilirsin,' dedi. Bana o geceki yevmiyemi verdi, epey yüklüydü. Tam çıkmadan önce Bergonzi, 'Giderken dikkat et kendine yolda ne idüğü belirsiz tiplerle karşılaşabilirsin,' dedi. Dışarı çıktım her şey o zaman oldu."

"Ne oldu?"

"Bak Chris, kolay değil, tamam mı?"

"Bana anlatmak zorunda değilsin."

"Birine anlatmalıyım Chris. Başka hiç kimseye söylemedim ve önemli bir şey. Önemli olan birçok şey var."

"Birini anlat. Belki diğerini de daha sonra anlatırsın."

"Pekâlâ, dışarı çıktım ve havayı içime çekiyordum. Soho'da olmamıza rağmen hava temiz ve nemliydi. Ben içeride Aşağılık Herif'le konuşurken yağmur yağıyordu. Bir taksi çağırmayı düşünüyordum, çünkü işin güzel yanı her gece taksiye binebiliyordum. Leicester Meydanı'da kolayca bir taksi bulabileceğimi düşündüm."

"Tam yürümeye başladığım sırada kocaman siyah bir limuzin geldi ve yavaşladı, içinde iki adam vardı. Birisi kullanıyor, diğeri de arkada oturuyordu. Yanıma geldi, camı indirdi. Aşağılık Herif arkada oturmuş, kocaman altın yüzüklü parmaklarını bana sallıyordu. 'Hey kedicik, bil bakalım kim gezmeye geliyor,' dedi."

"Oh, lanet," dedi Chris.

23

Zindan

Bir partizanın kızı olmasına rağmen umudunu yitirdi.

Sonunda beş yüz sterlin biriktirmiştim. Parşömen zarfının içinde, ceketimin göğüs cebinde duruyordu. Ara sıra çıkartıp bakıyor, tekrar saymamak için kendimi zor tutuyordum. Bunu birçok kez yapmış ve birkaç zarf eskitmiştim. Beş yüz sterlin olduğu kesindi. Bana garip bir güven duygusu veriyordu. Eğer hâlâ o işleri yapıyorsa, teoride artık Roza'yla yatacak kadar param vardı.

Gidip parayı Bergonzi'nin Pisi Pisi Konsomatrisler Cenneti gibi bir yerde başka bir kadınla harcayabileceğimi de düşünmedim değil. Ancak ne kadar yalnız ve sekse aç olursam olayım, istediğimin bu olmadığını biliyordum. O, Büyük Beyaz Lapacı'yla geçirdiğim bunca yıldan sonra kadınların beni isteyebilecekleri herhangi bir çekiciliğimin kalmamış olduğuna inanıyordum, burnum sürtülmüştü ve özgüvenim kalmamıştı, ama yine de hayallerimi Roza süslüyordu. Benden hoşlandığını biliyordum, ama bunun ne tür bir hoşlanma olduğundan emin değildim. Gençliğimde "platonik" denen türden bir hoşlanma olması korkusuyla konuyu açmaya korkuyordum. Yaşayacağım düş kırıklığı karşısında yıkılırdım.

O dönemde Roza hayatının en kötü deneyimini, "Aşağılık Herif" ve yardakçısı tarafından kaçırılışını anlatıyordu.

İki adam, onu zorla arabaya bindirmiş, "Aşağılık Herif" dediği adam elinde bir bıçak, arkada yanına oturmuştu. En az iki saat dolaştıklarını hatırlıyordu, ama bir yere varıp da arabadan inmesi söylendiğinde daha hava ağarmamıştı.

Onu merdivenlerden aşağı, döşenmiş bir bodruma indirdiler. Bir duş ve tuvalet bile vardı, ama pencere yoktu, merdivenlerin tepesindeki kapı da kilitliydi. Kapının üstü sac kaplanmıştı. Roza, onun Aşağılık Herif'le yardakçısı tarafından özellikle, tam olarak da böyle bir iş için yapılmış olduğunu, bunu bir tür hobi olarak gördüklerini düşünüyordu. Dikkatle bakınca kan lekelerinin temizlenmiş yerlerin görülebildiğini ve mobilyalarda yırtıklar olduğunu söyledi. Işığı kapamak için de bir iskemleye çıkıp ampulü gevşetmek gerekiyordu.

Roza tekmelemediğini, bağırmadığını, mücadele etmediğini söyledi. Bir tür kadercilikti, insanı uyuşturan bir kadercilik ve dehşet karışımı. Ben hiç öyle bir duruma düşmedim. Mücadele ederdim, diye düşünüyorum, ama belki de etmezdim. İnsan başına gelene dek tepkisinin ne olacağını bilemiyor. Bir zamanlar kırda yürürken kör bir tavşana rastlamıştım, hayvan tepesinde dikildiğimi biliyordu, ama benim ne olduğumu bilmiyordu. Çok korkmuştu, ama hiçbir şey yapamıyordu, yalnızca patikanın kenarındaki çimlerin içine gömülmüştü. Başını eğdi, tıpkı I. Elizabeth'i anlatan filmlerde aristokratların başlarını cellata uzattıkları gibi, ve onu öldürmemi bekledi. Burnunu okşadım, sakinleştirici bir şeyler söyledim, sonra kucağıma alıp patikadan uzağa bıraktım. Kucağımdayken debelendi, ama yere bıraktığımda yine aynı idamlık pozunu aldı. Sanırım Roza da öyle yapmıştı. Bir partizanın kızı olmasına rağmen umudunu yitirmişti. Çaresiz kaldıklarında ateistlerin bile dua ettiklerini öğrendiğini söyledi bana.

Onu dört gün boyunca orada tuttular; sandviçle ve fındıklı çikolata verdiler. Yalnızca tecavüzcü değillerdi. Bana kolunun üst kısmında, bir şilin

büyüklüğündeki yanık izini gösterdi ve, "Normal bir işkenceci gibi sigara değil, puro söndürdüler," dedi.

Tecavüzlerin ve diğer cinsel aşağılamaların yanı sıra onu dövdüler, kestiler, hatta ısırdılar. Boynunda kocaman parmak izi büyüklüğünde çürükler vardı, çünkü kendinden geçene dek boğazını sıkıyorlardı. El ve ayak bilekleri de bağladıkları yerler kızarmıştı. Her tarafında yaralar olduğunu, ama onu kaçıranların tahmin edilecek yerlerini acıtmaya özellikle dikkat ettiklerini söyledi. O noktada artık daha fazla ayrıntı duymak istemedim.

Başlangıç olarak onu dehşet ve endişe içinde dinliyordum, ancak daha da kötü oldu. Midem öylesine bulanıyordu ki, bana yaptığı çayı içemiyordum. Sonra titremeye başladım. "Chris yüzün soldu, iyi misin?" dedi.

Konuşmaya çalıştım, ama yapamadım. Çektiği o korkunç acıları düşünüyordum ve içim acıyordu.

Hastaneye varıp da çok geç kaldığımı, kardeşimin ölmüş olduğunu öğrendiğim günden beri ilk kez ağlıyordum.

Yanaklarımdan aşağı kocaman gözyaşları süzülüyordu, onları durduramıyordum. Bir elimde çay fincanı vardı. Gözyaşı damlalarından bazıları içine düştü. Aptal gibi hissediyor, ama kendimi tutamıyordum.

Roza birkaç saniye bana baktı, sonra sustu. Gelip kollarını bana doladı ve sanki o tema bütün o can yakan sempati duygumu açığa çıkartmış gibi, daha da ağlamaya başladım. Koltuğun arkasından dolanıp yanağını yanağıma yasladı. Gür ipeksi saçlarını hissediyor, sabun, yüz kremi ve parfüm karışımı o bildik çiçeksi kokusunu kokluyordum. Bana bir anne ya da bir abla gibi sarılmasının verdiği o harika duyguyu hep hatırlayacağım. Bazen o da ağlıyor muydu, diye merak ederim. Yüzü ıslaktı, sanırım benim gözyaşlarımdan dolayı. Bana çok sıkı sarılıp hafifçe sallamaya başladı. "Oh Chris, çok üzgünüm, çok üzgünüm. Lütfen, çok üzgünüm," diyordu.

Daha sonra uzun zaman tecavüzün psikolojik etkileri konusunda kitaplar aradım. Roza olmanın nasıl bir şey olduğunu anlamak istiyordum. Yani, hiçbir fikrim yoktu.

Garip olan şu ki, hemen hemen hiçbir şey bulamadım, hiçbir bilgi yoktu. WAR isimli bir grupla bağlantı kurdum, ama onlar da pek yararlı olmadı. Erkek olmam da pek yardımcı olmuyordu, herhalde sapığın biri olduğumu sanıyorlardı. Sonunda bir kilise lojmanında tecavüze uğrayan bir kızın yazdığı bir kitap buldum. İki kez okudum, ama bana faydası olduğundan emin değilim, çünkü Roza tam olarak bir rahibin kızı sayılmazdı.

24

Aşağılık Herif'ten Sonra

Eskiden öğleden sonra uyanır ve ağlardım.

Chris'in öyle ağlamasına çok üzüldüm. Bu kadar etkileneceğini düşünememiştim. Ben de çoğu zaman televizyonda bir felaket haberi gördüğümde ağlarım ve bazen de Prenses Anne'in düğününü seyrederken ya da Juan Carlos'un İspanya kralı olduğunu duyduğumdaki gibi mutluluktan ağlarım. Krallara bayıldığımdan filan değil, yalnızca onlar adına sevinmiştim. Belki ben garip biriyim.

Daha önce kendim hakkında üzücü bir hikâye anlattığımda kimsenin böyle teselli edilemez bir şekilde ağladığını görmemiştim. Chris'in gözyaşlarından dolayı kendimi suçlu ve değersiz hissettim ve aynı durumda ben olsam böyle ağlamayacağımı düşündüğüm için belki de bende bir hata olduğunu düşünmeye başladım. Aşağılık Herif'ten dolayı kızacağını, deliye döneceğini tahmin etmiştim, ama böyle ağlayacağını beklemiyordum. Aynı hikâyeyi Yukarıdaki Bob Dylan'a da anlatmıştım, o yalnızca küfrederek odada dolaşmış, o adamın gırtlağını kesmek istediğini, taşaklarını kesip yutturacağını, söylemişti. Gülmüştüm, çünkü onu ilk tanıdığımda bana pasifist olduğunu söylemişti. Ama Chris'e anlattığımda sanki kü-

çük bir çocukmuş gibi ben ona sarıldım ve bana duyduğu yakınlıktan dolayı ona yakınlık duydum. Hatta ben bile biraz ağladım.

Bir süre sonra sakinleşti ve ona çay yaptım. Bu seferlik İngiliz usulü, çok koyu, sütlü ve şekerli oldu. Çayı içince kendini çok daha iyi hissetti, ben de ona hikâyeyi anlatmaya devam etmek zorunda kaldım. O çaresice bana bakıyor, ben kendimi suçlu hissederek oturuyordum.

Ona Aşağılık Herif'le yardakçısının beni sabahın üçünde Soho'ya geri getirip arabadan attıklarını söyledim. Pisi Pisi Konsomatrisler Cenneti Kulübü'ne gitmekten başka ne yapacağımı bilememiştim. Mekân kapanıyordu, ama içeride hâlâ birileri vardı ve merdivenlerden yukarı çıkınca Goril'le karşılaştım ve, yüzüme bakınca, "Sana ne oldu böyle?" dedi. Bana ya da bir başkasına kurduğu en uzun cümleydi.

Bergonzi, "Lanet olsun bebek, ne oldu sana?" dedi. Val da hemen hemen aynı şeyleri söyledi. Her neyse, bana bir tabak cips ve bir fincan şampanya verdiler, onlara Aşağılık Herif'le yardakçısını anlattım. Val çok iyi davrandı ve, "Senin için gerçekten endişelendik hayatım," dedi. Bergonzi bazen bunun gibi pavyondan kızlara dadanan adamların çıktığını, çünkü kızların hiçbir zaman polise gitmediklerini söyledi. "Neye benziyorlardı tatlım?" diye sordu. Garip olan, hatırlayamamamdı. Herkes Pisi Pisi Cenneti'ne ilk geldiği günden Aşağılık Herifi hatırlamaya çalıştı, ama o kadar çok insan görüyorsunuz ki, bir iki günden sonra hatırlayamıyorsunuz. İşin garibi Goril hatırlıyordu ve oldukça güzel bir resmini çizdi. Val, "Vay canına, kimin aklına gelirdi ki? Grill'in bilmediğimiz yetenekleri varmış. Artık onu hiç aynı gözle görmeyeceğim," dedi. Bergonzi resmin fotokopisini çektirip diğer kulüplere göndereceğini söyledi. Sonra bir şey çıktı mı bilmiyorum.

Chris, "Peki ne yaptın?" dedi. "Kulüpte kalmadın, değil mi?"

"Kaldım," dedim. "Val ile Bergonzi birkaç gün gizli dairelerinde yanlarında kalmama izin verdiler ve Val, bana iyi baktı. Bergonzi bile bana tepsiyle yemek getirdi, ama bir erkekten beklenecek şeylerdi. Biraz peynir, bir parça pasta ve biraz konserve jambon, bir de büzüşmüş elma."

Chris, "İnsan normalde gece kulübü patronlarının iyi insanlar olduğunu düşünmez," dedi. Ben de, "Hiçbirini tanımıyorsun ki," dedim.

Chris, "Ama başına gelenlerden sonra neden kulüpte kaldın?" diye sordu. "Çünkü onlar benim ailemdi," dedim. "Başka kimsem yoktu. Bir tek onları tanıyordum. Onlar beni seviyordu, ben de onları seviyordum. Kendi başına küçük bir dünyaydı ve başka hiçbir dünyaya benzemiyordu. Pisi pisi kıyafetini giydim, bolca sigara ve şampanya içtim, erkeklerle saçma şeylerden söz ettim, Val ve kızlarla güldüm. Dünyayı sonsuza dek erteleyebilirdim. Biliyor musun, o olaydan sonra çok yıkandım. Hâlâ puro kokusuna dayanamıyorum. Eskiden öğleden sonra uyanır ve ağlardım. Tekrar tekrar, hep aynı kötü düşleri görürdüm. Uyanır, birkaç sigara içer, sonra tekrar uyurdum. Belki hâlâ çok fazla yıkanıyorumdur. Her neyse, bazı başka kötü şeyler de oldu ve Val, bana yardım etti."

Chris, "Ya?" dedi.

"Val, beni zührevi hastalıklar kliniğine götürdü ve hiç de hoş değildi. Duvarda yırtık pırtık posterlerle korkunç bir yerdi. Her neyse, sorun yoktu, hastalık kapmamıştım, ama bu kendimi daha iyi hissetmemi sağlamadı. Sonra da hamile olduğum ortaya çıktı."

"Hamile miydin? Allah kahretsin."

"Evet," dedim. "Bilirsin, tecavüzcüler prezervatif kullanmazlar."

Chris, "Peki ne yaptın?" diye sordu. "Val'ın yardımıyla kürtaj yaptırdım," dedim.

"Oh, Tanrım," dedi Chris." Ben de. "Biliyor musun," dedim. "Bir gün iyi bir babası olan bir bebeğim olacak ve umarım aynı bebek tekrar geri gelecek, ama bu kez baba iyi olacak, çünkü o bebeği düşündükçe kendimi çok kötü hissediyorum."

"Sen iyi bir anne olurdun," dedi Chris. "Babası şanslı olurdu."

Çok duygulanmıştım. Bir an elini tuttum. "Genelde kürtajı onaylamam, ama böyle hikâyeler de var," dedi.

"Kimse bir tecavüzcünün çocuğunu büyütmek istemez," dedim. "Bir lanet olurdu. Ya kanında varsa? Her neyse, sonra çok hastalandım."

"Kaçak kürtaj değildi, değil mi?"

"Oh hayır, Val'ın ayarladığı klinik düzgün, temiz bir yerdi. Bana da iyi davrandılar, ama hepsi de üzgün birçok kız vardı orada. Bir gün sokakta yürürken kanamam başladı. Her yer kan oldu, bacaklarımdan aşağı süzülüyordu. İşte o yüzden siyahları severim, çünkü siyah bir adam telefon kulübesine gidip ambulans çağırdı."

Chris, bana inanmıyormuş gibi baktı ve, "İçlerinden biri sana iyi davrandı diye bütün ırkı sevemezsin," dedi.

"Eh, Bosnalılardan nefret ediyorum, çünkü içlerinden biri bana çok kötü davrandı," dedim. O da, "Sanırım daha büyük örneklemler kullanmalısın," dedi. Biliyorum haklıydı, ama ben böyleyim işte. "Sen siyahları sevmez misin?" diye sordum. "Pek tanımam," dedi. "Yalnızca Asyalıları tanıyorum, çünkü çoğu doktor ve fazla ilaç kullanıyorlar."

"Her neyse," dedim. "Bir süre sonra iyileştim ve yine kulübe döndüm. Sonra aklıma Aşağılık Herif'le yardakçısını öldürme fikri yerleşti. Büyük bir saplantı haline geldi."

"Bunu anlayabiliyorum," dedi Chris. "Ama senin içinde katillik var mı gerçekten?"

"Haydi, benim ne olduğumu biliyorsun," dedim. Güldü. "Evet, sen bir partizanın kızısın," dedi.

Ona baktım ve, "Ciddiyim," dedim. "Onları öldürmek istiyordum. Ayağıma çok büyük gelen ayakkabılarım, dirseğime kadar uzun eldivenlerim, bir de siyah elbisem vardı. Markete gidip bir de kusursuz bıçak aldım."

"Kusursuz bıçak mı?"

Eğilip çantamı aldım. Bıçağı çıkartıp ona gösterdim. "Dikkat et, çünkü çok keskin bir bıçak," dedim. "Bir zamanlar tanıdığım Kıbrıslı bir ahçıya bileylettim. Sana ondan hiç bahsetmedim. Her neyse, et için olduğunu söyledim." Fileto bıçağıydı. Siyah sapı ve perçinleri olan o güzel Sabatier bıçaklarından Chris eline alıp baktı. "Tıraş olacak kadar keskin olmalı," dedi. Elinin üstündeki tüylerde denedi ve, "Tanrım, Roza, sen her yere

bununla mı gidiyorsun? Küçük bir kılıf bile yapmışsın," dedi. Geri uzatırken "Seninle ters düşmemeye dikkat etmeliyim," dedi. "Herhalde hiç kullanmamışsındır?"

Duraksadım. İçimden evet demek geliyordu. Yani, Chris'e katil olduğumu söylesem çok eğlenceli olurdu. Ama, "Kulübe bir daha hiç gelmedi," dedim. "Belki gelirse onu sarhoş edip King's Cross'taki kemerin altına ya da Deptford'taki bir depoya filan götürürüm diye düşünmüştüm. Ona benim eve gittiğimizi söyleyecektim ve onu zevkten bağırtacaktım, öyle şeyler işte. Her neyse, babam hiç kimsenin kaburgalarının arasına bıçak sokmamak gerektiğini, çünkü kaburgaların yay gibi olduğunu ve bıçağı bir daha geri çekemeyeceğini söylemişti. Onu kaburgalarının altından vuracaktım ve böylece kalbine saplayacaktım." Ona bıçağı nasıl aşağıdan sallayacağımı gösterdim.

"Hâlâ onu öldürmek istiyor musun?"

"Yalnızca küçük bir hayal," dedim. "Herhalde şimdiye dek bir başkası öldürmüştür onu."

"Başına gelenlere çok üzüldüm," dedi Chris. Yine gözlerinin dolduğunu görebiliyordum.

"Biliyor musun?" dedim. "Olan bitenden sonra Pisi Pisi Cenneti'ne geri dönüp de çantama baktığımda, Aşağılık Herif'in çok para koyduğunu gördüm."

Chris şaşırmış gibiydi. "Ne garip."

"Garip değil," dedim. "Masumiyeti böyle satın alırsın. Bir hizmet karşılığı ücretini ödemiş gibi yaparsın."

"Benim aklıma gelmezdi," dedi. Ben de, "O, paranın bir kısmıyla bıçağı aldım," dedim.

Ellerini kavuşturdu, koltuğunda öne doğru eğildi ve tekrarladı. "Başına gelenlere çok üzüldüm."

Ah Chris, çok tatlısın, seninle ne yapacağım ben, diye düşündüm.

"Hiçbir şey fark etmedin mi?" dedim. "Şu son iki gelişinde? Farklı bir şey yok mu?"

Şaşırmış göründü, sonunda, "Haydi Chris!" dedim. "Sigarayı bıraktım, çünkü sen nefret ettiğini söyledin." Kendimi zafer kazanmış gibi hissediyordum.

"Sigarayı mı bıraktın? Öylece mi? Benim on yılımı aldı. Tebrikler! İnanılmaz etkilendim... ve fark etmediğim için özür dilerim. Bana söylemek için can atıyor olmalısın."

"Belki de düşündüğüm kadar bağımlı değilmişim," dedim. "Her neyse, ne kadar sevmediğini görebiliyordum. Ben de sıkıldım. Biliyor musun, çok fazla kahve içiyordum ve göğsümde garip bir şeyler hissetmeye başlamıştım. Kendimden sıkıldım. O kadar kahve ve sigaradan sonra çok fazla kendimle baş başa kalıyordum. Artık sadece şişmanlayacağım."

"Ben, seni şişman de beğenirim," dedi Chris.

Dr. Singh ile olan randevusuna gitmek üzere çıkarken eşikte uzun süre birbirimize sarıldık. İçinden gelen yakınlığı hissedebiliyordum. Ne harika bir adam olduğunu düşündüm. İçeri girip ateşin önünde oturdum ve onun hakkında hayaller kurdum.

25

Konsomatris

Herkes gibi, her zaman mucize bekliyordum.

Wimbledon Tenis Turnuvası'ndan hemen sonra döndüm. Chris Evert, Martina Navratilova'yı yendiği için biraz üzüldüğümü hatırlıyorum. Yalnızca Chris Evert oldukça güzel olduğu içindi. Başka türlü aldırmazdım. Uzun süredir çok sığ biri olduğumu biliyorum ve epeyce de alıştım buna. Herhalde herkesin öyle olduğunu düşünerek teselli buluyordum.

Bir pazartesiydi. Bunca yıl sonra unuttuğum sanılır, ama hatırlıyorum, çünkü kızım yine arabadaki radyonun ayarıyla oynuyordu, bir pop istasyonunu açmıştı ve adamın biri, "Söyle bana, pazartesileri neden sevmiyorum," diye şarkı söylüyordu. Ben de, çünkü lanet pazartesileri kimse sevmez de ondan, diye düşündüm. Herhalde zengin beyefendiler de pazartesileri sevmiyordur. Hatta belki kraliçe bile sevmiyordur.

Ancak benim için oldukça makul bir pazartesiydi, çünkü Roza'ya uğrayacaktım. Elimde koca bir buket kasımpatı ile.

Kapıyı her zamanki gibi Yukarıdaki Bob Dylan açtı. Yanında güzel sarışın vardı ve şanslı herif, diye düşündüm. Bu Sarah isimli, sarhoş Hollandalıyla ikili oynayan sarışındı ve Bob Dylan da çok zorlanıyordu. Ama ben hâlâ, şanslı herif, diye düşünüyordum.

Roza bu kez bana fahişelik yapmaya nasıl başladığını anlattı. İnsanların işlerine nasıl başladıklarını çoğu zaman merak ederim. İnsan nasıl şekerci dükkânı sahibi ya da vergi müfettişi olur? Ya da nasıl tıbbi satış temsilcisi olursunuz? Birincisi, hayallerinizi askıya alırsınız. İkincisi de, istemeden de olsa hayallerinizden tamamen vazgeçersiniz ve ölüm sizi alana dek vakit doldurursunuz. Sonra da dönüp geriye bakar, arkanızda boşluktan başka hiçbir şey göremezsiniz.

Roza çiçekleri bir vazoya koyup kahve yaptı. "Tekrar birisiyle yatmam için uzun zaman geçti," dedi. "Defalarca tecavüze uğradığında daha da zor oluyor. Zevk alırken bile birdenbire aklıma geliyordu."

"İlk erkeğim Joe isminde, Amerikalı bir petrolcüydü. İyi biriydi. Sırf beni görmek için kulübe geliyor ve bana hep iyi davranıyordu. Evliliğinin Arizona Çölü'ne benzediğini söylerdi. Hep aynı hikâye, öyle çok duymuştum ki. Yalnızdı ve pek mutlu değildi, ben de onunla para için yatmadım. Teselliydi. Seks için de değildi. Yalnızca birine yakın olmak, daha sonra yatakta sarılmak güzeldi. Bana bol para verdi ama. 'Dinle prenses, bu yalnızca ücret değil, minnet. Hem zaten seni seviyorum,' dedi. 'Eğer çocuklar olmasaydı seni alır istediğin yere götürürdüm.' Sonra onu Suudi Arabistan'a gönderdiler. Bana Hint işi altın bir bilezik verdi ve Londra'ya her geldiğinde uğrayacağını söyledi. Son görüşmemizde ağladı ve sonra onu bir daha hiç görmedim. Belki de başına bir şey gelmiştir, çünkü o kaybolacak türden bir adam değildi. İyi biriydi, görebiliyordum.

"Ondan sonra da herkesle yatmadım. Hoşlandıklarımı aldım. Sokakta çalışıp her arabasını durdurana gitmek zorunda olmak gibi bir şey değildi benimkisi. Bütün o adamların beni bu kadar istemesi hoşuma gidiyordu ve çoğu da tıpkı filmlerdeki gibi, 'Seni bu hayattan kurtarayım,' diyordu. Ama ben kulüpten ayrılmak istemiyordum. Val ile Bergonzi annemle babam gibiydiler, bir süre sonra orası da evim gibi olmuştu. Zaten o adamlardan hiçbirini beraber gidecek kadar sevmedim ve şampanyaya ihtiyaç duyuyordum. Alex'le ya da hatta Francis ve Joe'yla olmak gibi değildi."

"Hiç korkmadın mı?" diye sordum. "Bıçağım hep çantamdaydı," dedi Roza. "Sertleşene batıracaktım. Bana güven veriyordu."

Roza'nın bana gülümsemesine bakıp gerçekten bunu yapar mıydı diye düşündüm. İlk başta partizan kızı olsun olmasın, onun birini bıçakladığını hayal bile edemiyordum, ama biraz daha düşününce pek olası görünmeye başladı.

Roza, "Sonunda yoldan çıktığımı fark ettim," dedi. "Erkeklere bana ne kadar para verecekler diye bakıyordum ve artık onlardan hoşlanıp hoşlanmadığımı düşünmeye bile zahmet etmiyordum. Bazıları çok garipti, çünkü garip fikirlere kapılıyorlardı. Üstlerine işemeni, onları dövmeni, kadın polis gibi giyinmeni ya da kendilerine tasma takılmış küçük bir köpekmiş gibi davranılmasını istiyorlardı. Hayatım gittikçe daha garipleşiyordu. Bir sandığım vardı ve o kadar çok parayla doluyordu ki, inanamıyordum. Yatağımın altındaki sandıktan söz ediyorum, tepesinde kırmızı yazılar olan siyah metal sandık."

"Lütfen bana bunu anlatmayı bırak. Söyleme. Hiç kimseye söylememelisin," dedim. "Ama sana neden söylemeyecekmişim?"

"Çünkü aklıma kötü kötü şeyler gelsin istemiyorum. Düşünmek bile istemiyorum. Birine söyleme aptallığım yapmamalısın."

"Yukarıdaki Bob Dylan'a söyledim," dedi Roza. "Hepsi bu."

"Söylememeliydin," dedim. "Bunu düşünmeliydin."

Roza sanki konuyu değiştirmek ister gibi, "Bir televizyondan başka hiçbir şey almadım," dedi. "Ne istersem alabilirdim, ama yalnızca karşısında sigara içebileceğim bir televizyon aldım."

"Hiç ünlü biriyle yattın mı?" diye sordum. Karnımda kurşun gibi bir ağırlık olmasına rağmen merak ediyordum. Midemin bulantısı merakımın bedeliydi.

"Sanırım," dedi. "Ama kimin ünlü olup kimin olmadığını bilmiyordum. Pek çok erkek sana kim olduğunu söylemiyor. Belki politikacılarla aristokratlar da olmuştur. Bilmiyorum. Her neyse, bir süre sonra zaten hatırlamıyorsun. Mick Jagger ya da Prens Charles hiç gelmedi. Belki onları

hatırlardım. Her neyse, yattığım bütün erkeklerin kötü karıları vardı. Para için yapmaya devam ettim. Diğer kızlardan daha çok para istiyordum. Bu kendimi iyi hissettiriyordu. İltifatları seviyordum. 'Çok güzelsin, çok ilginçsin, çok zekisin, sana on bin sterlin versem bu yıl yalnızca benimle yatar mısın? Seni seviyorum, harika bir sevgilisin" ve her zaman, "Öyle güzelsin ki." Şampanyayı belki de fazla kaçırdığında bunları duymak çok güzel. Özellikle içinde beş yüz sterlin olan bir de cüzdanı varsa, neden olmasın, diye düşünüyorsun.

"Peki neden bıraktın?"

"Artık sıkılmıştım, hepsi bu. O hale geldi ki, hiçbir şey hatırlamamaya başladım. Çok flu bir rüyadaydım, hiçbir şey olmuyordu ve bir daha hiçbir şey olmayacaktı. Zaman geliyor ve geçiyordu, her şey sisler içindeydi. Sabahın beşinde yatıp akşamüstü beşte kalkıyordum. Kışsa hiç gün ışığı görmüyordum. Hiçbir şeyin neye benzediğini hatırlamıyordum. Bir nehri hatırlamak için bile kafamı yoruyordum. Bergonzi'ye gitme vakti gelene dek sandviç yiyor, sigara ve içki içiyordum. Ancak vazolara nergisler konmaya başladığında baharın geldiğini anlıyordum. Bir kürtaj daha yaptırdım; prezarvatif kullanmazsam iki katı para verenler vardı ve bu bana pahalıya mal oldu. Halletmek için yine Val'a gitmem gerekti. İkinci kürtajdan sonra artık küçük bir çocuk görmeye dayanamıyordum. Sanki birisi karnıma vurmuş gibi, içim acıyordu. Bu hissi biliyorum, çünkü erkekler bazen alkol yüzünden kabalaşıyorlar ve benim işim de onlara şampanya içirmekti.

"Hayatım çok mu yavaş, çok mu hızlı geçiyor bilmiyordum. Bazen cenazeye gitmiş gibi yavaştı ve zaman akıp gidiyordu. Artık hiçbir idealim kalmamıştı ve herhangi bir şey öğrenmeyi bırakmıştım. Kendimden dolayı düş kırıklığı içindeydim.

"Sonra bir gün erken kalktım, belki öğleden sonra üçtü ve odamda havadaki küçük toz zerreciklerinin güneşte parladığını gördüm. Yalnızca tek bir güneş ışığı düşüyordu, ama çok güzeldi. Ayçiçeklerini, kiraz çiçeklerini dallardan uçuran kar fırtınalarını görmek geldi içimden. Tasha ile Fatima'yı ve ne yaptıklarını düşündüm. Zavallı babamı düşündüm.

"Perde açıkken gidip aynaya baktım. Ne olduğumu görmek için, o Roza'ya çok dikkatli baktım. Kulüpte, bu işi eroin için yapan kızlar kadar sıska ve bembeyazdım. Yüzüme dokunduğumda kâğıt gibiydi ve saçlarımda bir iki tel beyaz saç çıkmaya başlamıştı. Ağzımın ve gözlerimin çevresinde incecik çizgiler vardı. Gülümsemediğim zaman da geçmiyorlardı. Francis'le yolculuğumuzun sonunda ne kadar sağlıklı ve güzel olduğumu hatırladım."

"Aynanın önünde oturup kendi kendimle konuştum. 'Roza, sen aptal bir sürtüksün,' dedim. Ama bunu öfkeyle değil, bir gerçeği söyler gibi söyledim. 'Hey Roza, hayatının en güzel yıllarının içine ettin,' dedim. Bir bahane düşündüm ve, 'Evet ama Aşağılık Herif ve berbat arkadaşı sana tecavüz ettiler,' dedim. Sonra omuz silktim, işte böyle ve kendi kendime cevap verdim: "Hey Roza, kulüptekiler dışında hiç arkadaşın yok ve hiçbir hayalin de yok, sen yalnızca kendi kendini mahveden aptal bir sürtüksün."

"O gece Val ve Bergonzi'yle konuştum. Bergonzi, 'Pekâlâ bebek, gitmeni istemem ama artık sıkıldın değil mi?' dedi. 'Burası bir süre sonra insanı mahveder. Hayatın tamamen bitmeden buradan çıksan iyi olur.' 'Aslında gitmek istemiyorum,' dedim. 'Ama tatlım her kız için er geç vakit gelir,' dedi. 'Bir an gelir ve gitmeleri gerektiğini bilirler. Biz alınmayız. Aramızda kalsın ama tatlım, biz de satıp savıp güzel bir yerlere gitmeyi düşünüyoruz zaten. Düşündüğümüz küçük bir yer var Devon'da.' 'Burada on yılın ardından beynim sulandı,' dedi Bergonzi. 'Hem senin, hem benim, ikimizin de,' dedi Val.

"Böylece oradan ayrıldım. Benim için bir parti düzenleyip hediyeler verdiler. Son kez oradan çıkarken ağladım. Grill bile sarıldı bana. Sonra çok güzel bir şey oldu, çünkü Yukarıdaki Bob Dylan taşındı ve bana da konuşacak biri çıktı. Neredeyse çenem ağrıyana kadar konuştum, konuştum. En üst katta doğru düzgün bir dam olmadığından orada motorlar yapıyordu ve tavada bol bol yemekler hazırlıyordu, soğan sarmısak, domates, kekik, her şeyi koyuyordu. Bana biraz Dalmaçya'yı hatırlatıyordu. Aşağıdaki tuvaleti çalıştırdı, kapıları düzeltti, tahta kalas bulup merdivenleri onardı ve

duvarlardaki delikleri beyaz bir malzemeyle doldurup arka bahçeye leğenler içinde çiçekler ekti. Ön taraftaki bütün cips paketlerini temizledi. Ona ve yaptıklarına bakıp her zaman yapacak bir şeyler var, diye düşündüm.

"Arkadaş olduktan sonra ona şiirlerimi dinlettim."

"Tıpkı bana yaptığın gibi mi?"

"Evet Chris. Aynı şekilde. Sen ve Bob Dylan, benim hayatta sahip olduğum en iyi arkadaşlarımsınız. Biliyor musun, senin ve onun sayesinde iyileştim. Bir seferinde benim için ayçiçekleri dikmişti. Bana kendisi hakkında her şeyi anlattı. Hep Françoise Hardy'yi severmiş, çünkü ona ilk âşık olduğu kızı hatırlatırmış. Bob Dylan dinlemediği zamanlarda Françoise Hardy dinliyor."

Françoise Hardy'nin kim olduğunu hatırlayamadım ve yine sonradan bakıp öğrenmem gerekti. Mick Jagger onun için "ideal kadın" demişti. Sanırım bir yerlerde böyle bir kadın olmalıydı. Her neyse, iyi bir tavsiye gibi duruyordu ve WH Smith(*)'te ucuz bir plağını buldum. Fransızca şarkıları anlamıyordum, ama çok hoş ve hüzünlüydü. Kızım beni onları dinlerken yakaladı ve bugünlerde Françoise Hardy dinlemenin pek de havalı olmadığını söyledi. "Ben de havalı değilim zaten, öyle değil mi?" dedim. Babalar zamana uymak zorunda değildir, değil mi?' Burun kıvırdı. "Baba, artık kimse 'zamana uymak' demiyor. Hem yeri gelmişken, kimse 'düzgün' ya da 'modaya uygun' da demiyor."

Roza'ya, "Tek kelimesini anlamasam da senin şiirlerini dinlemeyi sevdim," dedim. "Sanki kıyıya vuran dalgalar gibiydi."

"Berbatlar," dedi Roza. "Öyle olduğunu biliyorum. Ama bir şey anlamadığın sürece yabancı dildeki bütün şiirler kulağa hoş gelir. Sana hiç Bob Dylan ile köpeğin hikâyesini anlatmış mıydım?"

"Hayır," dedim ve içimde bir kıskançlık sızısı hissettim.

"Yan tarafta geceleri bile durmadan havlayan bir köpek vardı ve çok rahatsız oluyorduk. Gece uyutmuyor, kalkıp kalkıp televizyonu açmak zorunda kalıyorduk. Her neyse, birbirimize gaz verdik ve git gide daha çok

(*) İngiltere'de kitapevi zinciri.

öfkelendik. Sonunda şikâyet etmek için yan tarafa gittik, ama artık dışarı çıkamayan hasta bir adamla karşılaştık. Köpek ise sıkıntıdan ölecek haldeydi. Biz de onu dolaştırmak için dışarı çıkarmaya başladık."

"Gerçekten iyi bir köpekti. Dost canlısı, komik ve oyuncuydu. Getirsin diye sopalar atıyorduk. Kulaklarının arkası güzel kokardı, ballı ekmek gibi. Her gün saat beş buçukta, Bob Dylan garajdan geldiğinde onu dolaştırmak için dışarı çıkarıyorduk ve sonunda ihtiyar onu beşi yirmi beş geçe salmaya başladı. Gelip bizim kapıda beklerdi. Onu parka götürüyorduk. Ördekler, ellerinde ekmek dolu torbalarla yaşlı kadınlar ve köpekler olurdu. Yıllardır ilk kez tekrar çiçekleri ve sincapları gördüğüm için heyecanlanıyor, çiçeklerin içinde tüylü sırtlarıyla görünen arılara bayılıyordum. Eğer hava güneşliyse çimenlere uzanıp dondurma yiyorduk. Eve döndüğümüzde Viyana kahvesi yapıyordum ve konuşmaya başlıyorduk. Sonunda ihtiyar öldü, oğlu da köpeği aldı, ama biz yine parka gitmeye devam ettik.

"Biliyor musun, köpekle dolaşmak beni hayata döndüren şeylerden biri oldu. Londra'dan gittiğimde ördeklerle dolu küçük parkları sonsuza dek özleyeceğim. En sevdiğim şey buydu."

"Gitmeyi düşünmüyorsun, değil mi?" dedim. Düşüncesi bile sanki onu daha şimdiden kaybetmişim gibi, çaresizliğe sokmuştu beni.

"Bir fikrim var," dedi. "Zagreb'e dönüp okulumu bitirmek ve babamla aramı düzeltmek istiyorum."

"Gitme," dedim. Gülümsedi ve elimi sıktı. "Çok tatlısın," dedi.

"Bob Dylan'dan hoşlanıyor musun?" diye sordum. "Oh hayır, benim istediğim o değil," dedi. "Çok genç ve sürekli bir şeylere üzülüyor. Küçük bir kardeş gibi o. Ben daha yetişkin birini istiyorum."

"Kalbin hâlâ boş mu?" dedim.

Güldü. "Bayan Radic'i hatırladın."

"Cevap vermekten kaçıyorsun."

"Hayır, gerçekten bilmiyorum. Belki öyle, belki değil. Sanmıyorum. Artık olan biten hakkında kendimi çok daha iyi hissediyorum."

"Bir daha yapar mısın?"

"Neyi?"

"Kendini satmayı işte."

Doğruca gözlerimin içine baktı ve, "Tabii ki hayır," dedi. "Ama her şey mümkün, öyle değil mi? Çaresiz kalsan sen bile yapabilirsin. Umumi tuvaletlere takılan adamlar var. Hepsi de esrarkeş ve kendilerini satıyorlar. Asla böyle bir şeyi yapmayacaklarını düşünen insanlar hepside."

"Öyle mi?" dedim. "Sahi mi?" Bana inanamazmış gibi güldü. "Belki de ben doğru tuvaletlere gitmedim." Kendimi çok saf hissettim.

"Kimse bilmediği şeyleri görmez," dedi Roza. "Belki böylesi daha iyi." Durdu ve cilveli cilveli gülümsedi. "Bir dahaki gelişine sana söylemek istediğim bir şey var."

"Öyle mi? Nedir? Şimdi söyleyemez misin?"

Tek kaşını kaldırdı ve yine cilveli bir şekilde gülümsedi. "Şimdi söylemem. Ne zamandır söylemek için sabırsızlanıyorum, ama cesaretim yoktu. Artık var sanıyorum, o yüzden... beş gün sonra yine gel. Bu arada, galiba anlatacak hikâyelerim bitti. Umarım önemi yoktur. Yine de beni görmeye gelirsin, değil mi?"

Onu hiç bu kadar canlı, gözleri bu kadar pırıl pırıl görmemiştim. Pazartesi beş yüz sterlin hâlâ ceketimin göğüs cebinde olarak oradan ayrılıp Dr. Patel'i görmeye gittim. Yeni duyduğu bir ilaç konusunda heyecanlanmıştı. Ona ne zaman piyasaya çıkacağı konusunda hiçbir fikrim olmadığını söyledim. Doktorlar da herkes gibi, hep mucize beklerler.

26

Habis Bir Yanım

Birine benim onu özlediğim kadar
özlemeniz için deli olmanız gerekmez.

Hâlâ uykusuz gecelerle ve doğrudan harekete geçip bolca viski içtikten sonra bile geçiremediğim o can yakan arzuyla boğuşuyordum. Gözlerimi her kapadığımda Roza'yı karşımda oturmuş, konuşur ve gülümserken görüyordum. Sigarayı bırakmış olmasına rağmen benim hayallerimde hâlâ sigara içiyordu. İçimden vücudunun bütün kıvrımlarını görebiliyor, özellikle gece yarısı pencereden siluetini gördüğüm çıplak halini kusursuz bir biçimde hayal edebiliyordum. Ellerini ve dudaklarını tenimde hissediyordum. Onunla evlenip uzaklara gittiğimiz, ilginçlikler ve güzel sohbetlerle, bitmek tükenmek bilmez uzun sevişmelerle dolu yepyeni bir hayata başladığım güzel düşler kuruyordum. Yarı delirmiştim sanırım. Amerikalı olsaydım herhalde bir psikiyatra giderdim. Ama hepimizin tutkuları vardır. Birini benim onu özlediğim kadar özlemeniz için deli olmanız gerekmez. Ben de herkes gibi yaptım; onu bütün dünyam haline getirdim, içinde yaşadığım dünyam oldu o. İçinden onun olmadığı hiçbir planım ya da ümidim yoktu.

Ona bir dahaki uğrayışım Sebastian Coe'nun bir kilometre koşu rekorunu kırdığı gündü. Daha yeni duymuştum. İnsan kovalanmadıkça koşmanın bir anlamı olmadığını düşündüğümü anımsıyorum. Yaşlanınca geriye dönüp baktığında ve bütün gençliğini pistlerde oradan oraya koşmakla geçirdiğini fark edince kendini nasıl hissedecekti? Piyano çalmayı filan öğrenebilirdi.

Roza'ya gitmeden önce sarhoş oldum. Genelde sarhoşlukta olduğu gibi tesadüfen oldu. Öğlen doktorlarımdan biriyle pub'a gitmiştim, o yüzden zaten içmiştim, sonra da akşam Highgate'de eski bir arkadaşıma rastladım. Alejandro isimli bir Kıbrıslıydı, birlikte okulun futbol takımında oynamıştık. Ben solbektim, o da kaleciydi ve etkili olmaktan çok teatral olan inanılmaz atlayışları vardı. O günden beri zaman zaman görürüm onu. Geveze bir karısı, beş çocuğu ve Kıbrıs'la Yunanistan'dan buzuki, antepfıstığı ve yoksul akrabalar da dahil her şeyi ithal ettiği bir işi vardı. Üstü açık bir Mersedesi kullanıyordu, o yüzden dışkı rengi bir Allegro kullandığım için benimle dalga geçti. Sonra da bir Yunan lokantasına yemeğe gitmeye ikna etti beni. Evi arayıp geç geleceğimi söyledim. Döndüğümde Büyük Beyaz Lapacı'nın naylon gecelik ve bigudileriyle yatmış horluyor olacağını düşünüyordum. *She* dergisinin de sorunlarınız sayfası açılmış olacaktı.

Onu son gördüğümden beri Al bayağı zevk düşkünü bir tip olmuştu. Ben de ona ayak uydurdum. İçki uykumu kaçırdığı ve beni saldırganlaştırdığı için genelde pek içmem ve kontrolsüzlük duygusundan nefret ederim, ama bir süre pek de etkilenmedim. Normalde aperatif almazdım, o kadar şarap da içmezdim ya da hepsinin üstüne o, Yunan kanyağını içmezdim. Al çok eğlenceliydi, yüzlerce aptal espri yaptı ve onunla olmak tekrar genç olmak gibiydi. Akşam çok güzel geçmeye başlamıştı, Yunanlı garsonlar da içkilerimizi bol bol bedavaya tazeleyip, kırmak için tabaklar vererek işleri daha da kötüye götürdüler. Al eski bir müşteri ve uzaktan akraba olduğu için sonunda patron da gelip bize katılınca içkiler sınırsız akmaya başladı. Yalnızca konukseverlik gösterdiklerini biliyorum ve sonradan olanlar için kendim dışında kimseyi suçlamıyorum.

Geriye dönüp baktığımda, sonradan gerçekleşen olayların korkunç bir şekilde kaçınılmaz olduğunu görüyorum. Eve taksiyle gitmeliydim, çünkü araba kullanamayacak kadar sarhoştum. Al'ın evinde kalma teklifini geri çevirdim, çünkü biraz, sonunda eve döndüğümde Büyük Beyaz Lapacı'ya ne diyeceğimden çekiniyor, biraz da ta Sutton'a kadar taksi masrafı gözümü korkutuyordu. Çok geç olmuştu ve zaten fazla trafik olmayacağını düşündüm. Sarhoşların hep yaptığı şeyi yaptım; sarhoşluğumun derecesini küçümsedim ve araba kullanabileceğimi düşündüm.

Highgate'ten Sutton'a giderken Archway'den geçmek kolaydır. Yalnızca Highgate Hill'den aşağı inersiniz. Sonra Junction Yolu'ndan Kentish Town ve Camden'a doğru sapmam gerekirdi, ama büyük kavşağa geldiğimde neden gidip Roza'ya uğramıyorum, diye düşündüm. Evet, ben Roza'yı görmek istiyorum. Roza'yı görüp ona kocaman sarılmak ve ne kadar harika olduğunu söylemek istiyordum. Ona söyleyeceğim sözcükleri de hatırlıyorum: "Roza, sen gerçekten harikasın." Holloway Yolu'ndan inip sola, onun sokağına saptım. Daha kısa bir süre gitmiştim ki o kadar gidebilmem bile mucizeydi. Öne eğilmiş, patlak gözlerle ileri, yola bakıyor, hipnotize olmamak için de gözlerimi kırpıştırıp başımı sallıyordum. Silecekler camda gıcırdıyordu, çünkü yağmur yağmıyordu. Sanırım far kolu sanıp onları çalıştırmış olmalıyım. Bundan dolayı, herhalde farlarım hiç yanmıyordu.

Gideceğim yere vardıktan sonra inip kapalı evlerden birinin kapısına uzun uzun işedim. Gömleğim takıldığından fermuvarımı çekemediğimi anımsıyorum. Sorunu halledebilmek için iki el gerekiyordu, ama düşmemek için bir elimle bir şeylere tutunmak zorundaydım. Daha sonra, bütün o süre boyunca fermuvarımın açık olduğunu fark ettim. Çok uzun bir süre zile bastıktan sonra hiç çalışmıyor olduğunu hatırladım. Ellerimle kapıya vurdum, o da işe yaramayınca bağırmaya başladım. "Roza! Roza! Benim! Roza!"

Birisi karşıda bir pencereyi açtı ve kaba bir kadın sesi, "Lanet olası çeneni kapar mısın? Uyumaya çalışıyoruz burada," dedi. Döndüm, az daha

basamaklardan aşağı yuvarlanacaktım, ama ona bir el işareti yapıp, "S...tir git, seni kaltak," gibi zekice bir laf edebildim.

O sırada Roza kapıyı açtı. Gül desenli beyaz bir pijama, tüylü pembe bir sabahlık ve pembe terlikler giymişti. "Roza!" dedim, onu kollarıma almak için atıldım, ama ıskalayıp yüzüstü hole düştüm. Bir adım geri çekilmek durumunda kaldı. Duvara yapışıp doğruldum. Odasının kapısına dayanıp, aklımca köpek gibi sadık bir bakış fırlattım. Terliyordum, saçlarım darmadağın, kravatım çözülmüştü. Sabah olunca kravatımın üstünde uzun tarama ve humus lekeleri olduğunu gördüm.

Roza, "Sarhoşsun Chris," dedi. "Hayır, sarhoş değilim, hayır ben hayatımda hiç, ama hiç, hiç daha ayık olmamıştım," dedim.

"Saat ikiye çeyrek var," dedi. "Sahi mi? Öyle mi? Gerçekten ikiye çeyrek mi var? Senin buna alışkın olduğunu sanıyordum," dedim.

"Alışkın mı?"

"O dolandırıcılık dükkânında, bilirsin işte, sabaha kadar oturuyordun."

"Orası bir pavyondu," dedi Roza.

"Orası bir dolandırıcılık dükkânıydı," dedim. Birdenbire öfkelenmiştim. "Kahrolası bir dolandırıcılık dükkânıydı. Tabii ki öyleydi. Başka ne olsundu ki?"

"Sarhoşsun sen. Eve git Chris. Ben de yatacağım."

Komiklik yapıp durumu kurtarmaya çalıştım. Diz çöküp yalvarır gibi kollarımı açtım. "Beni de al Roza, beni de yatağına al."

Bana sertçe bakıp, "Hayır Chris, sen sarhoşsun," dedi. "Kendini daha iyi hissettiğin zaman gel."

Yine öfkeye kapıldım. Dönüp baktığımda mazeret bulmanın kolay olduğunu görüyorum. Kızacak çok şey vardı. Onca yıl evdeki parazit tarafından varlığım hep kanıksanmış ve bana gittikçe daha az şey verilmişti. Hiçbir şey beceremediğim için yıllardır düş kırıklığı duyuyor ve kendimden nefret ediyordum. Çevremdeki insanların görünürde bir amacı olan ve

mutlu yaşamlar sürdüklerini görmüş, ama ben yalnızca bir boşluk içinde yaşayan sıradan adamın çaresizliğine düşmüştüm.

Yine, "Eve git Chris," dedi ve ben de patladım. İçimdeki bütün o birikmiş öfke ve kırgınlıklar birden kabardı. Ona başka şeylerin yanı sıra fahişe dedim. "Fahişe, fahişe, seni lanet olası fahişe." Sonra kendi iğrenç, sızlanan sesimi duydum. "Neden seninle yatamıyorum? Neden?"

"Bana fahişe dedikten sonra mı?"

Ayakta sallandım, gözlerinin içine bakmaya çalıştım, ama çok zordu ve duvara yaslanmak zorunda kaldım. Nefes nefeseydim ve midem bulanmaya başlamıştı. Tam o sırada habis bir yanım elimi göğüs cebime atıp buruşmuş beşlikler, onluklar ve geçtiğimiz birkaç ayda biriktirdiğim Premium Bond fonunun olduğu zarfı çıkardım. Küçümseyerek yüzüne salladım ve, "Ya buna ne dersin? Ne dersin ha? Bu fark ettirir mi? Ettirir mi?" diye eline tutuşturdum.

Roza şaşırmıştı. "Nedir bu?" dedi.

"Beş yüz," dedim. "Beş yüz papel. Yoksa o da başka her şey gibi artı mı?"

Yüzü bütün ifadesini yitirdi, elinde zarf, çok uzun bir süre yere baktı, sonra başını kaldırıp ağır ağır konuştu, "Ben hep senin çok iyi bir adam olduğunu düşünmüştüm." Gözleri dolmuş, gözyaşları yanaklarından aşağı süzülmeye başlamıştı.

Bunu görünce kalakaldım. Öfkem birdenbire geçti. Kocaman bir yorgunluk bulutu üstüme çöküp beni yuttu. Kalbim o kadar acıyordu ki, hiçbir şey söyleyemedim. Kapıya gittim, dengemi bulmak için durdum, sonra sendeleye sendeleye basamaklardan indim.

Eve varabileceğimi düşünerek biraz araba kullandım, ama sonunda nerede olduğumu hiç bilmediğimi fark ettim. Aynı zamanda midem de çok bulanıyordu. Arabayı durdurup tam zamanında herhalde Clissold Park'ın olması gereken parmaklıklardan içeri kustum. Roza neşeli günlerinde ördeklere ekmek veren yaşlı İngiliz hanımefendileri ve melez köpekleri için

suya sopa atan beyefendileri seyretmeye giderken birkaç kez ben de oraya gitmiştim.

Artık midem boşaldığı için parmaklıklardan içeri işeyip arabama döndüm. Tam binecekken lambanın sarı ışığında parlayan yeni lastiklerimi gördüm ve onları zarftaki parayla almış olduğumu hatırladım. Parayı sayması düşüncesi beni irkiltti. Allegro'yu çalıştırıp Clissold Yolu'nun sonuna kadar gittiğimde eve varma şansımın hiç olmadığını anladım. Arabayı kaldırıma sürüp kontağı kapattım. Arkaya geçmeyi becerdim ve battaniyeye sarılıp kendimden geçtim.

Sabah olunca uyandım. Sanki üstümden araba geçmiş gibi her yerim ağrıyordu ve uyuşmuştu. Arabanın arkasında doğrulup oturdum ve Yukarıdaki Bob Dylan'ın elinde mavi takım çantası, tulumuyla önümden geçtiğini görünce şaşırdım. Birkaç dakika sonra onun çalıştığı küçük ve pis Morris Minor tamirhanesinin tam önüne park etmiş olduğumu fark ettim.

Beni görmesini istemediğimden, o içeri girince hızla arkadan öne geçtim. Wington Green Kavşağı'na kadar gittim ve oradan garip bir dürtüyle Mildmay Yolu'na saptım. Orada oturanlardan birinin park yerine park edip alnımı direksiyona koyarak ağladım.

27

İçim Delik Deşik

Yukarıdaki Bob Dylan kapıyı açınca, "İçeri gelsen iyi olur," dedi.

Bir hafta beklemiştim. Hemen gelip özür dilemem gerektiğini çok iyi biliyordum, ama kendimi öylesine küçük düşürmüş, ve öyle utanmıştım ki onu görmeyi göze alamadım. Gelmiştim sonunda içim ürperiyordu, yanaklarım utançtan al al olmuştu. Kollarımda elli kırmızı gülden oluşan kocaman ve mis kokan bir buket vardı.

İçeri girip sanki yepyeni gözlerle bakındım. Duvarlardan sarkan teller, alçıları dökülmüş tozlu banyo, bodruma inen gıcırdayan ve halısız merdiven, eski sakinlerden kalan garip duvar yazıları.

"Roza nerede?" dedim

"Bilmiyorum," dedi Bob Dylan. "Gitti."

"Gitti mi?"

"Hafta sonu gitti. Büyük bir minibüs geldi, o ve uzun boylu bir adam her şeyi yükleyip gittiler. Nereye gittiğini hiç bilmiyorum. Bildiğim tek şey odasında oturdu ve ağladı."

"Ağladı mı?"

"Kapısını açmadı. Ona çay ve yiyecek bir şeyler getirdim ama kapısının önünde bırakmak zorunda kaldım. Hıçkırıklarını dinlemek çok zordu, o kadarını söyleyebilirim. Ona ne yaptın bilmiyorum, ama zaten gitti artık. Giderken de hâlâ ağlıyordu."

"Ben, ona hiçbir şey yapmadım," dedim.

"Belli ki yapmışsın. Bana tek söylediği gecenin bir yarısı sarhoş halde gelip ona çok kötü davrandığın." Bana buz gibi bakışlarla bakıp ekledi. "Seni çok severdi. Sık sık söylerdi bana."

"Herhangi bir adres bıraktı mı? Ona yazabileceğim bir yer var mı?"

"Yok. Postadan bazı şeyler geldi ve onlarla ne yapacağımı bilmiyorum." Holde yerde duran küçük bir mektup yığınını işaret etti. Alıp gözden geçirdim. Şaşırmıştım. "Bu Dubrovka'ya, Bu Josipa'ya, bu da Sacha'ya," dedim.

"Hepsi de Roza'ya. Bir de Marija için olan var."

"Neden bu kadar çok isim?"

"Onun aslında kim olduğunu biliyor musun?"

"Ne demek aslında kim olduğu?"

Bob Dylan, bana küçümseyerek baktı ve, "Onun tam olarak kim olduğunu bildiğimi düşünmedim hiçbir zaman," dedi. "Kiracı olarak adı Sharon Didsbury'ydi. Bildiğin gibi, ben de John Horrocks isimli biriyim. Güya yukarıda oturup da kimsenin görmediği heykeltıraş kız da güya Ruthie, ama asıl adı Amanda. Bütün bu ev bir şeyler çeviren insanlarla dolu. Bütün bildiğim Roza'nın bana söyledikleri."

"Sana da bana anlattıklarını mı anlattı?"

"Nereden bileyim?"

"Sana da babasıyla yattığını, sonra yatağının altında içi para dolu siyah bir sandık olduğunu söyledi mi?"

"Oh evet, onu söyledi. Ama hiç bakıp kontrol etmedim."

"Sana kaçırıldığını söyledi mi?"

"O özel tecavüz evine mi? Evet, onu da anlattı. Sana onu yapan adamlardan birini öldürdüğünü söyledi mi?"

Başımı iki yana salladım. "Bana bunun için bir bıçak aldığını, ama onu bir daha hiç görmediğini söyledi. Onu öldürdüğünü hiç söylemedi."

Bob Dylan güldü. "Bana adamın eninde sonunda kulübe geldiğini ve onu çok içirip bir taksiyle rıhtımda daha önceden bulduğu metruk bir

depoya götürdüğünü, orada da adam tam diz çökmüş onunla sevişeceğini sanırken bıçağı sapladığını söyledi. Kaburgaların altındaki tam açıyı o şekilde bulmuş. Doğru açıyı bulmayı çok önemsiyordu. Sürekli burdan bahsetmişti. Anlaşılan babası öyle bir şeyden söz etmiş."

Donakalmıştım. "Sana bunu mu anlattı? Belki de beni şaşırtmak istememiştir. Belki o yüzden bana söylememiştir. Bana bıçağı gösterdi."

"Çok keskin bir bıçaktı."

"Polise gitmen gerektiğini hiç düşünmedin mi?"

"Yalnızca bir an. Düşündüm ve adam için hiç üzüntü duymadım, eğer gerçekten olan buysa."

Birdenbire Roza'nın bana anlattığı her şeyden kuşku duymam gerektiğini düşündüm ve bu kuşku içimi delik deşik etmeye başladı. Ne yapacağımı, ne söyleyeceğimi bilmiyordum. Bob Dylan, "Bu evdeki kimse hakkında sana anlatılanlardan ötesini bilemezsin," dedi. "Sana İran Şahı'nın gayrimeşru oğlu olduğumu söyleyebilirim, sen de öyle miyim değil miyim bilemezsin, değil mi?"

"Ama bana neden bunu söyleyesin ki?"

Bob Dylan, bana acıyarak baktı ve, "Benden çok büyük olabilirsin ama birkaç eksiğin var, değil mi?" dedi. "İnsanlar kendilerini daha ilginç kılmak için hikâyeler anlatırlar. Bazen yalnızca sonradan anlatabilmek için bir şeyler yaparlar. Ben de yaptım. Eğer Roza, senin ilgini çektiyse geri gelesin diyedir. Bazen bütün onları bana senden önce prova yapmak için anlattığını düşünürdüm. Neden böyle yaptığını belki kendin bulursun."

"Sana daha önce hiç doğru düzgün sormadım, değil mi?" dedim.

"Bazı hikâyelerim var," diye cevap verdi. "Ama herhalde onları dinlemeyi isteyecek kadar hoşlanmıyorsundur benden."

"Düşünüyordum da, seni kızımla tanıştıramamam çok yazık," dedim. "Öncelikle Bob Dylan'ı sever. Sen, benim dayanabileceğim bir erkek arkadaş olurdun. Eğer ona buraya geldiğimi hiç söylememeye söz verirsen sizi tanıştırabilirim."

Gülümsedi ve, "Bunu iltifat olarak kabul ediyorum, ama açıkçası senin kızın olmadan da yeterince dert var başımda," dedi. "Sarah'yla başa çıkmak yeterince güç zaten." Yerdeki mektuplardan birini bana uzattı. İçinde beş yüz sterlin olan kahverengi zarftı bu. Roza üstüne "*Chris*" yazmıştı.

İçinde parayla beraber tükenmezkalemle matematikte kullanılan pembe grafik kâğıdına yazılmış bir de not vardı. Yalnızca şöyle diyordu: "*Mislila sam da me volis.*"

Bob Dylan'a gösterdim, o da omuz silkti ve, "Sırpça-Hırvatça olmalı," dedi. "Ama Sırplar da Ruslarla aynı alfabeyi kullanmıyorlar mı? Bu normal harflerle yazılmış," dedim.

"Sanırım Hırvatlar Latin Alfabesi kullanıyorlar," dedi.

"Eskiden Hırvatlardan ne çok nefret ettiğini söylerdi."

"Bazen ben de İngilizlerden nefret ediyorum. Ama onlardan biriyim. Her neyse, eğitim görmüş her Sırp Latin Alfabesi'ni bilir, değil mi?"

Pek çok kez oraya gidip Bob Dylan'a Roza'dan ses çıkıp çıkmadığını sordum ama hiçbir zaman bir haber gelmedi. Ona gelen mektup yığını gittikçe daha da büyüdü. Şimdi keşke birkaçını alıp okusaydım diyorum ya da tercüme ettirseydim. Geç de olsa, saygımdan dolayı yapmadım. Sonunda bir gün yine uğradığımda Bob Dylan da gitmişti. Nereye gittiği ya da ona ne olduğu konusunda hiçbir fikrim yok. Gerçek adını bile bilmiyorum, yalnızca kiracı olarak John Horrocks ismini kullandığını ve bazen de halefinin kocaman mokasenlerini giydiğini biliyorum.

O kadar yıl geçti. Hep boş yere Roza'yı aradım, soruşturdum, elçiliklere ve hatta Zagreb Üniversitesi'ne bile yazdım. Ararken harcadığım para rahat beş yüz sterlini geçmiştir. Altı kez karımı Yugoslavya'ya götürdüm bakınmak için, o da yalnızca garip tatiller yaptığımızı sandı. O ülke hakkında çok şey öğrendim ve bir süre sonra kendimi fahri Yugoslavyalı gibi hissetmeye başladım. Tito öldüğünde derin bir sızı duyup Roza'nın neler hissettiğini düşündüm. Sekiz yıl sonra yine onu düşünürken Arnavutlar Kosova'da Sırplara saldırmaya başladılar ve her şey iskambilden bir ev gibi darmadağın oldu. Roza da bütün o olaylara karışmış ya da daha sonra

Sırbistan dünyanın en hızlı küçülen devleti olduğunda o büyük ulusal depresyona katılmışsa diye endişelendim. Acaba beni hiç sevgiyle hatırlıyor muydu.

Bana gelince, ben, hep onu son büyük şansım olarak gördüm. Roza'dan sonra bir daha hiç deneyecek gücü bulamadım içimde.

Tabii ki notunu hemen gidip tercüme ettirdim. Ama ne anlama geldiğini çözmek için biraz uğraşayım diye Sırpça yazdığı o notun anlamını ve neyi işaret ettiğini yıllardır düşünüyorum. 28 Belgrave Meydanı'ndaki Yugoslavya Elçiliği'ne gittim ve resepsiyondaki kadın okuduktan sonra bana geri verirken kaşlarını bilgiç bilgiç kaldırıp, "Bu çok üzücü ve çok acınası," diye tercüme etti.

Artık yaşlı bir adamım ve o alevler uzun bir süre önce yalayıp geçti, ama Roza'dan geriye kalan göğsümdeki sızı ve boğazımdaki ağrı hiç geçmedi. Hiç azalmadan ya da hafiflemeden yaşadım onlarla. Sanki metafizik bir kanser gibiydi. Bir an bile bana hikâyelerini anlatırkenki yumuşak, melodik sesini unutmadım, ama artık neye benzediğini hatırlamam güç çünkü bir fotoğrafı bile yok elimde. Asıl üzücü olan da eğer bugünlerde sokakta karşılaşsak bile büyük olasılıkla birbirimizi tanımayacak olmamız. Herkese bakıyorum, ama artık bir beklentiyle bakmayı bıraktım. Aramayı bırakmış olabilirim, ama umudumu yitirmedim. Bazen, tam en sonunda bittiğini düşündüğüm anda, umudum yine yeşererek beni şaşırtıyor.

Aşağı yukarı ne kadar zamanım kaldığını biliyorum. Artık her geçen gün ellerim biraz daha zayıflıyor ve hastalığın ne hızla yayıldığını hesaplamak mümkün.

Dediğim gibi, karım öldü. Onu çok düşünüyorum ve zaman zaman onu bu kadar çok özleyerek kendi kendimi şaşırtıyorum. En başta onu çok sevmiştim, ilk dört yıl kadar, ama sonradan ona çok öfkeyle ve acı bir şekilde içerledim. Sonunda ona özellikle acımaya başladım, çünkü günden güne yalnızca var oluyordu ve hiçbir zaman elinden gelenin en iyisini yapmadı. Tüm hayatını hiçbir tutkusu olmadan yaşadı ve başkalarının da nasıl tutkuları olabileceğini anlamadı.

İlk başta neden beni seçtiğini hiç anlamadım. Ne düşünüyordu? Herhangi birisi de olur muydu? Neden benim hayatıma sahip çıkıp ziyan etme hakkını gördü kendinde? Benim adıma hiçbir pişmanlık duymadı mı? Beni de burnumdan tutup gereksiz yaşamının kasvetli dehlizine sürüklemek yerine, kendine daha çok benzeyen birini bulmalıydı.

Hayatımın son günlerini kızımla geçirmeyi çok isterdim. Tam bir ateş topu, annesine hiç benzemiyor ve o benim bu dünyaya tek büyük katkım. Ama şimdi Yeni Zelanda'da ve isteyeceğim son şey de tam da başarılı olup adını duyururken ona yük olmak. Yeni Zelanda çok güzel bir yer. Tıpkı benim gençliğimdeki İngiltere gibi tereyağı ekmek yiyen ve giysileri tam da üzerlerine uymayan sakin, düzgün, neşeli insanlarla dolu. Şu anda ikinci evliliğinde ve ben bu yeni adamı yalnızca bir kez gördüm.

Sutton'daki evi satıp artık ihtiyaç duymaya başlayacağım bakımı ödemeyi düşünüyorum. Bugünlerde çok iyi duyamıyorum ve insan düzgün duyamadığı zaman çok soyutlanıyor. Kendinizi insanların ne dediğini anlarmış gibi yaparken buluyorsunuz, ama aslında anlamıyorsunuz. Neler olup bittiğini hiçbir zaman tam olarak bilemiyorsunuz ve bu da size bağırmak ya da bir şeyleri yazmak zorunda kalan insanları bezdirebiliyor.

Uzun zaman önce olmuş şeyler hakkında mutlu anıların var. Shropshire'daki çocukluk evim, kız ve erkek kardeşlerim ya da o harap binada gaz ocağının başında bana hikâyelerini anlatan Roza.

Ben hâlâ fahişelere gitmeyen türden bir adamım ve zaten hayatım boyunca hiçbirine yönelmedim.

Yukarıdaki Bob Dylan ellili yaşlarında olmalı. Acaba bir yere gelebildi mi. Herhalde gelmiştir. İstediği kadar olağandışı biri olabildiğinden kuşkuluyum, ama akıllıydı ve onun gibilerin beklenmedik yollardan zirveye çıkabildiklerini gördüm. Hâlâ elektrikli gitarda "Für Elise" çalıp çalmadığını merak ediyorum. Acaba o kocaman mokasenleri hâlâ saklıyor mu.

Roza'nın bana bıraktığı son notu sakladım. Kâğıdı çok kirlendi ve cüzdanımda taşınmaktan hırpalanıp katlandığı yerlerden yırtılmaya başladı. Parçalanmasın, diye bantladım ve sonunda bant da sararıp sertleşince

kütüphaneye gidip pvc kaplattım. Artık herkes gidip de bir başıma yaşadığımdan, macunla masamın üstünde duvara yapıştırdım. Zaman zaman gözlüğümü takıp grafik kâğıdının pembe karelerinin üstündeki Avrupalı el yazısına bakıyorum. Yüzünü ve o sözcükleri söylerken ağzını gözlerimin önüne getirmeye çalışıyorum. Sanırım gözlerindeki sitemkâr ifadeyi görebiliyor, herhalde hissetmiş olacağı acıyı duyabiliyorum. Roza gittikten sonra hayatımı hiçbir zaman üstümden atamadığım derin bir utanç duygusuyla yaşadım.

Onunla son görüşmemizi, bana söylemeye hazırlandığı şeyi hiç söyleme fırsatının olmadığını, daha sonra nasıl günlerce ağladığını, sonra nasıl tası tarağı toplayıp kaçtığını düşünüyorum. Düşündükçe de hepsinin yalnızca tek bir anlama gelebileceğini görüyorum. Yazdıklarına anlam verebilmenin tek yolu bu.

Mesaj şuydu: "Beni sevdiğini sanmıştım."

Yazar Üzerine

Louis de Bernières 1954'de Londra'da doğdu. 18 yaşında kısa bir süre Sandhurst Askeri Okulu'na devam etti. Manchester Victoria Üniversitesi'nden mezun oldu. Leicester Politeknik Okulu'ndan öğretmenlik sertifikası aldı. Londra Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde doktora yaptı. *Don Emmanuel'in Alt Tarafları*, *Bay Vivo ve Kokain Kralı* adlı eserleri Commonwealth Yazarlar Ödülü'nü kazanmıştır.